

lozem.

260. Sep̄ una tantum aparet Ixiu eodem tempore; ð. aliquando simul duz obrevantur sibi mutuo concentricz: tumq̄ illa, quz est proximior suo centro, et vividior exhibet colores, primaria apellatur: quz vero ã elatior, et à suo centro remotior, magisq̄ languida ã. secundaria dicitur. Ixiu primaria ita habet disposita coloratae Zonas, ut ad convexam illius partem **F** fig. 9. tab. 2. ceteris supercedat Zona rubra, deinde infra succedant auræa, flava, vividis, cerulea, purpurea, ac demum ad partem infimam, et concavam **E** Zona violacea. In Ixide secundaria colores disponuntur inverso ordine; ita ut violaceus occupet ipsius partem supremam, et convexam **H**, donec in infima, et concava **G** sit color rubeus. Partes in Ixide secundaria Zonaz coloratz latiores sunt, quz in primaria: ita ut latitudo Ixidiz primariæ duos gradus excedat; latitudo vero secundariæ, quatuor gradus. Quibus intellectis, enuntatur questio unde proveniant colores utriusq̄ Ixidiz? Quare sit

Questio III.

Quenam sit causa colorum utriusque Ixidiz?

261. Scholastici cum Alberto Magno docent, Ixidem depingi in nube. Doctor vero subl. sustinet, depingi in guttis decidentis pluviz; quam sequuntur Recentiores communitè dicentes, colores utriusq̄ Ixidiz apparere ob solares radios diversa refractione invicem separatos, et ad oculum reflexos. Itaq̄ dicunt, Ixidem primariam fieri ex duplici refractione, et unica reflexione radiorum solis in guttis decidentis pluviz: nempe, radii solis incidentes in guttas prolabentis pluviz, eas ingrediendo refringuntur, et inde reflexi ab opprita eorum superficie concava, iterum exeuntes ad anteriorem partem, alteram subeunt refractionem, atq̄ ita bis refracti, et semel reflexi, perveniunt ad oculum sui coloris sensum excitantes. Secundariam vero omni ex radiis solaribus bis refractis in guttis pluviz labentis, ut in Ixide primaria, et etiam bis reflexis intra quamlibet guttam. Cum Doctore itaq̄ et Recentioribus, sit.

Conclusio Unica.

Causa Colorum utriusq̄ Ixidiz ã. reflexio, et refractione radiorum solarium in guttis decidentis pluviz.

262. Prob. 1.º ex Doct. subl. in 3.º Meteor. q. 8.º dicente: Quod si ex opposito

„ Solis poneretur, aut caligo; aut nubes n̄. convexa in guttas, tunc n̄. aperet „
 „ Ixiv, sicut patet experientia. Etiam hoc idem quando artificialit̄ fit Ixiv: „
 „ nam Nicotina, q̄ ē. quidam toxuens decurrens per vasa dispergitur in guttas „
 „ ad quas apparent colores Iridis. Similit̄ in molendinis apparent hujus modi colo- „
 „ res ex dispersione aquę per guttas. „ Ergo ex Doct. 26.

263. Prob. 2°. Ex observatione fortuita Patris Caroli à Sancto-Florentino,
 qui ait in sua Phisica Particula xi. „ Aliquando observavi colores Iridis in „
 „ ea quoḡ. Cœli parte, ubi intuebax quidem prolabentes pluvie guttas, d̄. ut „
 „ etiã illas n̄. nubem, d̄. Cœlum vœtium videbam. „ Ergo colores n̄. depinguntur
 in nube, d̄. in guttas pluvie; consequent̄q̄. in eary refractione, et reflexione.

¶ Quidam testantur, ut refert Casendus, aliquando se videri supra se-
 cundariam Iridem tertiam multo palidiorẽ reliquis. Cujus paliditatis cau-
 sam arbitror eẽ numerum reflexionum. Unde 1^a vividior aperet, quia una tan-
 tum reflexionem habet; 2^a minus vivida, quia habet duas; et 3^a adhuc mi-
 nus, quia habet tres. Nam ad quemlibet locum cuiusq̄. reflexionis semper
 exumpit e gutta, utpotẽ diaphana, aliqua portio radiory, 1. in ea suffocatur,
 aut dispergitur; ut accidit lumini in superficie corporis cuiusq̄.

De Meteoris ignitis.

264 Meteora ignita, seu ignea dicuntur, quęcumq̄. in terrestri Atmosphę-
 ra fortuita accensione inflammantur, aut exhibent igneam formam; ut
 sunt: Fulgur, Fulmen, stellę decurrentes, Aurora boreales, Ignes fatuivi &c.
 de quibus aliqua subiicitur.

De Fulgure, Tonitru, et Fulmine: ubi de vi Electrica.

265. Fulgur, qui fulguratio, et Conuscatio etiḡ dicitur; ē. ille vividus splen-
 dor, qui ex subita accensione flammę in aere circumdifunditur, et viro
 excitatus cito evanescit. Si hunc splendorem comitetur sonitus, et fragor,
Tonitruum efficitur; si vero flamma ipsa, à qua splendor, fragorq̄. exci-
 tatur pertingat usq̄. ad terram; jam fulmen habetur. Ideo inquit 2°
 in lib. 2°. Meteor. q. 2^a. „ Inflammantur exhalationes istę, et aperet fulgur; „
 „ et propter claritatem, et splendorem vocatur Conuscatio, et propt̄ sonum „
 „ vocatur Tonitruum. „ Et in 3°. Met. q. 2°. „ sed quandoq̄. venit exhalatio „
 „ usq̄. ad terram uniendo se per viam strictam, et tunc vocatur fulmen. „

266. Dubitatur 4°. Ex qua materia oriuntur fulgur, fulmen, et Tonitruum?
 Resp. Quod fulgur, et fulmen oriuntur ex exhalationibus oleosis, et sulphu-
 reis, quę ex terrestri solo in Atmosphęram ascendunt, ubi dispergę in-
 cendantur ex occurru, et mitione alterius substantię. Tonitruum

vero etiam ex admixtione hanc exhalationum cum nitris salinisq. par-
 tiulis. Ratio tonitruu claxa e: nam ex subita inflammatione talis mixtu-
 ra, aër violentè concutitur, et magnè tremorem concipit. Probatur
 vero quoad omnia. 1.º ex Doct.º Subt. dicente in 3.º Meteor. q. 2.º, Stagir.º,
 sepe fit fulmen, in locis, et temporibus temperatis, quæ in aliis temporibus,
 et locis. Causa e. quia in locis excessive calidis, exhalatio, quæ e materia
 fulminis consumitur, et in locis excessive frigidis, propter contractionem
 pororum n. elevatur. 2.º Ex dictis in num.º ant. 3.º Ex experientia, quæ
 constat, q. ceteris partibus frequentiora sunt fulgura, tonitrua, et fulmi-
 na in illis locis, quæ exhalant varia olea, et copiosum sulphur; rarioraq.
 in his, quæ intus, nec olea, nec sulphure habent; 3.º

267. Ex quo colligitur, q. fragor tonitruu derivandus n. e. ut quidam pu-
 tant, ex mutua lucta contractionum ventorum; nec ex violenta scissione
 nubium: nam ut ait Doct.º Subt. in 3.º Meteor. q. 2.º, Quidam interfectus fuit
 fulmine tempore serenæ, sicut pariter dicitur e. de tonitruo causato in
 serenitate. 1.º Tantum oppositio ventorum congregans copiosius exhalationes
 etheropneas, et nubes cedentes aërem humiditatem, et densitatem, confertur
 ad augendum tonitruum, et fulgorem convectionis, ut inquit Doct.º in 2.º
 Meteor. q. 2.º; Tempore nebuloso, et obscuro majoræ debent apparere con-
 vactiones, quæ tempore sereno, et lucido, propter duo: primo, propter reflexi-
 onem majoris claxitatis; secundo, quia tempore obscuro minus obfuscatur
 claxitas convectionis, quam tempore sereno, l. lucido. 2.º

268. Etiam ex hoc colligitur, q. Fulmen n. e. quidam involutus lapis,
 aut frustum metallicum, ex una, l. utraq. parte acutum, intra
 nubes elaboratum, ut olim opinabatur; et etiam nunc vulgus per-
 suasum habet. Quia reddi nequit ratio, quomodo lapis, aut frustum
 metallicum penetrare possit lignorum poros, et exilissima corporum fora-
 mina absq. disruptione, sicut facili explicatur in Doct.º sent.º stabilita.
 Nam exilissima consistat flammæ potest hoc, et omnes effectus, qui in
 fulmine observantur, efficere. Nam ignis in poros parietis, arboris, vel
 cujusq. corporis clausus, vi sua expansiva potest causare tot ruinas,
 et effectus, qui à fulmine peraguntur; sicut apparet etiq. in pulvere
 pyris clauso, et semel accenso.

269. Ex diversitate effectus fulminis, distinguit Doct.º quatuor genera fulminum,
 nempe: penetrans, decolorans, aduxens, et divipans. Penetrans vocat, q. tran-
 sit per exilissima foramina, et poros lignorum, quin illa comburat, aut
 exingat. Decolorans, q. immutat, et vitiat colores rerum. Aduxens, q. infla-
 mat, aut in cinerem reddit percussa objecta. Et divipans, q. exingit

et dissipat ligna, lapides, parietes, aliaq^e corpora solida.

270. Dub. 2°. Vbi gignantur, et accendantur fulmina? Olim fuit opinio, tantum gigni, et accendi in nubibus; d. cum Doct. Subt. et aliis, respondetur, q. gignuntur infra terram, supra terram, in Atmosphaera, et in nubibus. Prob. 1° ex Doct. Subt. in 3° Meteor. q. 2^a ; Aliquid fulmen generatur in nube, ut modo tactum est; d. aliud generatur in Terra, sicut quandoq^e visum fuit exire fulmen de Monte Etna; et forte tale generatur ex quibusdam fontibus vulphureis, que habent decursu sub terra. Et fortea; ; dico, quandoq^e fulmen generari in media regione aeris, quandoq^e citra medium, quandoq^e magis inferius. Et adhuc; ; Quandoq^e generatur sub terra, quandoq^e supra terram. Exop. 3^a.

271. Prob. 2° ratione: Ibi gignuntur, et accendantur fulmina, unde existit exhalatio fulminea, d. hęc existit tam infra, quę supra terram, tam intra nubes, quam in Atmosphaera, ut docet experientia; q.

Conf. ex repetitis experientis: 1° infra terram gigni, constat ex Actis Philosophis Anglicanis, ubi narratur, ex quibusdam puteis, cum esodiuntur, exire fulmina tanto fragore, et impetu, ut strepitus audiat ad distantiam pluriū milliariū, operarios necent, et instrumenta fabrilia, Machinazq^e dissipent. 2° gigni supra terram, patet ex Nobiliss. Masejo qui occasione procellę sedens cum aliis in cubiculo, observavit, fulmineę flammam accendi circa pavimentę inferioris cubiculi, aliq^e plures viderunt ad duos, l. tres cubitos a terra. 3° n. gigni ex sola nube, patet ex Doct. asserente; ; Quosdam fuisse interfectos fulmine tempeste sereno. ; Ergo n. tantum in nube, d. etiam in Atmosphaera, infra, et supra terram gignuntur, et accendantur; quę omnia referre nimis molestum eet.

272. Obj. Nullum fulmen gigni potest, et accendi in nube; q. omnia gignuntur in terra. Prob. ant. Nubes immiscentur particulis aqueis, d. particulis aquę magis extinguunt ignem, quę accendunt, q. Resp. Quod particulę aquę, et vapores aeris ee. tam exiguos in comparatione exhalationis; ut magis promovent, quę impediunt eam accensionem; q. aperet in pasta facta ex aqua, limatura ferrę, et cetera copia vulphuris sub terra humente reposita.

De vi Electrica.

Questio IV.

An fulmina, et fulgura omni^o possint ex vi Electrica?

273. Plures Recitationes Philorofi fulgura, et fulmina, explicant per quamvis vim, quae vocantur Electricae. Quare ut resolutio questionis facili reddatur, aliqua de Electricitate subjiciam. Itaque Electricitatis vocabulum usurpant Physici ad significandam vim in corpore excitatam, in qua alternatim attrahit, et repellit levia, et minuta corpuscula. Hanc vim etiam observaverunt Antiquiores in Succino, quod perfectum ad se attrahit partes plumbas, et alia hujusmodi. Unde cum Succinum appellatur etiam Electrum inde derivatum est nomen vis Electricae. Etiam praeter alternatam attractionem, et repulsionem habetur aliud indicium acquiritur Electricitatis in corpore, nempe: emissio scintillarum, et flammularum, sed hoc indicium non semper se praebet sicut attractio, et repulsio. Quae facilius attrahuntur, et repelluntur sunt: fila verica, animalium vili, et rariores avium plumae.

274. Duplice modo vis Electrica excitatur in quolibet corpore: nempe: vel confractione corporis Electricandi: 1. contactu corporum jam electrici. Nam corpus, quod debite perfectum exhibet indicia electricitatis, solo contactu alteri communicat electricitatem. In illis corporibus, in quibus vis Electrica facilius excitatur per confractionem, ut sunt: sulphura, gummæ, resinae, piceae, bitumina, cereae, omnia vitrificata, funes sexii d^o difficilius electricitas communicatur a corpore jam electrico. Corpora vero, quae confractione parum, aut nihil acquirunt Electricitatis, ut metalla, partes animalium, et vegetabilium, aqua, et omnia corpora humida, facilius recipiunt Electricitatem a corpore jam electrico, et facilius in alia transmittunt. Ideo humiditas, quae impedit, ne corpora assequantur Electricitatem confractione; maxime juvat ad communicationem, et ductum; ita ut corpora humida dicuntur deflexores, et conductores Electricitatis. Corpora, quae confractione facili evadunt Electrica, vocantur Electrica per se, et natura sua; quae vero contactu corporis jam electrici, dicuntur Electrica per communicationem.

275. Ad facilius conficiendum corpus, in quo excitatur Electricitas, atque ad eam alii communicandam, excogitata fuit Machina Electrica, similis Machinae, qua gladii acuntur ad eodem rotatilem: cujus mixta experimenta, effectus, et formatio, videri possunt in Fluxiano, Nolletto, aliorumque Auctoribus similis notis: sufficiant scire nunc tanquam Canon, et principium generale, quod ait Nolletus in part. 1^a sui specimenis circa

corporum electricitatem; nempe: 3) Effectibus electricis omnem humiditatem no-
ceat. 3) Quod confirmat ipsa experientia, quae constat, tempore sereno, et fri-
gido, siccoq. exponimur. Electricitatis facilius fieri, quam tempore nebuloso,
calido, et humido. Quibus notatis ad resolutionem questionis accedens,
sit

Conclusio Unica.

Fulgura, et Fulmina à vi- Electrica originem ha-
bere nequeunt.

276. Prob. 1. Fulgura, et fulmina habentur sepe Caelo nubilo, vatis cali-
do, et pluvio, d. vii Electrica, primo excitatur tempore sereno, frigido,
et sicco, juxta dicta num. ant. q. 2. Fulgura, et fulmina sepe primo
accenduntur intra nubes, et puteos, eorum humiditas promovens accensi-
onem; d. juxta Canon Nolleti, omnis humor removendus è. à vi Electrica,
quia accensionem impedit; q. 3. Numquid flamma fulguris, et fulminis
è. puxus ignis Electricus? sed nec hoc diu potest; q. Prob. subs. flamma
fulguris, et fulminis colluti linearem tractum fertur, et vibratur, per
aëra, et pluvia; d. si foret ignis vii Electricus dissiparetur absq. ullo
tractu per humidum aërem, et guttas pluvias; q.

277. Obijciunt. Dum Caelum tonat, ferramenta imprecita massis resinosis,
concipiunt tantam vim Electricitatis, ut emittant scintillas multo splen-
didiores, quam quae extrahi possunt vi Machinae; q. fulgura, et fulmina
nihil aliud sunt, quam ignis electricus. Conseq. patet, nam commu-
nicant ferramentis Electricitatem. Prob. ant. In Templo Gallie olim posi-
ta erat Crux ferrea, ex qua tonante Caelo emanabant scintillae
tam copiosae, ut pluvia superaxi n. poterant; q.

Resp. Argumentis nihil

urgere. Nam si erant ferramenta Crucis cum massa resinosa, quae
è. corpus natura sua electricus, abs dubio confusatione tremoris toni-
trui excitabat Electricitatem, et ferro communicabat, erumpebatq.
scintillas; q. n. inde sequitur, fulgura è. primo excitata à vi Elec-
trica, neq. è. puxu ignem electricum, d. exhalationes modo expli-
cato. Et vii Electrica tantum auget, et promovet vim fulguris, et ful-
minis.

II Ex hoc colligitur, quare Ferramentis nequeant provenire à vi
Electricis. Nempe, quia ut dictum fuit in quest. de Ferramento, oriuntur
ex admixtis aquis vaporibus, qui vii Electricitatis repugnant; nisi
vellint contrarii explicare vim Electricam, sicut exhalationes ca-

urantes Ferrum rotam, et fulgura, fulminaq. tunc enim cum illis sum.

Animadversio.

278. Er̄ mixis effectibus, qui assignantur ad comprobandum, fulmen n̄. involvere lapidem, d̄. eē. exhalationem modo explicato, tantum praesentem, q̄. notat Doct. Sub. in 3. Meteor. q. 2. ubi ait: "Est expectum, q̄. quandoq. gladius ē. liquefactus inclusus in vagina, similis pecunia, liquefacta, que includitur in bursa, et ossa animalis sunt incinerata, vagina, coxio, bursa, cute, carne, omnino illesis. Causa ē. ista, quia fulmen percussione propter sui subtilitatem, exat valde penetrativum, et ideo penetravit poros coxi, cutis, et carnis, usquequo pervenit ad aliquod durum, et resistens sibi, q̄. n̄. poterat facillimè penetrare." Huc ratio consonat legibus Mechanicis. Nam si Globus plumbeus charta involvatur, et teneatur immobilis iuxta flammam candentem, quin illam tangat, plumbum tandem liquebit, quin charta inflammetur.

De Stellis cadentibus.

279. Stellæ cadentes, seu Deuxcentes vocantur, que noctu sereno Cælo sub stellaris magnitudine, et figura, de loco in locum breviter transire videntur. Causa autem accensionis istarum, ē, quia exhalatio disposita est in sextem continuas in toto illo lineari tractu Cæli, quem stella cadens transcurrit; eaq. semel accensa, flamma insequendo suum pabulum de loco, in locum migrat pro majori copia, l. minori materis ardentis; simulq. positione, et figura Meteoris appellantur istæ Stellæ, l. Trabes, l. Columæ, l. Pyramides, l. Lancee, l. Scuta, l. Dracones ignei l. Capree salientes, quas vocat Doctor Stipulas ardentis, et areas palearum ardentium.

De Aurora Boreali.

280. Aurora Borealis nihil aliud ē. quam splendor rubidus, et igneus, nunc major, nunc minus vividus, qui post vespertina crepuscula, modo breviori, modo longiori tempore, et sepe per totam noctem conspicitur ad partem Borealem Cæli. Unde quia in hac parte semper apparet nobis dicitur Borealis, et Aurora, quia imitatur fulgorem nascentis Auroræ. In illa distinguunt Physiici observationes basim, et colum-

nas. Basi ē. infima, et demior ejus pars, quæ nunc refert similitudine
 celluti nubes albentis, nunc incensæ. Columnæ vero sunt radii quidam,
 seu jactus ignescentes, qui ita s. rectè, l. obliquè diffracti exiunt
 supra basim, ac si ^{ad} ipsa bas sursum vibrarentur juxta varias direc-
 tiones. Auroræ, Boreales videntur in multum elevari supra terram, d.
 in nostrâ Atmosphæra esse locatæ, fluxibus constat experimentis. sed
 n. ita conveniunt Philosophi circa causam sui originis.

281. Dubitatur: Unde habeat originem Aurora Borealis? Primo: Qui-
 dam judicant, causam originis ejus esse eandem, quæ exerpuculorum;
 nempe radii solares reflexos à terrestri Atmosphæra. sed minime
 gentium. Nam tunc solum exerpucula gigni possunt à radiis so-
 laribus, quando descensus solis infra Horizontem non excedit 18
 gradus; d. Aurora Borealis apparet quælibet nocte hora, quando sol
 est sepe 50, 60, et amplius gradus infra Horizontem Borealem; q.
 2.º Alii dicunt originem habere à radiis solaribus refractis in umbrato
 terras cono. sed Contra: Radii solis n. refranguntur in nostrâ Atmosphæra,
 q. etiam, cum radiorum refractione debeat fieri in umbrato terras cono,
 videri deberent intra fines Zodiaci, intra quos terras umbra semper
 existit; q. Aurora Borealis n. apparet ad eam Cæli plagam in qua
 videtur. 3.º Doctiss. Maizanus inquit, gigni à solari Atmosphæra
 pextingente ad terras Atmosphæram, eo modo, quo ab illa generatur
 lumen Zodiacale. sed hoc nullatenus sustineri nequit; 1.º quia sola-
 ris Atmosphæra pextingere nequit ad terras, cum inter eas me-
 rient Planets Mercurius, et Venus, qui propria donantur Atmos-
 phæra. 2.º Quia lumen Zodiacale movetur ab Oriente in Occidum;
 q. potius ad Ortum, et Occidum, quæ ad Boream apparet Aurora
Borealis.

282. Deniq.º omnes istæ opiniones Auroram Borealem potius effici-
 unt Meteorum Emphaticum, quam ignitum; cum constet veri
 ignitum esse. tum ex scintillis, tum ex sua luce tam vivida, ut
 sepe legi potuerit ad illius fulgorem. Quare cum Doct. Subt. di-
 cendum est. quod Aurora Borealis gignitur ex exhalationibus
oleosis, et sulphureis roratum inflammatis iterum descendentibus,
 quin ad terras pextingant; d. ob suam raritatem ibi comu-
 mantur, magisq. l. minus rursus ad proportionem accensionis,
 et propulsione materis.

¶ Post solis Occidum etiam videntur, quædam
 globi ignei magnitudinis Luna quin apparet circa illos Auroræ

Borealis, qui vocantur Bolides. Eorum aliqui fragorem edunt; Al-
ii sivo fragorem n̄ edunt; s̄ in fine sui motus disploduntur.
Ex quibus effectus, et praesertim ex sulphureis odore, quem spargunt,
classe sequitur, eos coalescere ex sulphureis exhalationibus.

De ignibus Fatuis, et Lambentibus.

283. In terris superficie occurrunt Ignes fatui, ita appellati, quia n̄. possunt
incendendi vim. Etiam vocantur Enatici, et Ambulones, quia ad quemlibet aë-
ris flatum, alio loco migrant juxta aëris directionem. Imitantur magnitu-
dine, et fluxa flamma candelas, aut cexei; et sepe apparent circa Caemen-
terias, et paludes, ac in sylvis, aliisque pinguibus locis; qui aliquando manu
aprehensi observati fuerunt, consistere materia lucente, viscosa, et lubrica,
ad tactum nec urente, nec calida. Inquirunt, hor ignes fugere hominem in-
sequentem, et insequi hominem fugientem; q̄ in medica ab illis distantia
accidere potest, ob motum aëris excitatum a fugiente, l. insequente.

284. Partim similes sunt ignes Lambentes, qui aliquando adherent capillis
hominum, et equorum jubis, maxime cum pectene atteruntur, l. alia
ratione conficantur. Similes generis s̄. illi flammuli, qui insidere ce-
nantur malis, funibus, aut aliis partibus Navium. Quos Helenam voca-
bantur, si una tantum apparebat; si dus simul, Castorem, et Pollucem. s̄
Nunc autem dicuntur ignes Sancti Exami.

285. Quidam Philosophi, velut notat Muschembroeckius, judicaverunt, hor ignes,
et omnes illos, quos Fatuos, et Ambulones vocant, esse Cacodemonas, ac ex-
cantes Animas Mvatuorum. sicut alii arbitrati sunt, Auxoras Bore-
ales, et alia grandiora Meteorora ignita, colore suo sanguineo prae-
dicare Bella, et Mortem Principum, quibus comenti terrorem cau-
sant in vulgo. Utique nimis insulse dictum e. cum haec Phenome-
na sint effectus mexe naturales, provenientes a causis necessariis, nem-
pe; ex majori, l. minori commixtione, et accensione sulphureae ex-
halationis; et fluxa etiam juveni, augei, et amplificari a si Electri-
ca excitata ob talem accensionem. Unde solum timere debemus Divi-
nam Justitiam vindicem scelearum nostrorum, qui ad mala punien-
dos homines, et ab impietate avertendos, etiam utitur ministerio cau-
sarum secundarum. Floremus etiam Domino corde contrito; ut avertat
iram suam a nobis, et ejus benignitatem experiamur. Amen.

Finis Phisice Particularis.

The Republic of the United States of America
 Department of the Interior
 Bureau of Land Management
 Washington, D. C. 20250

This document is a copy of the original record of the
 survey of the land described in the accompanying
 plat. It is a true and correct copy of the original
 record as the same appears in the files of the
 Bureau of Land Management.

The land described in the accompanying plat is
 situated in the County of _____ State of
 _____ and is more particularly described
 as follows:

Section _____ Township _____ Range _____
 containing _____ acres, more or less.

The land is owned by _____
 and is being surveyed for the purpose of
 settling the same.

The survey was made by _____
 and is shown on the accompanying plat.
 The plat is a true and correct copy of the
 original record as the same appears in the
 files of the Bureau of Land Management.

The land is being surveyed for the purpose of
 settling the same.

The survey was made by _____
 and is shown on the accompanying plat.
 The plat is a true and correct copy of the
 original record as the same appears in the
 files of the Bureau of Land Management.

 Director

Methafisicæ Pars Secunda.

Methafisicam secundam, seu Pneumatologiam continens.

Mundus Corporeus in omnibus suis partibus satis scrutatus, procedens ad substantias à materia corporali sexetas, Pneumatologia, seu tractationem de spiritibus agredior; Pneuma enim idem est ac spiritus. Sexeta autem spirituum sunt quatuor; nempe, Dei, Angeli, Hominis, et Pecoris juxta S. Bernardum ita dicentem in serm. 4.º in Cantica; „Quatuor, 1, spirituum genera nota sunt vobis, pecoris, noxæ, Angelicus, et qui condi- 2, dit istos.“ Ideo Pneumatologia in tota sua amplitudine, comprehendit tractationem de Deo, de Angelis, de Mente humana, et de brutorum anima. Quia vero has Philosophicas institutiones Religiosæ Adolescentibus propono, quibus postea ex professo subeundum est sacre Theologiæ studium, in qua tam de Deo, quam de Angelis fusè tractatur; ideo ~~de~~ Dæmonologia, quæ de Angelis, et Theologiæ naturalem, quæ de Deo dixerit, hic omitto; dumtaxatq. Psychotropologiam, seu de Anima hominis, Psychalopologiam, seu de brutorum Anima inscribam. Quia vero in Ontologia spondi hic tractare de Chronologiæ Elementis, demùm aliqua subjiciam.

Psychotropologia, seu de Anima Hominis.

1. Ea tractatio Pneumatologiæ, quæ dixerit de Anima in genere, appellatur Psychologia, nam Psyche est latine Anima. Anima itaq. in genere est substantia cogitans, ita corpori organico conjuncta, ut illi vitam, motum, et sensum tribuat, eoque indigeat tanquam instrumento ad omnes, 2. scilicet ad aliquas suas facultates exercendas. Anima autem hominis est substantia cogitans, intellectu, et voluntate prædita, et humano corpori regendo accommodata. Dicitur substantia cogitans, quæ habet rationis generis, nam per hoc convenit cum spiritu; per reliqua autem differet à ceteris spiritibus. Itaq. intellectu, et voluntate prædita distinguatur à Brutorum anima, quæ intellectum, et voluntatē proprie non habet

regendo corpori accommodata, ut differat ab Angelis, qui intellectu, et voluntate praediti, non sunt destinati ex naturae instituto ad informandum corpus. Dicitur demum corpori humano, ut discernatur ab aliis animalibus, qui intellectu, et voluntate praediti, potuerunt a Deo conjungi aliis corporibus organicis ab humano diversis: nempe ad informanda alia animalia possibilis, qui ab homine possunt specie differre, quia non repugnat, Deum posse creare haec animalia rationalia.

2. Ex hoc clare sequitur, quod essentia animae rationalis est talis substantia in definitione explicata. sed quaeritur 1°. An haec substantia sit spiritalis, s. corporalis? Resp. Quod est substantia spiritalis. Prob. Etenim Anima est substantia cogitans, s. omnis substantia cogitans est spiritus ab omni materia corporea omnino distinctus; quod Anima hominis est spiritus, seu substantia ab omni corpore proximo diversa; s. omne quod est diversum a corpore est spirituale; quod Prob. sub. omne, quod est diversum a corpore caret partibus; s. quod caret partibus est spirituale; quod.

Conf. Anima hominis

tota simul conscia est, se nunc gaudere, nunc dolere, nunc uno modo se habet, nunc alio; s. id non accideret si constaret pluribus partibus; quod Prob. min. Tunc una pars nesciret ea, qui in altera accideret, s. hoc est plane absurdum; quod.

Dicunt: S. Hylanius, s. Ambrosius, et alii, affirmant Animam humanam esse corpoream; quod.

Resp. Quod isti omnes non intelligunt per corporeum, idem ac corporale; per corporeale intelligunt, quod est solius veri corporis, et extensione praeditum est: per corporeum vero, quod est aliqua ratione compositum, et habet limitem, quamvis extensione careat. Quod etiam sicut de spiritibus dixi in Ontologia lib. II. Disp. II. q. V. Conc. 1. et in Disputatione III. q. I. etiam dico de Anima humana, nempe, quod etsi non sit corpus, est tamen aliqua ratione composita compositione ex materia spiritali, et sua forma. Nam ut ait S. Augustinus solus Deus est vere simplex; et Doct. sub. in q. 7° de rerum principiis ita habet: "Tota rationalis anima composita ex materia, et forma, cuius susceptibile est corpus humanum, nobilior est parte sua, s. formali, cuius susceptibile est materia spiritalis.";

3. Quaeritur 2°. Quid sit haec materia, et forma, ex quibus tali modo componitur Anima humana? Resp. Quod materia est subjectum aptum accipiendi vim cogitandi; forma autem est vis cogitandi.

Quod omne fuisse patet in Ont. citatis in locis. Repete ibi dicta.

4. Quæritur 3° An Anima humana sit Immortalis? Ante resolutionem supponendum est q^d. Immortalitas est perpetua duratio substantiæ viventis in suo agendi statu. Dicitur substantiæ viventis, quia si n. sit vivens, ejus perpetua duratio est incorruptibilitas, n. vero immortalitas. Sic valet est immortalis; q^d. incorruptibile; n. autem est contra. Etiam ad immortalitatem n. autem tantum requiritur duratio viventis, v. functiones viventis durare debent; adeo ut ejus potentia a suis actibus nunquam cessent. Ideo mors corporis est ille status, in quo ejus organa a propriis functionibus plenarie cessant.

5. Immortalitas distinguitur in intrinsecam, et absolutam, atq^e in extrinsecam, et relativam. 1^a est quæ convenit substantiæ nullum habenti principium intrinsecum interitum. 2^a autem, quæ convenit substantiæ excludenti quodcumq^e principium extrinsecum, a quo destrui, l. annihilari possit. Et convenit soli Deo; unde de Anima humana quæritur an sit immortalis immortalitate intrinseca, l. absoluta? Et Resp. Quod est immortalis intrinsece seu absolute. Prob. 1° ex Doct. Subi. in 4° sent. dist. 42. q. ubi ait:

„Concedo, q^d nihil aliud a Deo habet esse formalit^r necessarium, d. „
„simplicit^r contingens; tamen aliquod creatum dicitur habere esse „
„incorruptibile, pro quanto n. habet contrarium, l. n. potest destrui „
„ab aliquo creato, d. tantummodo potest annihilari a Deo „
„n. conservante: :: d. sic incorruptibile n. est ex se perpetuum „
„nisi possib^lit, quia sicut esse suum habet contingent^r a Deo „
„conservante, sic et perpetuitate. „ Ergo ex Doct. Anima humana n. habet principium intrinsecum corruptibilitatis, et mortalitatis, et tantum agnoscit Deum, ut principium extrinsecum sui corruptibilitatis, et mortalitatis; q^d.

6. Prob. 2° ratione: Homines Deum colunt, ut Iustum, et Providum Mundi Rectorem, d. Providentia, et Justitia locum n. haberent, si post mortem n. haberet homini paratæ præmiæ virtutis, et supplicij peccati; q^d. Prob. min. Ad quid tot voluntarie carnis macerationes, nunquam interrupta jejunia continue vigiliæ in orando, contemptu divitiarum, et voluptatibus exultatio in contumeliis, et injuriis, aliisq^e virtutis exercitiis,

quod Romana Ecclesia commendat in sanctis Viris? Ad quod
tot exhortationes ad homines, ut operentur bonum? Ad quod
tot cura superiorum, et Iudicium ad vitanda vitia, si post mortem
praemium nullum est virtuti, nec supplicii peccatis? Certè
ridiculum, atq. impium discursus delirium! Exgo.

7. Obj: 1.º Juxta Vita in Ort. et supra num. 2. Anima huma-
na è. composita ex materia, et forma; g. habet principium intrin-
secum corruptibilitatis, et mortalitatis; h. Resp. Quod ^{adde} actus, est nexus
à Deo constitutus inter hanc materiam, et formam spirituales, ut
nulla vi naturæ solvi possit; quia juxta Doctoris phrasim: "Materia 11
"spirituali è. quasi absorta ab actualitate formæ." Unde sicut Deus
per creationem hanc substantiam producit, etiam à solo Deo per
annihilationem destrahi potest. Deus autem nunquam annihilabit
post ejus mortem; ut enim constat ex sacris literis, Divina re-
velatione, et Ecumenicis Conciliis, magna sunt praemia, quae à
Deo parata sunt Justis in alia vita, et supplicia reprobis. Quod utiq.
frustraneum esset, si in aeternum nollet ea perduxare.

8. Obj: 2.º Sacra Scrip. in cap. 3.º Ecclesiasticè. inquit: "Unus inte-
"ritus est hominis, et jumentorum, et aequa utriusq. conditio;"
"sicut moritur homo, et illa moriuntur." Sed jumenta in. s.
immortalia, g. Resp. Quod ibi loquitur Salomon ex parte, et
in nomine impiorum ita judicantes. Ideo inquit Doct. Subt. in 4.º
Serd. dist. 43. g. 1.º "Salomon fuit ibi concionator nunc alegans pro
"parte stultorum nunc respondens secundum sententiam sapien-
"tium, et illud cap. textus: unus est interitus hominum, et jumen-
"torum dictum è. concionando pro stultis. Sed dicitur illi sen-
"tentia postea cap. ultimi. ibi hoo. in domum sterneritatis sus, et
"finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum timet, et man-
"data ejus observat, hoc est enim omnis homo."

Questio I.

An unica, l. plures sint Animæ in Homine.

Manichæi sicut admittebant in Mundo duos vultus Deos, unum
summum bonum, et alterum summum malum; ita tribuebant ho-
mini duas animas unam bonam à Deo bono factam, et alteram ma-
lam à Deo malo factam. Ita ut anima bona semper bene agat,
et malam semper iniquè; quae opinionem referat S. August. in lib.
1.º retractationum cap. 15. quem etiam eorundem damnavit Synodus

VIII. Canon II. Plato autem assererat tres animas, distincto loco, et subjecto in homine: nempe rationalem in cerebro; sentientem in corde; et vegetabilem in Hepate. Ipsum autem asserit Gasendus. Atamen Thomistæ quamvis agnoscant in homine unicam animam rationalem, atamen in hominis generatione successione animarum docent. Nempe cum 1.º incipit vitalitè nutrizi, et recipere animam vegetantem, cuius ope paulatim promovetur ad sensitivam, à qua redditur idoneum subjectum recipiendi rationalem; ita ut hac accedente utpote ~~in~~ imperfectione, imperfectior recedat, quæ natura intendit in ut terminum, ð. ut viam. sed has omnes sit

Conclusio Unica.

Nec simul, nec successive est in homine alia anima nisi rationis continens virtualitèr sensitivam, et vegetativam.

10. Prob. 1.º ex Ieraphico D.º Divo Bonav. dicit in 2.º Sent. d. 36. Art. 1.º „Valde, & rationabile ponere in homine unam tantam „ substantiam perficientem, quæ dat ei vitam, et sensum, et intellectum;“
 11. q. 2.º ex Doct.º Subt. in 4.º sent. dist. 44. q. 1.ª ubi ait: „ sensitiva autem, „ et vegetativa in homine eadem è anima cum intellectiva;“ Etiam in q. 2.º de rerum princip. ita inquit: „ Vegetativum, sensitivum, intel- „ lectivum ununtur consubstantialitèr in una materia spirituali, seu „ in uno supposito rationalis animæ, tanquam nature partiales animam „ humanam constituentes;“ Ergo ex Doct. 36.º

Conf. 2.º ex Ipro D.º in 4.º Sent. dist. 44. q. 3. ubi ait: „ Intellectiva continet perfectiè, et forma- „ litèr vegetativam, et sensitivam, et ñ. sub ratione destruhente ad- „ rationem vegetativæ, et sensitivæ, ð. sub ratione perfectiori, quam illoz „ forme habeantur sine intellectiva;“ Ex quo inferitur, q. ly formalitèr ñ. ibi intelligitur pro eo, q. vegetativa, et sensitiva sint in intel- lectiva secundum proprias entitates, ð. q. in ea sit principium vegetandi, et sentiendi; eodem modo, quo dicitur continere alias virtualitèr, quia potest prestare eodem effectus vegetativæ, et sensitivæ.

Conf. 2.º ex Auctore Lib. de Spiritu, et Anima, substante, animam humanam esse in essentialitèr simplicem, et multiplicem in ofitiis. Itaq. sic dicit in cap. 34. „ Dum vivificat corpus, anima est; dum vult, animus est; dum scit, mens est; dum recollit, memoria est; dum iudicat, ratio est; dum spirat,

et contemplatur, spiritalis est; dum sentit, sensus est; ita autem
hec omnia adjuncta sunt animæ, ut una res sit. Ergo.

Conf. 3° ex Auct.

Lib. de Ecclesiasticis Dogmatibus, qui tentatur in cap. 15. hanc esse com-
munem sententiam Ecclesie Catholice, dicens: "Neque duas animas,
dicimus in uno homine, unam animalem, qua animetur corpus;
alteram spirituales, que rationem ministrat: d. dicimus unam esse.
eamdemque animam in homine, que et corpus sua societate vivificat,
et semetipsum sua ratione componat." Ergo.

11. Obj. 1° Operationes contrariæ nequeunt provenire ab unico prin-
cipio; q. neg. ab unica anima; d. in homine sunt contrariæ operatio-
nes; q. subsump. patet: nam vegetare, sentire, et ratiocinare, sunt
operationes contrariæ. Resp. neg. ant. Non enim operationes con-
trariæ petunt causas contrarias. Eadem voluntas potest amare, et
odire. Et potest velle efficaciter idem objectum, et postea illud effi-
caciter nolle.

12. Inst. Operationes propriæ inferunt causas proprias, d. operationes
sunt propriæ homini vegetare, sentire, ratiocinare; q. Resp. dist. maj.
Quando n. adest causa perfectior potens prestare effectus inferioris;
conc. quando adest; neg. Ut victum est in Conf. 1°. Anima rationalis
est causa perfectior, que potest prestare effectus sensitivos, et ve-
getativos. Ideo alia causa n. eget.

13. Obj. 2° Doct. sub. cap. 1° vericulo 3° de eorum princip. inquit:
"Homo prius vivit vita plantæ, deinde vita sensitiva, et postremo
vita rationali." Ergo saltem dantur successive tres animæ in homine,
ut inquiunt Thomistæ.

Resp. Admitto authorit. et explico illam. Prius vi-
vit 1° in actu secundo, et quodenus prius exerceat operationes vegetandi,
et sentiendi, quam ratiocinandi; conc. et ita Doct. in actu 1° et quate-
nus informatur ab anima vegetativa, et sensitiva, quam rationalis;
neg. et n. ita D. Distinctio clara est; quem sensum, etiam agnoscunt
Thomistæ in Arist. dum iste ait in lib. 7. Politicorum cap. 15: "In
pueris statim ira, et appetitus, et concupiscentia existit; ratio,
et mens procedente etate in illis fieri nascuntur." Itaq. Arist.

supponit adequatè principium illarum operationum; d. n. exercitium; sicut etiam in eodem sensu supponit dispositum organum componi licet postea exercitetur successivè.

14^a Obj. 3° Apot. in Epist. ad Romanos cap. 7. avertit in hom. unam legem provenientem à membris, repugnantemq. alteri provenienti à mente; q. vultem in hom. sunt duæ Animæ in sensu Manicheorum, l. unam rationalem in corde; et alteram irracionalem in cætera membra corporis diffusa, et sustinent Democritus, et Epicurus, q. Prob. ant.

Apot. cap. cit. ita ait: "Video autem aliam legem in membris meis, 11
11 repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in legem peccati, 11
11 quæ est in membris meis." Et in Epist. ad Galatas cap. 5. "Carnis 11
11 cupiditas adversus spiritum, et spiritum adversus carnem, hæc enim 11
11 sibi invicem adversantur." Ergo.

Resp. Quod ex hac contrarietate legum n. inferatur duplex anima, sicut ex velle, et nolle voluntatis n. inferatur duplex voluntas, ut dictum fuit num. 11. sed tantum adesse in anima partem exterioram, et interioram, ut inquit S. August. l. partem inferioram, et superioram, ut inquirunt Scholastici. Nos quidem iudicantes animam distinguere in duas partes, d. appellantes partem inferioram vim sentiendi, et imaginandi, qua anima occupatur circa sensibilia, et corporea; et partem superioram dicentes facultatem intelligendi, qua anima contemplatur res spirituales, et à corporali materia secreta, ut veritates æternas, equitatem legum vitii deformitatem, excellentiam virtutis &c. ex quantum consideratione anima inclinatur ad pie, et honestè vivendum. Et contra: à sensibilibus, et corporeis abstracta, et illecta accipitur ab his illicitè fruendum.

¶ Aliqui recentiores distinctionem partu inferioris, et superioris, ut frustraneam judicant; d. n. ut inutilem, imò necessariam iudico, n. tantum ad explicandam pugnam ab Apotolo, et S. August. relatam, d. etiam ad recurrenda ea, quæ sunt communia homini, et bruto ab his, quæ solè homini conveniunt. Homo enim per partem inferioram in pluribus videtur convenire cum bruto, et iuxta superioram illi omnino præcellit. Etiam sicut in Anima dicitur

ditur hæc utraq^e pars, ita memoria dividitur in senſitivam, et intellectivam; nam alia est memoria, qua recordamur rerum ſenſibili-
 ſium, id est ſenſationum, et imaginationum, quæ neceſario pendent,
 et immediate à cerebri fibris, et alia, qua mente recolimus objec-
 ta mexe ſpiritalia, ſeu puras intellectiones, ſ. ideas pure intellectu-
 ales, ut in Logica dicitur; quæ nullam, ſ. n̄ niſi remotam habent co-
 nexionem cum fibris cerebri. Alius quoq^e è appetitus, quo proſequi-
 mur corporalia, temporalia, et terrena; et alius, quo ſpiritalia, coe-
 ſtia, et æterna. Ille enim provenit à potententia mixta ex anima,
 et corpore; et hic à ſola mente, et ratione. Et ſic de aliis.

¶ Quæſtio II.

Unde, et quando Anima humana habeat originem?

15. S. Hieronymus ad Marcellinum ſcribens Epist. inter Auguſtina-
 nar 165. alias 27. textatur, q̄ nulla diſputatio unquam acutius
 exercuit inter Philoſophos Veteres, ſive Proſanos, ſive Eccleſiaſticos,
 quam quæ ſpectat ad originem humanæ Animæ. Platonici, Pythagor-
 ici, et Origeniſtæ putarunt humanas Animas conditas fuiſſe multo
 ante corpus, et astra incolere; unde in poenam aliquorum cri-
 minum detraus poſtea in corpore ſunt, velut in carcerem; ex quo
 egressi, ſ. ad astra revertuntur, ſ. ad alia corpora etiam ignobili-
 ora, et interdum ad Beſtias quoque migrare; adeo ut Pythagoras
 dicebat, ſe meminiffe eorum, quæ ſibi contingerant in corporibus
 aliorum hominum, in quibus prius extiterat. atque hæc est
 celeberrima opinio transmigrationis animarum de corporibus in cor-
 pora; quam etiam nunc plures Populi credunt, ut videri poſſet
 apud Calmetum in Dictionario Biblico.

16. Post tempora S. Hieronymi, Stoici, Manichæi, Præſcilianæ,
 et præcipue Benedictus Spinoza cum ſuis averem unitatem
 Pantheiſticam, dixerunt, Animas eẽ. particulas Divinæ Subſtan-
 tiæ. Alii vero præcipue Tertulianus, et Apollinarius, putarunt,
 Animas eẽ. particulas Animæ Patris; ita ut Anima genita
 ſit portio generantis; et hæc e. opinio, quæ dicitur Traducianorum,
 ſeu per traductionem. Demum aliter cenſent, quotidie Ani-
 mas à Deo ſingillatim creari, et omnino novas fieri, ſingu-
 larq^e ſimul infundi in fœtibus jam organizatis. Videatur autq^e

313

quoniam ex istis sit conformior Doctori Subt. et Ecclesie Dog-
maticis.

Conclusio I.

Anima humana n̄. est pars Divinę Substantię.

17. Prob. Deus ē. indivisibilis, d̄. si anima humana esset pars Divinę
Substantię esset divisibilis; q̄. Prob. min. Illa pars, quam haberet ani-
ma humana supōnitur ē. Divinę Substantię; d̄. illa pars Divinę
Substantię n̄. esset in Deo; d̄. in corpore; q̄. jam extra Deum esset
aliqua pars suę Substantię; q̄. jam esset divisibilis.

Conf. Alio majori in

convenienti assignato a Doct. Subt. in 2.º Sent. dist. 17. q. 1.º

Si Anima est de Substantia Dei, ē. tota Substantia Dei, et sic
erit Deus. Ergo Anima humana esset aeterna, omnipotens, im-
mutabilis. H. q. ē. contra ipsum Doct. dicentem in eodem loco:

Anima potest mutari, et mutatur ab ignorantia ad scientiam,
a vitiis ad virtutes, et ē. converso. Deus autem n̄. sic mutabilis
est.

19. Obj. Spinoziste: In sacra scriptura sepe anima hominis vocatur
spiritus Dei. Unde Apostolus ait in cap. 17. Actuum: In Deo vivimus,
movemur, et sumus. Ergo Anima n̄. est pars Divinę Substantię.
Resp. Spinozistas maxime abuti sacra scriptura. Nemo enim ig-
norat res omnes pendere a Deo, tanquam a prima causa quae ad
ē. et conservari. Quae n̄. ē. munus, q̄. Deo tribuantur in sacra
scriptura essentię, et actiones creaturarum, cum procedant, et
consequantur ab ejus omnipotentia. Quod debent concedere Spino-
zistę, nisi vellent, ventos, tempestates, montes, v. c. ē. partes Divi-
nę essentię, cum in sacra scriptura vocentur etiā Dei crea-
turas.

Conclusio II.

Animę humane n̄. fuerunt create ante corpora,
nec ullibi posite.

19. Prob. ex Doct. Subt. loco superius citato, ubi inquit: Non fuisse
rationabile si anima fuisset creata ante corpus, quin habuisset

aliquem actum, aut operationem propriam. Ergo animus ante corpora create aliquid fecissent; d. hoc aduersatur sacre scripture, uicenti de Jacob, et Esau, q. antequam nascerentur nihil adhuc episse; q.

Conf. ex repetita damnatione Ecclesie circa hanc transmigracionem, et ex refectione sanctorum Patrum, singulariter ex S. August. qui in Epist. 157. ad Optatum, inquit; Nec credamus animam uenisse in hoc corpus corruptibile, quo grauatur, q. illud eam uis in caeteribus, l. in quibuslibet aliis partibus mundi, antea male geste merita compulerunt; q. 2. 2. 2.

20. Obj. cum Origene. sacra scriptura pluries inquit, q. anima est in corpore loco carceris, q. Prob. ant. Salomon in cap. 8. lib. sapientie inquit; sortitus sum animam bonam, et cum eirem, magis bonus, uenit ad corpus incoinguinatum; David autem in Psalmis ait: Educ de carcere Anima mea; q. Resp. Salomonem ibi loqui de bona indole sui animi, quam a Deo sortitus fuerat, ac de felici temperamento corporis cui unita fuit sua Anima a Deo creata idonea ad accipiendum semen Diuine sapientie. David autem humilitatis propter peccata patuata in corpore n. autem in Stellaris, agitatusq. conscientie stimulis, optabat pacem sui animi, quam habebat ante peccatum, cupiebatq. dissolui ex unione anime cum corpore, ut Deo fuereetur.

21. Inst. Anima spiritalis n. potuit copullari corpore infirmo, et coinguinato, nisi ratione pax; q. Prob. ant. Anima spiritalis nequit coinguinari macula originali in unione cum corpore; q. Resp. Quod unio anime cum corpore e. naturalis, nonq. pœnalis; a Deo ad hoc destinata cum eam creat. Quod autem corpus sit infirmum, et coinguinatum, id est pœna peccati originali, n. autem criminum commissorum in Stellaris, l. alio quolibet loco ante conjunctionem cum corpore.

Conclusio III.

Anima humana n. ducit originem ab Anima primi Parentis successiva traductione. ~

22. Prob. si Anima humana propagaretur successiva traductione n. esset

spiritualis, d. hoc nequit admitti; q. Prob. seq. De ratione spiri-
 tualis substantia est n. e. divisibilis; d. si translatione propaga-
 retur esset divisibilis in partes; q. Prob. min. 1.º Tunc anima
 filii esset portio anime Patris, sicut corpus filii dicitur portio
 corporis Patris; q. utet divisibilis. 2.º In procreatione filiorum
 immineeret anima Patris, ex qua tot exirent portiones,
 quot essent filii; q. 3.º Anima filii esset adonata iisdem vir-
 tutibus, quibus ornata anima Patris, ut pote ejus una pars.

23. Obj. Cum Traductianis. In cap. Ab. Gen. inquit Scrip. Quod
 anime filiorum Jacob exire diuntur de femoribus Jacob; sed
 exire nequeunt de femoribus Jacob, quo ad corpus; q. Prob. min.
 Juxta opinionem generationis ex ovo, seu Involutorum, corpus
 continetur delineatum a Deo in utero Matris; q. corpus non
 exeditur ex femoribus Patris; q. si filii Jacob exedirentur de
 femoribus Patris, exedirentur, quo ad animam.

Conf. s. filii non

exedirentur de femoribus Patris, quo ad animam nequit assigna-
 ri ratio, cum in animam traducatur macula peccati originalis; q.

Resp. Quod in citato loco intel-

liguntur anime pro toto homine. Unde homo descendit e femoribus
 Patris, quatenus ejus corpus in ovum inclusum, ac existens in
 utero Matris, redditur fecundum ab auxa seminali, que descendit
 ex lumbis, s. femoribus Patris, ut clarius aparet in q. de generatione
ovipara.

Ad confirmationem dico, q. licet anima exeat a manu Crea-
 toris absq. peccato, tamen unita corpori viciato, q. descendit ex Adamo, in-
 ficatur macula originali, seu coarumpitur in corpore tanquam in viciato
 vase, ut inquit N. Seraphicus D. D. Bonav. a etenim ex unione anime
 cum corpore conuadit hoo. filius Adæ, a quo descendit; ac propterea de-
 vitox Iustitiæ originali amissa in Adamo, in quo debito consistit origina-
 le peccatum, ut inquirunt Theologi.

Conclusio IV.

Anima hum. orig. habet a Deo, quando infundit eam in corpo-
 re sufficienti organizatione disposita.

24. Prob. 1.º Ex Concilio Lateran. V. sub Lemne X. ubi Sectione VIII. sta-

316 *uitur: " Animam rationalem pro corporum, quibus infunditur multitudine, singulariter esse multiplicabilem, multiplicatam, et multiplicandam. " Ergo.*

Conf.^a Ex com. adagio Theologorum asserentium: Deum animas creando infundere, ac infundendo creare: q̄.

25. *Prob. 2° ratione Theologica: Anima Christi Domini fuit creata quando infusa fuit corpori jam debite organizato; q̄. etiam reliquis animis. Prob. ant. Si Anima Christi n̄. fuisset creata, quando infusa fuit corpori, l. Incarnatio n̄. fuit quando Ecclesia narrat, l. aliquo tempore fuit subsistens propria Personalitate; d̄. utrumq̄. aduersatur Fidei Ecclesis; q̄. Prob. seq.^a Si antea creata fuit, l. statim unita fuit Verbo Divino, l. aliquo tempore sejuncta fuit ab eo; si statim; q̄. Incarnatio perfecta fuit ante tempus ab Ecclesia narratum; si aliquo tempore sejuncta permansit; q̄. illo tempore fuit subsistens propria subsistentia, nonq̄. subsistentia Verbi; d̄. hoc omne aduersatur Fidei Ecclesis; q̄.*

Conf.^a ex S.S. PP. et precipue ex S. August. dicens in Epist. 2^a ad Optatum Milevitanum: " Aduersus eos omnibus, modis defende, et tuere, Deum fecisse animas, et facere, et facturum, esse. " Ergo. d̄.

26. *Obj. 1° Sacra Script.^a in cap. 2° Gen. ver. 2° inquit: " Requieuit die septimo ab universo opere, q̄. patrarat. " sed unum opus fuit creatio Animis; q̄. etiam requieuit ab opere creationis. Animis; q̄. Resp. Quod Deus die septimo requieuit a novis condendis generibus creaturarum, n̄. vero a novis condendis individuis; ut ait S. August. in lib. 4° de Gen. ad litteram: " Deum requieuisse a condendis generibus Creaturæ, quia ultra jam n̄. condidit aliqua genera nova. " Unde cum Deus patrarat genera creaturæ, requieuit patrare genera.*

27. *Obj. 2° Sacra Script. in cap. 18. Ecclesiastici inquit: " Qui vivit, in æternum creavit omnia simul. " q̄. etiam creavit simul omnes animas, q̄. n̄. quando infunduntur corporibus. Resp. Eodem modo, quo in num. ant. nempe: simul creavit omnia genera, et aliqua individua, n̄. tamen omnia individua. Sed nunc quotidie operatur individua tam per generationem, quam creationem ad conservationem generum, quæ simul initio creavit: q̄. d̄. consonum.*

ipsi scripturae testantur in cap. I. Joannis: 33 Pater meus usquemodo operatur, et ego operor. 33

28. Dubitatur: quando infundatur anima in corpore? Antiquiores judicabant, foetum Maxii, n. animari usq. ad 40 dies post conceptionem; et foemine usq. ad 80 dies. Caeterum cum Recentiorum sententia repetitis experimentis firmata. Resp. Quod in ipsa conceptione, l. paulo post, juxta breviorem, l. tardiorum organizationem. Prob. ex festivitate Ecclesiastica B. V. Maxii die 8. Decembris. Nisi enim in ipsa conceptione n. animata fuisset, frustranea esset haec festivitas. Nihil enim Ecclesia celebrat nisi animationem Immaculatam B. V. Maxii. Praeterea n. fuisset in utero Materno novem menses computatos ab 8. Decembris, usq. ad 8. Septembris, in quo nata esset; q. ex his innumerausq. experimentis Anatomicis probabiliter aparet, q. anima infunditur in corpore in ipsa animatione, l. paulo post.

29. Obj. Jus Civile, et Canonicum minores poenas imponunt causantibus abortum in primis diebus a conceptione, quam post 40, l. 60 dies, d. hoc ita n. esset, si animaretur foetus in ipsa conceptione, l. paulo post; q.

Resp. 1. Quod

Jus Civile licet sit minor poena in primis diebus, atamen supponitur animatio; nam cum poena imponatur propter culpam, culpa adest in primis diebus; nempe causare abortum corporis animati; alias si non esset culpa, neq. animatio foetus, frustranea esset poena.

Resp. 2. Quod Jus

Civile, et Canonicum cum ob varias qq. supra hanc rem, requireret certo definire veritatem, imponit majorem poenam pro culpa omnibus modis jam certa, nempe post 40, l. 60 dies, in quo tempore juxta omnes Philosophos jam o. animatus foetus, et aliquod signum rei veritatis in Matre aparet. Non autem ob hoc reprobovit reliquas opiniones, d. in sua probabilitate reliquit.

¶ Licet hac presenti state opinio de instantanea animatione, ut recens habeatur, ita tamen n. est, d. debet dici tantum restaurata a Thoma Fieri, et Paulo Tachia: nam Antiquiores P. l. eam adaptaverunt, inter quos numerantur S. Bary-

lius, J. Casar. J. Cyrillus, J. Pelagius, et alii innumeri.

De unione Animæ cum Corpore.

Questio III.

An in viventibus sit forma corporeitatis ab Anima essentialitèr diversa.

30. Cum Anima humana, ut constat ex ejus definitione sit à Deo destinata ad regendum corpus; inquiri solet, an Anima differat essentialitèr à corporis dispositione, seu forma; 1. tantum accidentalitèr. Thomistæ abstractantur animam rationalem tribuere corpori variam illam dispositionem, qua organicum dicitur; unde judicant animam rationalem continere virtualitèr, et eminentèr formam corporeitatis. Scotistæ vero cum Doct.^e subt. virilitèr defendunt, corporis dispositionem ñ. esse ab Anima, ð. ab ea differre essentialitèr partes corporis. Quare idem proportionalitèr asserens de Brutis, et Plantis; ac de homine, sit

Conclusio Unica.

In viventibus admitenda est forma corporeitatis ab Anima omninò distincta.

31. Prob. 1.º ex Doct. subt. in 4.º sent. dist. 11. q. 3.ª ubi dicit: „ Si hoc „ est, et illud ñ. est, ñ. sunt idem ens in evendo, ð. forma Animæ, ñ. „ manente corpore manet; q̄. universalitèr in quolibet animato neces- „ se est ponere illam formam, qua corpus est corpus, distinctam ab „ illa, qua est animatum. „ Ergo ex Doct.^e forma corporeitatis, qua materia est corpus, est distincta realitèr ab Anima, qua è. vivens. Prob. conseq. Corpus cum Anima, et sine Anima manet idem; q̄.

Dicunt Thomistæ: Quod separata Anima non manet idem corpus, ð. ibi statim succederet novam formam, quod cadavericam vocant, omninò similem illi, quam anima præstabat

materie. Sed contra: Quis hoc asserere potest de arbore scissa, et ho-
mine mortuo? Non enim est in homine eadem structura corporis
et scissura, ceteraque signa, quae vivens habebat? Similiter in arbore
scissa non sunt iidem caractères, ac ante scissionem? Quis fuit novus
caractèrum impressor? Quis novus Chirurgus, l. novus Vulnèrans, et
tam cito nova producens?

Conf. Si talis forma nova cadaverica,
nonq. esset ibi exurgeret, non q. esset eadem forma essentialis, quam
habuit vivus, nec corpora sanctorum, imò nec corpus Christi Domini
esset essentialiter idem quando natus est, quando resurrexit, et ascen-
dit in Caelum; d. hoc est contra Fidem; q. Prob. min. Ipse Christus
ostendit post mortem Discipulis idem corpus, ac quando vivus, dicens:
"Videte manus meas, et pedes meos, quia ego ipse sum." Etiam cor-
pora sanctorum veneratione digna sunt, quia in eius unione cum
anima fuit velut instrumentum, quo tot virtutes, tot miracula, totq.
merita acquisivit; q. si non est idem essentialiter corpus post animae se-
parationem: quare forma cadaverica erit veneratione digna?

32. Prob. 2. Corpus animalis est organicum; d. organizatio prestari
non potest ab anima; q. Prob. min. Talis organizatio est materialis,
et etherogenea; q. prestari nequit nisi a forma formaliter mate-
rialis, et etherogenea; d. humana anima non est etherogenea, d. spiri-
tualis; q.

Dicunt Thomistae: Quod illa organizatio prestari potest ab
anima continens eminentèr, et virtualiter formam corporeitatis.
Sed contra: Effectus formalis non est nisi ipsa causa formalis communi-
cata subjecto; d. organizatio est effectus formalis; q. debet provenire
a causa formalis; d. juxta Thomistas anima non est causa formalis,
d. tantum virtualis formae corporeitatis; q. Nam sicut forma, quae non est
formalis vivens, non potest alteri tribuere vitam, ita forma, quae non
est formalis materialis, et etherogenea, non potest tribuere alteri esse cor-
poris, q. est formalis materiale, et etherogeneum.

33. Obj. 1°. Unius compositi unica est essentia, seu forma; $\dot{\bar{d}}$. homo est unum compositum; $\dot{\bar{q}}$. habet unicam formam; $\dot{\bar{d}}$. hoc debet esse anima; $\dot{\bar{q}}$. Resp. dist. maj. Unica est essentia, seu forma completa, et ultima; conc. non ultima, nec incompleta; neg. Itaque unitas compositi sumitur ab ea forma, quae illi tribuit esse specificum, ut est sola forma ultima, et completa. Unde sola forma ultima habet rationem formae, et non ultima rationem materiae. Quare pluralitas formarum, quae una subordinatur alteri, non efficit unitatem compositi. Sic homo sumit specificationem ab anima, cui forma corporeitatis subordinatur.

34. Obj. 2°. Si materia haberet formam corporeitatis, anima postea adveniens, tantum illi tribueret perfectionem accidentalem; $\dot{\bar{d}}$. hoc incredibile est; $\dot{\bar{q}}$. Prob. maj. Quod advenit materiae completae, et in ordine specifico determinatae, est illi accidentale; $\dot{\bar{d}}$. si materia haberet formam corporeitatis, anima adveniret illi iam completae, et in ordine specifico determinatae; $\dot{\bar{q}}$. Resp. neg. maj. et dist. maj. prob. Quod advenit materiae iam ultimo, et adequate completae, conc. non ultimo, et inadeguate completae; neg. et similiter dist. min. Materia cum forma corporeitatis non est ultimo, et adequate completa, et specificata. Ultimam enim specificationem accipit ab anima. Et tantum habet incompletam specificationem quatenus absque anima potest esse corpus.

35. Instant Thomistae: Aristoteles in lib. 2° de Generatione. Animum inquit: post mortem oculus viventis non est oculus, nec caecus caecus, nec facies est facies; non enim est facies nisi animam habeat; $\dot{\bar{d}}$. si forma corporeitatis esset in sua specie completa, ita ut cum materia posset esse corpus absque anima, iidem essent oculi, caecus, et facies, sicut cum Anima; $\dot{\bar{q}}$.

Resp. Admitto textum Arist. et explico illud post mortem oculus non est oculus $\dot{\bar{d}}$. quoad actionem vitalem; conc. et ita textus; essentialiter; neg. et non ita textus. Solum negat Aristoteles, quod caecus non habent ultimam perfectionem, quam accipiunt ab anima.

ma, quatenus remota causa remouetur effectus. Non autem, q. oculi, et reliqua corporis sint essentialit. sicut ante.

36. Obj: 5. Anima utpote perfectior corpore potest tribuere esse corporeum; q. superflua est forma corporeitatis. Prob. ant. Forma perfectior continet virtualit. imperfectioem, et potest prestare ejus effectus; q. Resp. neg. ant. et dicit. ant. prob. Forma perfectior continet virtualit. imperfectioem, quatenus, l. excedit ejus perfectionem, l. potest prestare ejus effectum; concedo. Quatenus preclure potest prestare ejus effectum; neg. Angelus perfectior homine dicitur continere virtualit. hominem, quatenus excedit illum in perfectione, n. vxo quia potest prestare effectus, qui ab homine fiunt. Ita Anima continet virtualit. formam corporeitatis.

37. Inst: Sed Anima continet virtualit. formam corporeitatis, quatenus potest prestare ejus effectus; q. Prob. min. subcomp. Anima rationalis continet virtualit. vegetativam, et sensitivam quatenus prestat eorum effectus; q. etiam d. Prob. conseq. Nam materialis e. anima vegetativa, et sensitiva, quam forma corporeitatis; q. Resp. neg. paritatem. Ratio disparitatis e. q. forma corporeitatis cum sit ex se formalit. materialis, et eterogena, nequeunt ejus effectus prestari ab Anima spiritali. Ceterum gradus vegetativi, et sensitivi, ex sua ratione formali abstrahunt a materialitate, et spiritalitate. Et spirituales sunt in vivente spiritali, et materiales, in materiali viventi.

Questio IV.

Qualis sit unio Anime humane cum Corpore?

38. Unio spiritus cum corpore multimode accidere potest. 1. Cum spiritus ita conjungitur corpori; ut pro arbitrio sui voluntatis corpus illud moveat, quin ipse ab illo afficiatur: que conjunctio dicitur, l. assumptio; ut habetur inter Angelum, et corpus dicendum, q. aliquando assumit, l. conjunctio possessionis, aut obsessionis appellatur; ut cum Lacedaemones agitant corpus enezgumeni, licet ^{contra} nitente voluntate ipsius enezgumeni. 2. Potest etiam spiritus ita corpori uniri, ut illud a se removere, n. valeat, s. illi alligetur invitum ad tristitiam, et pena.

inde experiendam sicut intelligentiæ Demones, et animæ in inferis
cum igne conjungi: que conjunctio vocatur alligatio. 3° Denique
spiritus ita potest corpori uniri, et unio sit a materia ordinata, ac spi-
ritus velut forma perficiat corpus, et cum illo constituat unicum sup-
positum, q. sit principium operationum utriusq. simul partem communem:
et hæc unio dicitur intima, et substantialis. Quibus notatis, sit

Conclusio Unica.

Unio Animæ humanæ cum corpore n. e. tantum con-
junctio assumptionis, possessionis, obsessionis, l. alligationis,
sed est unio vere intima, et substantialis.

39. Prob. 1^a pars: Unio Animæ humanæ cum corpore nequit fieri solo
contactu; q. Prob. ant. 1° Juxta Doct.^m Subst. rei simplicis, et inextensæ
nullus haberi potest contactus; d. anima humana, utpotè spiritus est
res simplex, et inextensa; q. Prob. maj. Doct.^r in lib. 2° Sent. dist. 49.
q. 2^a ait: "spiritus tamen ad corpus potest habere præsentem majori-
orem, quam per contactum." q. 2° Ius invicem tanguntur; tantum
sunt simul juxta externam superficiem, quam tanguntur; nec
mutuo ita compenetrantur, ut partes unius sint in eodem loco,
in quo sunt partes alterius; d. spiritus ita potest corpori uniri, ut
substantia spiritus, que spatium n. replet, sit in eodem loco, in quo
sunt partes substantiales corporis; q. Prob. min. In conjunctione
assumptionis, possessionis, aut alligationis potest spiritus eẽ in eodem
loco, in quo substantia corporis assumpti, l. possessi existit; q.

40. Prob. 2° In unione Animæ cum corpore per assumptionem, alli-
gationem, et possessionem, anima n. e. forma corporis, nec ita ei
unitur, ut cum eo constituat quodpiam animal determinatæ speci-
ei, unicamq. cum eo efficiat personam, que plures habet operati-
ones utriusq. communes, et ab utroq. simul proveniant ad modum
unius agentis; d. unio animæ cum corpore debet eẽ forma corporis,
et hæc omnia prætaxe; q. Prob. min. Concilium Generale Viennense
sub Clemente V. declaravit, animam eẽ formam corporis per

hec verba: "Doctrinam omnium verentem in dubium, seu averentem, 11
 11 de substantia Animi rationalis vere, et perfecte humani corporis n. 11
 11 sit forma, velut exoneam veritati, et Fidei Catholice inimicam hoc 11
 11 sacro aprobante Concilio reprobamus." Ergo. Similiter evidens est,
 animam rationalem in unione cum corpore cum eo constituit
 animal determinatę speciei, et cum eo efficit unicam personam,
 que plures habet operationes utrique communes, et ab utroq. tan-
 quam ab uno agente simul proveniunt. Ex quo apparet probatio
 secundę partis.

I Hęc intima unio animi rationalis cum humano
 corpore n. solum fit, quatenus anima est sensitiva, d. etiam qua-
 tenus intellectiva; ut Doct. subt. inquit in q. 2. de verum prinip.
 "Non enim potest intime sensitiva humano corpore uniri, quin
 etiam eidem corpore intellectiva intime uniatux; n. tamen immediate, nisi
 secundum quod immediatio dicit presentia, quia cum intellectiva inclin-
 tur ad talem sensitivam, que est perfectio corporis humani, necessario per
 ipsam inclinatur ad corpus." Quam immediationem unionis, ita ex-
 plicat, ne quis inferat, facultatem intellectivam abq. corpore exer-
 cere n. posse, n. secus ac sensitiva.

At. Insuper 1. In quo statuenda sit hęc intima unio animi cum
 corpore. Resp. Quod statuenda est in eo, quo corpus, et anima ita in-
vicem afficiuntur, et mutuo coherent: ut inde ex utroq. conurgat
 unicum operandi principium; adeo ut operationes, que sunt proprię
 animalis, ut sensatio, imaginatio, dolor ex lesione corporis, voluntas
 sensibilis &c. nequeant eē. nisi utriq. communes, quia nulla istarum
 haberi potest nec in sola anima, nec in solo corpore. Doctor enim subt.
 inquit: in 2. Sent. dist. 2. q. 2. "Anima n. tantum unitur corpori, 11
 11 ut operetur circa corpus ut objectum, d. unitur, ut totum compositum 11
 11 sit, cuius ipsa ē pars, ita q. totum operari habeat corpus n. tantum 11
 11 pro objecto, d. pro parte operationis." 11

Ad. Insuper 2°. Quid sit illud, quo corpus, et anima ita invicem affi-
 untur, et sibi mutuo cohererent? Resp. Quod est naturalis inclinatio, seu
 appetitus, quo anima fertur ad corpus administrandum, movendum, &
 Ratio est: nam cum anima sit substantia regendo corpori accommodata
 ex instituto naturae, ab ipso creationis momento habet naturalem pro-
 pensionem ad corpus, quae si foret sibi relicta conriteretur ex se ip-
 sa ad illius unionem; semelq. corpori conjuncta n. nisi naturaliter
 invitata ab illo recedit; et cum ab illo separata est, continue concu-
 piscit iterum ad illud regredi. Quam ut causam, ut animadvertit
 S. August. animae sanctorum à corporibus separatae plenissime beatae
 n. sunt donec in mortuorum resurrectione reunitur corporibus,
 jam factis gloriosis. Ad quam unionem necessariò inclinatur ani-
 ma juxta Doct. subt. Quia ab Auctore naturae ordinata est ad unam
 efficiendam personam cum humano corpore. Nonq. ipsa intimè
 unitur corpori sola virtute sua; s. q. à Deo semel corpori apli-
 cata, ipsa statim naturali quadam necessitate compulsa, corpus
 administrare incipit, illud vivificando, regendo, et movendo; atq.
 ita perficitur unio animae cum corpore. Quod si neque hoc satis-
 faciat, ne in infinitum progrediatur, dico cum S. August. lib.
 29 de Civ. cap. 10. "Modum, quo corporibus adherent spiritus, "
 "et animalia fiunt, omnino mirum ee. nec comprehendi ab "
 "homine posse."

De Comercio Animae cum Corpore.

Questio V.

Quomodo Anima humana cum spiritualis unum
 possit cum Corpore, quod materiale est?

Ad. Cum Anima, et corpus sint diversae generis, difficile captu vide-
 tur quomodo tam arcto vinculo uniri possint, et operationes utriusque
 communes exercere. Atamen aliquomodo potest intelligi ex determinatione

corporum ad motum inter se. Nam si corpus potest à corpore motu
determinari ad motum, cur n. poterit à spiritu, qui nobilior est
corpore utcumq^e modificato, et vi activa longèssimè preestari?
Certum est experientia, q^d ex unione tam exacta, tam intimaq^e,
in quest. presentⁱ assignata, exurgit in corpore mixta quidam har-
monia, et conspiratio inter corpus, et animam, quæ comercium, voca-
tur. Comercium autem est, quidam stabilita lex ab Auctore, na-
ture, qua fit, ut positis in corpore quibusdam motionibus, res-
pondeant in anima quidam cogitationes, ac sensationes; et con-
tra cogitationibus Animæ respondeant in corpore quidam deter-
minati motus.

44. Hoc omne aliquomodo percipitur hoc exemplo: si oculus
colore, auris sono, olfatus odore d^e afficiantur, et facta in illis
commotione usq^e ad cerebri defertur; statim oritur in
Anima illius motionis perceptio, quæ est representatio coloris,
soni, odoris d^e. Dummodò sensus sint vigiles, et dispositi, et Ani-
ma n. sit absorta in aliqua profunda meditatione, et affectu
vehementi. Pariter si Anima vellit, ut caput, brachium, manus,
1. per moveatur motu aliquo n. incongruo ipsorum mechanicè
structuræ, illicò consequitur ille motus, et cesat ad nutum ipsius
animæ. Sicut si animus concitetur vehementi affectu, illa concita-
tio redundat in corpus, et in eo perturbat sanguinem, et alios hu-
mores: quæ perturbatio sedatur retinente animæ affectu, ut apa-
ret in homine hæc inflatio, 1. nimia tristitia, aut lætitia oppresso.

45. Cum vero motus corporis alii sint spontanei, nempe, qui sub-
jacent imperio mentis, ut membrorum agitatio: alii naturales, qui
fiunt præter animæ imperium, ut circulatio sanguinis; et similes actio-
nes animæ alii sint liberi, quibus præ libito anima vacat, ut amor,
et odium alicujus objecti: et alii necessarii, ut amor sui ipsius, et de-
siderium æternæ felicitatis. patet, legem mutui commercii n. exigere
reciprocationem omnium operationum utriusq^e substantiæ, d. tantum
earum actionum, quæ sunt animæ liberi, et quas perpetuo commu-
tantur cogitationes, et affectus animæ; quia quæ nec libertati, nec

cognitioni animae sunt subditi, fiunt ex mechanismo corporis eodem modo, ac in Plantis. Circa hoc designantur sequentes hypotheses praesentis aetate celeberrimae.

Hypotheses Commerceii inter corpus, et Animam referuntur.

46. Ad explicandum Animae cum corpore Commerceium, tres hypotheses excogitatae sunt. 1^a vocatur Physici influxus. 2^a Causarum occasionalium. Et 3^a Harmoniae praesabilitatis. Praeter haec primae opinionis, qui sunt omnes Antiqui, Influxivae vocantur. Secundae Occasionalistae. Et tertiae Harmonistae. Primi sustinent, quod inter animam, et corpus intercedit Physicus influxus, seu vera actio, qua fit, ut aliquid ex anima transeat in corpus, et contra: nempe ex motibus corporis producuntur in cerebro quaedam species, sive materialia phantasmata, quae Animam determinant ad perceptiones rerum sensibilium, sive quae conjunctae cum virtute animae, producant species spirituales objectorum externorum. Contra ex perceptione animae fit quaedam vis motrix in corpore dirigens fluidum nervaeum, ac determinans spontaneos motus corporis.

47. Systema causarum occasionalium à Cartesio involutus terminus propositus, ac deinde clarius à Malebranchio, aliisque explicatum; acribit, animam, et corpus esse in perfecta impotentia agendi, ac utriusque operationes fieri à Deo, qui legem quamdam sancivit, ac determinatos quosdam corporis motus creandi determinatas perceptiones in anima: et producendi consentientes in corpore motus ad determinatas animae ideas. Ita motiones corporis sunt purae occasionales idearum animae; et volitiones animae sunt purae occasionales motuum corporis, nullumque habent commercium reale inter animam, et corpus.

48. Etiam juxta Leibnitium, Wolffium, caeterosque Harmonistas apaxens esse commercium inter corpus, et animam, nam juxta illos anima, et corpus sunt duo Automata, quae vi sua Me-

chanice structurae producere habent verum suorum operationum
 absq. ulla dependentia unius Machinae ab alia; adeo ut Anima eandem
 haberet perceptiones, et volitiones, quas nunc habet, et si nulli esset
 corpori unita, et corpus eodem motu pateretur, qui in ipso produ-
 cuntur, etiam nulla existente anima. Quia vero Deus prescivit,
 quanam futurae sint operationes in his duabus substantiis, hinc
 Harmoniam praestabilivit, sive univit duo automata, quorum
 consonae essent ides, et motus; quamvis unum in alterum non
 influat; velut si duo iuxta ponantur horologia, quorum unum
 pulset horas; et alterum eandem accuratissime indicet, tamen
 si haec duo Machinae distinctae sint, ac una in aliam nullomodo
 agat; videbuntur invicem consentire, perinde ac si una in aliam
 ageret. His praelibatis ad fundam. ponderanda accedior, prius
 refutans contrarias opiniones, firmioremq. et Doctiori conformi-
 ore ultimam sustinens. Quae sit

Conclusio I.

Systema causarum occasionalium, nec rationi,
 nec Christianae Theologiae consentit.

49. Prob. 1.ª pars. Rationi consonum n. e. explicare effectus natu-
 rales per continua miracula; d. Occasionalistae explicant comex-
 cium inter corpus, et animam per continua miracula; q. Prob.
 min. Quod n. fit a natura vi sua operante, certe miracu-
 lum est; d. comexcium inter corpus, et animam n. fit juxta
Occasionalistas a corpore, et anima vi sua naturali agentibus;
 q. Prob. min. Juxta istos tam directio spirituum animalium
 ad imperium animae, quam sensationes animae n. fiunt a vir-
 tute animae, nec a motibus corporis; d. a Dei Omnipotentia; q.

Conf. Philosopher scrutator veritatis, qui dum quaeritur
 ratio, cum inter motus corporis, et animae affectiones habeatur mira-
 cundio, responderet, hoc evenire, quia Deus efficit in Anima
 rei perceptionem, dum sensuum organa ab illa immutantur

et Deus impūnit in corpore motum cum vult anima, et motus ille sequatur; n̄. aliter philosopharetur, qui interroganti, cur in distantia ferri, et Magnetis fauilla ad se mutuo concurrant, responderet quia Deus tunc illa urget ad se invicem: num sic, n̄. esset hoc responso indigna Philosopho, utpote rationi n̄. congruat? Sed idem simile respondent Occasionistę cum suo Systemate; q̄.

50. Prob. 2.^a pars: In hoc Systemate de medio tollitur omnis actio, tam animę quam corporis, omniq^e humana libertas; d̄. hoc Christianę Theologię n̄. consentit; q̄. Prob. min. 1.º In hoc Systemate cum perceptiones, et volitiones fiant a solo Deo, debent dici fieri per creationem; d̄. hoc n̄. consentit Christianę Theologię; q̄. Prob. min. ^{Justo} Christianam Theologiam creatio fit ex nihilo tam sui, quam subjecti, d̄. quamvis perceptiones, et volitiones fierent a solo Deo n̄. fierent ex nihilo subjecti; q̄. Min. pat. Neq^e ante volitiones, et perceptiones jam axima est; q̄. 2.º In hoc Systemate perceptiones, et volitiones fiunt a solo Deo; q̄. nulla actio prestatatur nec a corpore, nec ab Anima; et ex consequenti, nec anima potest velle aliquid; q̄. tollitur omnis libertas; d̄. hoc opponitur Christianę Theologię; q̄.

Dicunt: Animam eē. causam moralem motuum corporis, quos libera voluntate appetens, determinat Deus ad eos producendos. Sed contra: Istę appetitiones proculdubio a Deo creantur, et pendent ab ideis objectivis exhibentibus, quę ides sunt a Deo, q̄. n̄. subduntur voluntati Animę; q̄. nec causa moralis dici potest, proindeq^e nullomodo libera erit, q̄. Christianę Theologię opponitur.

51. Præterea plura alia manant absurda; nempe: si Deus est Auctor motuum, et cogitationum occasionalium, ipse Deus a se ipso, et n̄. a causis secundis determinabitur ad quęcumq^e faciendā; q̄. Deus erit Auctor actionum malarum, et peccatorum cordis; et anima innocens erit in suis pravis cogitationibus, et appetitibus, quin in illa necessario producantur ex occasione motuum corporum:

sic innocens erit, qui occidit, quia hæc actio erit producta à Deo ex occasione alicujus motionis corporis precedentis. Tuis hæc, et alia innumera absurda, ut repugnantia Deo, et ut Christianæ Theologiæ contraria n. habebit?

Conclusio II.

Systema præstabilitæ Harmoniæ latam viam aperit pluribus erroribus in Physica, et in Fide.

52. Prob. 1^a pars. In hoc Systemate reddi debet ratio, cur illi, qui à natiuitate aliquo sensu destituuntur nullas habeant perceptiones, l. solorum, l. saporum juxta sensum quo carent? Cur læso Cerebro phrenesi, aut ebrietate, oriatur in anima confusio, et perturbatio idearum: et ipsa mentis deliria medicamentis tollantur? Cur ipsi Harmoniæ studuerint, libros legent, Scholas, et Academias frequentauerint, ut meliori ordine suas perceptiones disponerent, novas acquirerent, ut doctiores evaderent? Si enim anima vi sua congenita omnes suas operationes immutabili serie perficit, et eodem modo cogitat, etiam si n. sit conjuncta corpori, nec nulli organo sensuum ad quiddam. Magistrorum audire, libros legere, naturam observare, et aliorum institutionem assumere? Errores certe phisicæ.

Conf^a Si corpus producit suos motus per quamdam naturalem vim, eodem modo moueretur, etiam nulla existente anima; ð. hoc sana ratio nunquam concedet; ¶ Prob. maj. In tali casu, nec anima agit in corpus, nec corpus in animam; ¶ Etiam si motus corporis, et ideo ab antecedentibus determinantur nulla erit libertas in homine; ð. hoc omni rationi, et phisicæ opponitur, ¶ Prob. maj. Nulla è libertas, ubi operationes certa serie determinant se se, et mutuo concatenantur; ð. juxta Harm. motus corporis, et animæ certa serie ita determinantur, et concatenantur, ut variari n. possunt, ut accidit in automatis; ¶

Cum Systemate realis, et Physici influxus optime componitur, quomodo Anima licet spiritalis agat in corpus materiale, et è contra.

54. Prob. 1° ex Doct. Subt. in 2° sent. dist. 9. q. 2^a dicente: "Dum corpus agit in animam n̄ ipsum solum agit, s̄ corpus simul cum anima: nam corpus in animam n̄ agit, nisi quia animatum, et ab anima ipsa vivificatum, igitur q̄ agit in animam n̄ è solum corpus, s̄ mixtum ex anima, et corpore: q̄ mixtum ignobilius n̄ è ipsa anima." q̄. Ex quo facile intelligitur, quomodo anima statim percipiat actionem, aut passionem sui corporis, scilicet: quia illa actio, et passio n̄ è solius corporis; s̄ corporis, et anime simul.

55. Prob. 2° ratione: Systema realis influxus est certum, tum experientia, tum ex intimo sensu; q̄. prob. ant. Duo principia sunt, que ponit physicus influxus, s̄ hec sunt certa tam experientia, quam intimo sensu; q̄. Prob. min. Primum est animam movere proprium corpus, alterumq̄ animam pendere à corpore in aliquibus perceptionibus; s̄ utrumq̄ certum, tam experientia, quam intimo sensu; q̄. Prob. min. Quoad 1^m si anima requireret proprium movere corpus, l. evet, quia spiritus est, l. quia è spiritus finitus, l. quia media ignorat, quibus membra corporis moveantur; s̄ nihil ex istis impedit, q̄ anima moveat corpus; q̄. Prob. min. n̄. 1^m quia Deus è spiritus, et tamen movet physice corpora: n̄. 2^m quia Angeli sunt spiritus finiti, et similiter movent corpora: n̄. 3^m quia etiam anima ignorat, quomodo, et qua se percipiat, quomodo vult, quomodo unita sit corpori; et tamen percipit, vult, et unitur corpori; q̄.

56. Prob. eadem min. quoad 2^m si corpus requireret in animam agere, presumpere esset, quia anima utpote spiritalis, et nobilior nequit pendere à corpore materiali, et ignobiliore; s̄ hec ratio n̄ obest; q̄. Prob. min. Licet repugnet, animam pendere à corpore, tanquam à subjecto inhesionis n̄ repugnat tamen eam pendere à corpore tanquam ab objecto representante perceptionis; ita ut motiones corporee exhibeant menti objecta

presentia, et proportionata, quibus absentibus mens nequeat cognoscere
 objecta sensibilia; q̄. Prob. ant. Anima habet vim percipiendi finitam, et limi-
 tatum; d̄ hoc ipso nequit objecta sensibilia cognoscere nisi ipsi fiant presen-
 tia, et proportionata mediantibus impressionibus factis in corpore; q̄. Prob.
 Prob. min. Solius mentis infinite est proprium habere semper sibi presens,
 et proportionatum omni ens; q̄. si anima habet vim percipiendi finitam, d̄.

¶ Ex hoc colligitur, q̄. nomine actionis, seu influxus, quo corpus determinat
 animam ad agendum, nihil aliud intelligitur, nisi exhibitio percipiendi objecti, qua-
 tenus motus corporis, l. ut ipsum objectum perceptionis, l. medium, quo objectum
 fit presens Animæ. Posita vero objecti exhibitione per corpus Anima determi-
 natur ex natura sua ad illud objectum percipiendum vi sibi congenita: nam vis
 percipiendi in Anima est potentia necessaria, que objectum debite presens nequit
 n̄. agnoscere. Et quamvis voluntas potest sepe impedire perceptionem alicujus objec-
 ti, l. oculos avertendo, l. aures claudendo, l. ad aliud objectum attentionem dirigendo,
 tamen sempercumq̄. perseveret debita presentia præionis objecti, imperium volun-
 tatis inutile erit ad excludendam illius perceptionem.

Questio VI.

In qua parte Corporis principaliter residet Anima?

57. Animam humanam esse totam immediate unitam toti corpori organico,
 singulisq̄. ejus partibus n̄. volum tueretur S. S. P. præcipue S. August. S.
 Hieronym. S. Iulgent. verum etiam Doct. Sub. fluxibus in locis. Cæterum
 fluxus Antiqui sequentes vestigium putarunt, in solo cerebro Aristoteli do-
 cuerunt, præcipuam sedem animæ esse in eade. Alii vero etiam quorundam
 Antiq. sequentes vestigium putarunt in solo cerebro esse constituendam, que
 sententia ab omnibus Philosophis nunc defenditur, et à Doct. Subt. Unde su-
 positus, que in Physica Len. Disp. 1.ª Tract. III. num. 342. 343. et 344.
 de cerebro, et sensibus dicta fuerunt, sit

Conclusio Unica.

Anima humana præcipuam sedem in Cerebro habet.

58. Prob. 1.º ex Doct. Subt. qui referens locum cerebri, ubi omnia sensuum orga-
 na simul confluent, qui ab Antiquis sensus communis vocabatur, hæc dicit
 in q. 10. de Anima: „ sic se habet organum sensus communis ad alia, sicut „
 „ centum ad lineas procedentes ab eo ad circumferentiam, l. ad ipsum ter- „
 „ minatas, quasi ad id commune organorum particularium: et potentia sen- „
 „ sus communis in eo existens, et quasi Rex sedens in solio iudicans de actibus „

particularium sensuum ad ipsum feminatorum representantium sibi propria objecta
 Sed ubi situm ut illud organum? De hoc est controversia inter Medicos, et Philosophos.
 dicunt enim Medici, quod in capite. Quorum ratio est, quia sensus communis accipit
 suam immutationem ex sensibus particularibus; et ideo debet esse situatum eius or-
 ganum prope organa particularium sensuum; d. organa omnium particularium
 sensuum sunt in capite; q. Preterea expectum e. q. per lesionem sensus com-
 munitis leditur Phantasia; quod n. esset verum nisi esset prope organum phan-
 tasis, q. e. in prima cavitate cerebri. Exo^o Doct. 4^a.

59. Prob. 2. ratione; Principii affectus animae sunt sentire, et cogitare; d. anima n.
 sentit, nec cogitat in corde, d. in cerebro; q. Min. patet. ex Doct. Subt. dicente in q. 10.
 de Anima; Id patet ex eo, q. homines dolent caput ex studio excellenti, in quo
 vixit sensitiue interiorer multo laborant, n. tamen ita sentiunt dolorem cor-
 dis. Num sic: ubi producantur principii affectus, ubi e. principalis causa, d.
 principales affectus animae, ut dictum est producantur in cerebro, q. ibi principa-
 liter est anima, quae est causa.

60. Obj. 1. Sacra Scrip. pluribus in locis indicat, animam principalem sedem habere in corde.
 2. Doctores plures id ipsum asserunt; q. Prop. neg. ant. Etenim tam Sacra Scrip. quam Doctores
 Subt. solum intendunt, q. anima prius informat, et vitam praestat cordi, quam reliquis
 partibus cordis, ut attentè consideranti omnes auctoritate Doct. patebit. Et certe Na-
 turae evolutio geminis 1.º incipit a radice, quia ab ea succus nutritivus transmi-
 titur in reliquas partes Plantae, quin ex hoc sequatur, q. radix e. pars prae-
 cipua ubi succus perficitur, et residet; ita evolutio foetus humani 1.º incipit a
 corde, et motus sanguinis, qui e. fluidum vitale, et nutritivum exoptat; ex
 cordeq. migrat ad caeteras partes corporis, quin ex hoc sequatur, q. anima prae-
 cipue resideat in corde. Sed tantum, quod prius vivificatur cor, quam cere-
 brum, et reliquae partes, ut inquit Doct. in 1.º Sent. dist. 28. q. 4. per haec verba:
 In partibus huius totius est ordo originis, l. in se, l. in habendo animam,
 quia 1.º e. cor, deinde aliae partes, ideo ista forma n. 1.º id e. quae immedi-
 atè perficit totum; d. sic 1.º perficit cor immediate, et mediate ipso aliis
 partibus. Cum quo conciliantur tam textus Scripturae, quam Doctores; sicut ipse
 Doctores conciliat duas opiniones dicent, q. sententia, et cogitatio est in corde im-
 mediate, et in cerebro principaliter. Quia in corde motu sanguinis illic
 elaborantur spiritus animales, quibus sensuum organa perficiuntur, et com-
 plentur; ut idonea reddantur ad sensationes, et cogitationes complendas in ce-
 rebro.

De Potentiis Animae humanae.

61. Animae humanae potentiae sunt formae, seu vires à Deo indè illi indite, quibus
 materia spiritualis in se inest, additur ad agendum idonea: seu sunt facult-
 tates, quibus simplex, et indivisibilis animae substantia praedita est, et quibus spe-
 ratur. Potentiae animae tunc vulgo censentur, nempe: Intellectus, Memoria, et
Voluntas. Sed in rigore n. nisi intus, et voluntas admitti possunt, ut animae potentiae.

Et enim mem. cum n. sit nisi capacitas iterum cognoscendi preteritum, ut preteritum aliam cognitum; ad intellectum reducitur. Aliter sicut ad cognoscendum preteritum dignatur potentia distincta, scilicet memoria, necesse erat admittere aliam potentiam distinctam ad cognoscendum futurum, reliquens tantum intellectui cognitionem rei presentis, q. nullus concedit. Quia juxta omnes objectum intellectus est, omne cognoscibile, sive futurum, sive presentis, sive preteritum. Unde de Intellectu, et Voluntate nonnulla exarabo. Sed ante eorum doctrinam in particulari, aliquid de eis in genere dicere oportet.

62. Inquisitum: an istae potentiae distinguantur ab Anima? Resp. Quod quatenus univertim Animae distinguuntur tantum distinctione formali ex natura rei. Prob. 1.º Ex dictis in Ontolog. in q. de distinct. formali. 2.º Quia intellectus, et voluntas non sunt ipsa substantia Animae, qua 1.º subsistit; sed sunt essentielles ejus affectiones, quibus ipsa substantia in e. rationali constituitur eo modo, quo quilibet forma essentialis, n. e. ipsa materia cujus e. forma; sed affectio, qua materia determinatur ad e. talem specificam substantiam; q.

Dicunt: Juxta opera in lib. II. Ontolog. Disp. III. q.

I. num. 131. potentiae distinguuntur realiter ab anima, q. Prob. ant. In loco citato dictum fuit, q. Deus potest spoliare spiritum facultate volendi, eorum illi relinquenti facultate intelligendi, et etiam q. Deus potest denudare substantiale animae subjecti utraque facultate, q. hoc e. asserere, q. potentiae istae distinguuntur realiter ab anima; q. min. patet: Nam posse unum separari ab alio, e. signum distinctionis realis.

Resp. Quod potentiae Animae, cum dicuntur formaliter distinguuntur ab anima, et inter se, spectantur jam in determinato subjecto ad e. tale, nempe anima humana, cujus spiritualis materia, in qua recipiuntur; nec una, nec utraq. potentia coexistere potest, quin desinat e. anima humana. Cum vero in Ont. dicitur, separabiles e. tum a se invicem, tum a subjecto in quo sunt, consideratur illarum subjectum vagum, et indifferens ad e. spiritum, s. aliam rem, una, s. utraq. facultate carente. Ideo dictum fuit ad inquisitum, quatenus univertim animae. N. cum spirituali materia, qua informant, et cui insigne univertim ipsae essentiae animae constituent, et sunt illud a quo materia, seu illud subjectum simplex, et inextensum adesse spiritus determinatur.

De Intellectu.

63. Intellectus humanus acceptus in tota extensione sui activitatis, et quatenus e. facultas cognoscendi, seu percipiendi in anima con-

junctio corporis organico, complectitur omnes mentis operationes
 quas in loq̃a exposui. Tuam delectari potest facultas, qua anima
 sentit, imaginatur, meminit, intelligit, judicat, ratiocinatur,
 suorum actuum sibi conscia est. Unde preser dicta in l. et 11 loq̃
 parte, ubi de Ideis, de sensatione, et imaginatione adhuc distinguit
 Auctor libri de spiritu, et Anima in int̃u lato sumpto cogita-
 tionem, considerationem, meditationem, ingenium, rationem, in-
 tellectionem, intelligentiam, et contemplationem. Itaq̃ cogitatio e-
 interior collocutio, qua se se animus n̄ter alloquitur. Conside-
 ratio e- intenta cogitatio. Meditatio e- frequens cogitatio inve-
 stigando modum causam, et rationem cujuscumq̃ rei. Ingenium
 e- quaedam vis naturalit̃ insita, qua intellectus in suis actibus
 prompte, et acute exerceatur. Ratio e- quaedam vis animi, que
 omnia discernit, et judicat; v. maxime cum e- in spiritualibus.
 estq̃ id, secundum q̃ homi ad imaginem Dei factus e- ut inquit
 S. August. In lib. 5.º de Genesi ad litteram capite 20.

64 Intellectio est perceptio rerum abstractarum, et universalium.
 Intelligentia e- de solis rerum principis, id est, pura, et certa cogni-
 tio de Deo, de Ideis, et substantiis incorporeis. Demum contemplatio e-
 jucunda admiratio veritatis perspicua. Hec vero hunc servant ordi-
 nem: sensatio parit imaginationem; imaginatio, cogitationem; et
 sic de ceteris modo narrato. Ceterum sicut in tractatu de Ideis
 dictum fuit, primas ideas tantum dependere a sensatione exter-
 na, ita ut possint alias pure intellectuales formare intus, e-
 dem modo per memoriam, meditationem & imo, et in separatio-
 ne animi a corpore; potest ex prioribus acquisitis alias reprodu-
 cere; n̄ autem ad modum corporis imaginis, s̄ cognitione intuiti-
 va, et sub generalibus notionibus.

65. In num. 61 hujus tractatus dictum fuit, q̃. juxta omnes
 Philosophos, objectum genericum Intellectus e- omne cognoscibile;
 unde cum omne ens, sive presens, sive posteritum, sive futurum
 sit cognoscibile ab int̃u sive naturalit̃, sive supernit̃, sequitur,
 q̃ omne ens e- objectum intus. Tamen quæri solet, sub qua ra-
 tione omne ens sit objectum intus. Quamvis communiter
 teneatur e- sub ratione veri, atamen cum Doct.º Subt. resp.
 q̃ n̄. tantum sub ratione veri, s̄ etiam sub ratione boni, l. sub
 aliqua ratione cognoscibile. Prob. 1.º ex Doct.º Subt. in 1.º sent.
 dist. 3.º q. 3. l. 4.º dicente: Ens n̄. tantum e- cognoscibile sub ratio-
 ne veri, s̄. etiq̃ sub ratione boni, l. sub quavis alia ratione.

Intus ponit differentiam inter bonum, et verum, et etiam convenientiam, et de quibuscumque passionibus entis habetur eque distincta notitia: ita de bono sub ratione boni, sicut de vero sub ratione veri, :: n. q. omnia obijciuntur Intui sub ratione veri. Expō.

66. Prob. 2° ratione. Objectum intus ē. ens sub omni ratione, qua ab eo cognosci potest, d. potest cognosci n. tantum sub ratione veri, d. etiam sub ratione boni, l. quavis quia ratione representabile; q. Prob. min. Voluntas appetit ens sub ratione boni, d. ita n. potest appetere, nisi ab intui cognoscatur sub ratione boni; q. Prob. min. Voluntas nequit appetere, nisi q. representatur ab intui cognitu; q. Ant. patet ex veteri adagio: Ignoti nulla cupido. q.

¶ Dicunt. Objectum voluntatis ē. ens sub ratione boni; q. nequit ens sub ratione boni ēē. objectum intus. sed contra: Dist. ant. Objectum voluntatis est ens volitum sub ratione boni; conc. cognitum sub ratione boni; neg. Distinctio clara ē: nam sicut est proprium voluntatis velle, ita est intus cognoscere.

De Voluntate.

67. Voluntas est facultas animi, qua appetimus, l. aversamur objectum sub ratione boni, l. mali nobis propositum a potentia cognoscente. Actus ille, quo quidpiam appetimus, volitio dicitur, et quo aliquid aversamur, nolitio. Unde velle, et nolle, seu amare, et odio habere, sunt duo actus voluntatis. Bonum autem distinguitur in verum, seu reale; et appetitum, seu objectivum. Primum est, q. ex se convenit naturis nris. Secundum autem, quod licet in se tale n. sit, tamen menti appetit, ut conveniens naturis. Quia vero voluntas volitativè spectata ē. potentia caeca, quae n. fertur in objectum nisi ab intui representatum; ideo objectum sub ratione boni, aut mali voluntati propositum, dicitur ipsius motivum, et incitamentum ad operandum, seu ad volendum, et nollendum ipsum objectum. Ex quo suscitatur sequens questio.

Questio VII.

Utrum humana voluntas libera sit, et quantum libertate gaudeat.

68. Sensus questio est. posito hoc incitamento, seu motivo intellectus in voluntate, ab eo necessario trahatur ad operandum, l. sit in eius potestate agere, l. n. agere; agere hoc, l. aliud diversum, aut contrarium? Sane magni momenti est questio praesertim hac etate. Ad quam resolvendam praesertim oportet, q. libertas est potentia elipendi, l. respuendi omnem excludens necessitatem. Necessitas alia est interna, seu naturalis; et alia externa, seu coactio. 1.^a est naturalis inclinatio, qua ex natura sua quis ad actionem determinatur; ut lapis, qui ablato impedimento ad descensum impellitur natura sua. 2.^a autem est externa violentia, qua quis rapitur ad agendum; ut homo compedibus strictus, trahitur invidis in carcerem.

69. Pro hac duplici necessitate, etiam duplex distinguitur libertas, nempe: libertas a necessitate, et a coactione. 1.^a quae vocatur etiam libertas indifferentis excludit eam internam, quae externam necessitatem. 2.^a autem, quae etiam vocatur sponsantivis, et complacentis, excludit quaecumque necessitatem praeverientem ab extrinseco. Libertas a necessitate alia est contraxietatis, divergentis, seu specificationis, et alia contradictionis. Contraxietatis est indifferentia ad actus contraxie oppositos; v.g. ad amorem, l. odium. Contradictionis vero est indifferentia ad actus contradictionis oppositos, seu ad positionem, et omissionem ejusdem actus; v.g. ad vedendum, l. n. vedendum. His suppositis, sit

Conclusio I.

Voluntas humana ex natura sua fertur in bonum.

To. Prob. Bonum est id, q. infert perfectionem naturam, et malum, q. est nocet; et omnis natura tendit ad sui perfectionem; q. Min. patet ex Dou. dicente, q. natura nequit remanere natura, quin inclinatur ad sui perfectionem; quia si illi tollitur illa inclinatio, etiam tollitur esse naturae. Quare inquit. August. ; Beati esse volumus, et miserari esse. n. volumus, et neg. velle possumus. ; Ergo.

¶ Ex hoc sequitur I Quod voluntas summum bonum clare cognitum nequit n. amare, aliois contra naturam suam operaretur. Unde Beati Deum non

amant libertate ab interna necessitate proveniente; ð. tantum
 libertate à coactione. II Voluntas ex natura sua fertur
 malum aversatur. Nam malum est negatio boni, ð. voluntas
 ex natura sua fertur in bonum, q̄. à contraxio, ex natura
 sua recedit à malo. III Voluntas nequit aversari bonum,
 qua bonum; neq̄. appetere malum, qua malum: si enim ex
 natura sua fertur in bonum, et recedit à malo, nequit
 à bono recedere, et ferri in malum. IV. Voluntas nihil
 appetit, nisi quatenus bonum ipsi apparet; nihilq̄. aversatur,
 nisi quatenus malum ipsi videtur. Nam voluntas id appetit,
 ad quod fertur ex natura sua; id q̄. refugit; q̄. ex natura sua
 aversatur; ð. ut dictum est. ex natura sua fertur in bonum,
 et recedit à malo; q̄.

V. Obj: si voluntas ex natura sua fertur in bonum, neces-
 sario vellet bonum, et malum aversaretur, ð. hoc repugnat
 voluntati; q̄. maj. patet, nam esset determinata ad bonum.
 Min. prob. Voluntati repugnat n̄. eē. liberam, et quidem li-
 bertate indifferentis, ð. si necessario vellet bonum, et malum
 aversaretur n̄. esset libera libertate indifferentis; q̄.

Resp. dist. maj.

Necessario vellet bonum in genere. ^{th̄a} conc. Bonum in parti-
 culari; neq̄. et similiter distinguitur ejus ratio. Dato quo-
 cumq̄. bono particulari, potest mens judicium suspendere
 de ejus bonitate, l. aliquid malum detegere in ipso, l. vibi
 representare aliquod bonum; et sic potest bonum particulare
 appetere, l. respicere pro libito. Quod etiam dicendum est de
 objecto malo, etiamq̄. indifferenti, cum circa particularia
 objecta possit judicare vario modo. Unde siq̄. tibi tibi
 exhibeatur praxissimus vaporis potest uti solo sensum ju-
 dicio ut illum appetas; et si cogites fore noxium tui sanita-
 ti, tunc illum aversaberis, ut malum; q̄. sicut est in tuo
 arbitrio eformare 1°. l. 2°. judicium, exist in tua potesta-
 te, l. eligere, l. respicere eundem, quamvis tua voluntas sit
 determinata ad bonum in genere.

72. Inst. 1°. si menti exhibeatur bonum, l. malum, ipsa est libera
 in usuiq̄. electione, l. aversione, q̄. neq̄. est determinata ad
 bonum in genere. Prob. ant. In cap. 16. Ecclesiastici ait scrip.^a

operantur, quatenus sibi incommode, et in hoc sensu malè. Resp. ad 2^m quod mala, quæ hosti optat proximo, videntur respectu sui ipsius n. mala, d. bona; quia odio raptus, perverxi iudicat tanquam sibi jucunda, et utilia, quæ accidunt inimico mala.

Conclusio II.

Voluntas sine motivis n. flectitur ad aliquod volendum, l. nollendum.

75. Prob. Voluntas appetit ea, quæ hic, et nunc sibi convenientia iudicat, et ea respicit, quæ hic, et nunc sibi disconvenientia iudicat; q. convenientia objectiva est motivum volitionis, et apaxens disconvenientia motivum nolitionis; q. absq. motivis voluntas d. s.

Conf. ^a Quotidiana experientia, qua videmus nos nihil eligere, l. respicere absq. aliquo motivo volitionis, l. nolitionis. Unde si quis librum appetit, idè id facit, quia existimat in eo contineri plura scitu utilissima; si vero alium contemnit, idè è, quia iudicat plures continere errores, l. plura sibi inutilia; et idem dicitur de quibuscumq. libris actionibus; q. voluntas absq. motivis n. flectitur d. s.

In hi colligitur, quod cum voluntas flexatur in bonum, et malum aversetur natura sua, tota ratio sufficiens volitionum, et nolitionum sunt bonum, l. malum objectivum in particulari, quorum primum operatur voluptate, et alterum dolore; consequenterq. motivaq. proxima naturæ libere operationum sunt voluptas, et dolor. Unde agebat S. Aug. "Nolunt, q. homines facere, q. iustum è. sive quia latet an iustum sit, sive, quia n. delectat." Etiam colligitur, q. inclinationes, et declinationes voluntatis sunt in ratione malorum, aut bonorum objectivorum; quare voluntas semper prefert melius bonum objectivum minori. Si vero aliquid menti proponatur tanquam nec bonum, nec malum, l. appareant equalia motiva appetendi, l. averrandi, oritur in illa status indifferentis, quia absq. motivis neque in unam partem potius, quæ in aliam flexi.

76. Obj: 1° In fluxibus volitionibus, et nolitionibus voluntatis nulla omnino motiva assignari possunt; q̄ voluntas potest aliquid appetere absq̄ motivo, et sine illis aversari. 2° Si voluntas nequirit operari sine motivo, quando presentarentur voluntati equalia motiva contraria n̄ operaretur, d̄. suspensa maneret; d̄. Anims competit indifferentia equilibrii v̄. cuius in perfecto equilibrio motivorum potest se determinare; q̄.

Resp. ad 1^{am}

Aliud ē dari volitiones, et nolitiones absq̄ motivo; et aliud, hec motiva nobis occulta eē. Non enim semper necessarium ē. ut motiva derumantur ab ipsa re, quam appetimus, l. aversamur: quandoq̄ enim oriuntur a nobis; v.g. a majori attentione, quam habemus respectu rerum, quam affectus, ab inclinationibus temperamentorum; a familiaritate rei; a tacita consuetudine v̄. Quae omnia possunt eē. maximum principium, et motivum agentis. Unde considerari debent omnes circumstantiae, tam intrinsecas, quam extrinsecas, et vere appetere voluntas nunquam determinari absq̄ motivo.

Resp. ad 2^{am} Negando voluntati indifferentiam equilibrii, ut potest repugnans omnino ejus naturae ad bonum determinatae. Nam si positis motivis volendi, et nolendi perfecte equalibus, anima posset se determinare, daren-
tuz appetituz, l. aversatio absq̄ ratione sufficiente, q̄. ē contrarium naturae operanti ex ratione.

77. Inst. Datur duobus objectis aequae bonis; v.g. duobus nummis aureis ejusdem ponderis, et omnibus equalibus voluntas eligens unum praeter alio, operaretur absq̄ ullo motivo; q̄. Resp. neg. ant. Nō etiam in hoc casu adest aliqua ratio talis electionis, quae ratio licet n̄ sit intrinseca objecto est extrinseca: nempe: Quod ille nummus, qui legitur sit vicinior eligenti, l. splendidior, seu

melior appareat illi. Si autem nullum assignatur electionis
 motivum, tunc mens proponit eligere, qui primo obvius est;
 nam cum unum tantum eligere debeat tanquam sibi bonum,
 accipit illum, qui quacumq. de causa terminat ejus attentionem.
 78. Obj. Natura potentis liberæ ea est, quæ positis omnibus re-
 quisitis ad agendum, possit non agere; sed hoc ita non esse, si volun-
 tas operatur ex motivis; quod Respondetur. Quod licet ex motivis operetur,
 cum requisita præcedunt tempore actione, etiam huiusmodi positus
 est in arbitrio voluntatis aliter expendere objectum, mentem
 avocare à consideratione prærequisitorum, rationes oppositas
 considerare, et sic suspendere, id est retractare iudicium, ut inde ac-
 tio non sequatur.

Conclusio III.

Humana voluntas gaudet libertate tum ab exte-
 tum ab interna necessitate.

79. Prob. 1^a pars. Voluntas humana ex natura sua fertur in bonum, et
 malum adverteatur, hoc est quod illi obicitur ut bonum, et ut malum; sed nulla vis
 externa impedire potest, quod voluntas appetat, quod illi obicitur ut bonum, et
 non adverteatur, quod illi obicitur, ut malum; quod nulla vis externa potest
 impedire collisionem, et volitionem voluntatis; quod gaudet libertate ab ex-
 terna necessitate, seu à coactione.

80. Prob. 2^a pars. Quomodo voluntas non operatur absque motivis; tamen
 hæc motiva internam necessitatem non inducunt; quod Prob. ant. Vis ho-
 rum motivorum non est infinita, imo variabilia ea sunt, et pro arbitrio
 voluntatis mutabilia; quod Prob. ant. Posito quocumque motivo animam ha-
 bet facultatem excitandi aliud motivum, quod potest mutare volitionem
 in collisionem, et contra; quod.

81. Prob. utraq. pars quotidiana experientia. Quis amore veritatis ductus
 negabit se semper esse plane liberum, et dominum suarum operationum?
 Quis negabit animam esse principium liberum, et activum suarum opera-
 tionum, quin experientiam neget? Quis negabit, quod positus quibuscumque mo-
 tivis ad agendum, potest ab unius consideratione cessare ad aliud vivi-
 dius attendere, id est alia querere, et sibi representare, ut ad hoc, id est illud deter-
 minetur? quod est certum, voluntatem immunem esse à quacumque necessitate

tam interna, quam externa.

Conf. Libertas humanae voluntatis. V. Cap. I.

Thoma in lib. 3.º Contra gentes cap. 73. 11 Ablata libertate voluntatis mul- 11
 11 ta bona subtraherentur; tolleretur enim laus virtutis humanae, quae 11
 11 nulla e. si homo libere n. agat: tolleretur enim justitia praemian- 11
 11 tis, et punientis, si n. libere homo ageret bonum, l. malum; cesaret 11
 11 etiam circumspectio in Conciliis, quae de his, quae ex necessitate aguntur 11
 11 frustra tractarentur; Ergo. 2.º ex s. August. contra Manicheos in- 11
 11 quit: 31; Etiamne libri obscuro mihi scrutandi exant, unde dicerem, 11
 11 neminem vituperatione, supplicioq. dignum, qui aut id vellit, q. Justitia 11
 11 velle n. prohibet, aut id n. faciat, q. facere n. potest? 11 Nonne ista 11
 11 cantant, et in montibus Pastores, et in Theatris Poetae, et indocti in 11
 11 circulis, et docti in Bibliotecis, et Magistri in Scholis, et in Dabe 11
 11 terrarum genus humanum? Ergo nisi impie voluntati negari n. 11
 potest haec Libertas.

¶ Ex quibus inferitur, q. humana voluntas gaudet li-
 bertate contradictionis, et contrarietatis; haec enim duae s. species volun-
 tatis a necessitate, et indifferentijs.

82. Obj. 1.º Positis duobus objectis inaequali perfectionis; homo debet ne-
 cessario melius amplecti, et pejus rejicere; q. voluntas libera n. e. Resp.
 neg. ant. Quia posito quocumq. objecto e. in arbitrio voluntatis con-
 siderare ea motiva, quae sibi exhibent majus bonum objectiveum;
 et ad quodlibet voluerit se determinare.

83. Inst. 1.º Voluntati necessario amplectitur, q. ab int. representatur,
 ut sibi melius; q. nullomodo e. libera. Resp. dist. ant. necessario amplex-
 ritur ad. necessitati ^{consequenti} praesenti, et hypothetica; conc. Necessitati anteceden-
 ti, et absoluta; neg. Certe posito majore bono objectiveo voluntas ipsum
 necessario appetit, cum ex natura sua feratur in bonum. Ceterum
 haec e. necessitas consequens mentis determinationem ad individuum, et
 attentius consideranda haec, l. illa motiva boni; n. autem e. necessitas
 antecedens, et absoluta, cum potuerit mens illud iudicium formare,
 l. iam formatum suspendere; siq. exumpere in oppositam deter-
 minationem, l. hanc, quam ponit suspendere. Quae haec hypothetica

84 Inst. 2° Omnes operationes Animi ab alio determinantur; q̄. Prob. ant. Omnes ides sunt a sensibus, veritas, et falsitas, iudiciorum ē. ab earum evidenti connexionē, l. repugnantia; q̄. Resp. Quod loquendo de primariis ides, et a sensibus originem habentibus, adhuc plures pendent a voluntate, cum in ejus arbitrio sit accedere, l. non accedere; videre, l. n̄. videre aliqua sensibilia objecta; ad quorum situ relatē ad sensuum organa pendent impressiones sensibiles eiq̄. respondentes ides. Iudicia autem si evidentiā sint, certe n̄. sunt libera voluntati; et eorum evidentiā nobis manifestanda sepe pendet a comparatione pr̄ati, cum subto eorumq̄. totali consideratione; quā operationes mentis pendent a voluntatis arbitrio.

85. Inst. 3° Volitiones, et nollitiones pendent ab inclinationibus, et declinationibus; ita originem habent ab impressionibus; impressiones ab actione objectorum externorum, a temperie corporis, et animi constitutionem; q̄. actiones objectorum, temperies corporis, et constitutio animi sunt nobis necessaria; q̄. etiam impressiones ab illis pr̄cedentes; adeoq̄. etiam inclinationes, ac declinationes proportionales impressionibus; ac consequentē nollitiones, et volitiones.

Resp. Quod mentis volitiones, et nollitiones, ita pendent ab inclinationibus, et declinationibus, si v̄. ita determinantur a bono, et malo obiettivo; ut semper sit in illa facultate consultandi super ip̄is bonis, et malis, et fingendi considerationem in q̄. libuerit; et a quolibet animum revocandi; in qua facultate proprie vita ē. libertas indifferentis. Nam sicut quamvis aperto oculo necessario videns objectum illuminatum positum in debita distantia adhuc liberi videtur, quia potest oculus claudi, l. aliam partem converti, ita pari modo loquendum est de voluntate.

86. Inst. 4° Sicut voluntas a motivis determinatur ad aliquod appetendum, l. averrandum, ita necessario impelli debet ab aliqua

ratione ad considerationem huius, l. illius motivi; q. humana li-
bertas consistere nequit in hoc, q. habet facultatem consultandi
supex bonitate objecti, l. revocandi animum ab eo. Ant. patet
aliam voluntas operaretur absq. ratione sufficienti circa mo-
tiva, q. falsum est.

Resp. Quod licet hum. voluntas n. operetur
absq. sufficienti ratione, n. tamen ex hoc destruitur ejus liber-
tas. Etenim distinguere oportet, quae pertinent ad intum, et
quae ad voluntatem. Atentio pertinet ad intum; et appetitiones
aversionesq. ad voluntatem. Itaq. e. munus intus efficere sua
attentione, ut una idea sit clarior altera, et melior altera
voluntati exhibeatur; quoposito, voluntas debet naturalit.
apetere clariorem, et meliorem; quia ex natura sua fertur
in bonum. Ceterum, q. intus majorem attentionem ponat in
una, quam in alia, hoc pendet a voluntatis arbitrio, in quo
consistit voluntatis libertas. Unde nec intus, nec voluntas ope-
ratur absq. ratione, et motivi; cum ratio, et motiva non
tollant, s. perficiant libertatem.

Q7. Obj. 2. Ex pluribus testimoniis S. Augustini inferitur S. Doc-
torem constituisse hominis libertatem in sola exemptione, a
coactione, seu externa necessitate; n. vero in exemptione ab inter-
na necessitate; q. Prob. ant. l. S. Thom. in q. 22. de Veritate Art.
1. ita inquit: "Libertas secundum August. opponitur necessitati
coactionis, n. autem naturalis inclinationis;" q. 2. Ipse Aug. in
Enchyridia cap. 3. ait: "Homo male utens libero arbitrio, et se
ipsum perdidit, et ipsum peccatum secuta e. gravis, et dura pec-
candi necessitas;" q.

Resp. Quod plura testimonia tam S. Augustini,
quam S. Thom. optime probant, q. ab actibus liberi arbitrii
excluditur omnis necessitas, ut videri potest in Theologia. Num
sufficiat Conclusio quam aponit in lib. 3. de libero arbitrio, quae
ita e: "Hoc brevissimum tene: quicumq. ista causa e. volunta-
tis, si n. ei potest resisti sine peccato ei ceditur; si autem

potest \bar{n} ei cedatur, et \bar{n} peccabitur; quis enim peccat in eo q. 11
 1, nullomodo caveri potest. 2 peccatur autem, caveri igitur potest. Unde
 quando S. Doctor tribuit libero arbitrio solam exemptionem a
 coactione, tunc sumit arbitrium in sensu latiori, nempe, pro
 voluntario, et spontaneo, q. bene componitur cum interna ne-
 cessitate, quia naturalis necessitas \bar{n} aufert libertatem volunta-
 tis, ut ex S. Augustino docet S. Thomas 1^a part. q. 23. Art. 1°.

II Peccandi necessitas a S. August. et in sacra scriptura
 Epist. ad Romanos cap. 7. indicata, sumit debet in veniu improp-
 rio, nempe, pro quadam necessitate morali \bar{n} phisica: id e, pro
 magna difficultate recte agendi orta ex illebris concupiscentis,
 quae in nobis exiitavit peccatum Adq. Sed de his omnibus
 fusior sermo e. in Theologia.

Psychalogogiae de Brutorum Anima.

88. De Brutorum anima plures sunt opiniones Philosophum Gomeius
 Pereira Medicus Hypanus, Canterius, et alii, inter quos Clar. Antonius
 LeGrand, et P. Fortunatus a Braxia, docent Belluas nullam habe-
 re animam sentientem, s. ee. mera corporalia Automata, ita
 perfecte elaborata a Deo sapientissimo Artifice, ut ex sola me-
 chanica structura, et dispositione organorum suos omnes pera-
 gant motus, quin ulla vera sensatio, et cognitio in illis ha-
 beat; imo esse errorem popularem credere, Bruta quidpiam
 cognoscere, l. appetere, et aliquando affici dolore, aut voluptate.

89. Scholastici vero communiter tribuunt Brutis veram ani-
 mam sentientem, et cognoscentem; hoc e. illis tribuunt ani-
 mam, seu cognitionem materialem, et corpoream, quam dicunt
 educi de potentia materiae naturae vivibus insitae formarum
 corporaliu ee q. in parte reccabilem coetereum penie omnes
 presentis status Philosophi sustinent. Pecorum animam im-
 materialem esse, licet \bar{n} omnes spirituales vocent. Atamen
 alii sequentes S. August. S. Bernardum; et alios Doctores, faten-
 tur ee \bar{n} tantum substantiam inextensam, et indivisi-
 bilem, s. etiam nomen spiritus concedunt. Quod e magis

consonum meo sententiis concedenti spiritibus materiam sui
 generis; et tribuentem soli Deo omnem immaterialitatem.
 Doct^r vero sub. inquirere in q. 10. de rerum principis, an Anima
 Brutorum educatur naturis viribus ex potentia materis instar
 formarum corporearum, l. an immediate efficiatur à Deo sicut
 int^a: et in q. 12. de rerum principis, an sit spiritualis, et in-
 divisibilis, postquam refert omnes opiniones nihil resolvit, relin-
 quens liberè, ut quisq^e eam amplectatur sententiam, quæ sibi
 magis libuerit per hæc verba: "Teneatis, q. ult^a." Unde sit

Questio I.

An Bruta animalia sint mera Automata
 Anima sentienti carentia.

Do Nullus unquam dubitat, ad solam corporis vegetationem necessariam non esse
 veram animam, quæ sensu aliquo, et quopiam appetitu donetur. Omnes
 enim concedunt magnam corporis vegetationem à solo partium Me-
 chanismo, et majori, l. minori copia fluidi nutritii circulantis fieri
 posse. sed mixtum est q. ex ista vegetatione Plantarum, imò ex istarum
 motu, vellunt plures Philo^sophi inferre, q. omnes motus Brutorum prove-
 niunt ex solo corporis Mechanismo, eaq^e esse mera automata, seu Ma-
 chinas vegetantes, omni sensu, et cogitatione destitutas. Quare contra
 istos, sit

Conclusio Unica.

Bruta Animalia non sunt pura Automata.

Præb. 1°. Bruta apud omnes gentes animantia semper appellata sunt nomen
 animalis intelligunt tam docti, quam indocti compositum ex anima, et cor-
 pore sentiendi capax; q. 1. Belluis denegandum est nomen animalis, l. ani-
 ma sensitiva illis tribuenda est; q. 2°. Si Bruta essent pura automata
 vi solius mechanisimi agentia ad instar horologii, l. machinæ Hydraulicæ,
 ut inquirunt Cartesiani, omnes operationes brutorum essent subditè invio-
 labilibus naturis legibus, quibus obedit universa materia; d. plures operationes
 brutorum istis legibus contradicunt; q. Præb. min. 1°. Bruta habent motus im-
 p^ontaneos, v^o. libentè nullog^e vocante, aut impellente postquam jaceverunt
 è somno surgunt, ad eundem cibum aliquando cōsunt, et aliquando, non

Lepores, et Aves levi audito sonu magna velocitate fugiunt juxta varias et oppositas directiones; & hoc ipso opponitur inviolabilibus naturæ legibus; q̄. Prob. min. Fus effluvia cæta, ac stabili lege agentia, istiq̄. spontaneis motibus proportionalia hic fingi possunt, q̄.

2.º In Brutiis observantur evidentes affectus iræ, metus, odii, et amoris; v. g. iram in Canibus, Leonibus, Tigribus, Fauxis, Equis, &c. manifestant rubor oculorum, erectio pilorum, fremitus, ac impetus in hostes; indicia magna timoris exhibent cordis palpitatio artus tremor, incondita fuga Leporum, Piscium, et aliorum. Amorem Canis in Dominum, Quadrupedum in Catulos suos, quibus præbent ubera, cibum quærent, ab injuria tuentur; quæ n. admixtura? Et contra: Omnibus notum est odium Canis in hostes Dñi sui, in verantes Catulos suos, quos magno latratu aggreditur, et mordet. Num sic: effectum tam contrarium, et tam determinati ad tales subjectos, nonq̄. ad omnes, qui materis lex, aut Mechanica vii unquam potest moderari, aut regere; q̄. 3.º Bruta dolore, ac voluptate afficiuntur, ut manifestat in fame, siti, ac morbis, in aviditate, et cura, qua medicam^{um} cibum, et potum quærent certis temporibus, et occasionibus; quæ effluvia comitant, ut in unis, nonq̄. in aliis temporibus hæc faciunt; q̄.

4.º Bruta habent organa sensuum externorum humanis proxime similia; habent oculos elaboratos iidem tunicis, et humoribus, idem artificium narium, saltem in perfectis brutis occurrit similis structura narium nervosum, cerebri. 5.º Sed in homine isti sensus inveniunt ad videndum, audiendum, olfaciendum, gustandum, et tangendum; q̄. etiam in brutis. 6.º istæ sensationes arguunt in homine cognitionem, et perceptionem; q̄. etiam in Brutiis: 7.º cognitio, et perceptio repugnant inviolabilibus naturæ legibus, quibus obedit universa materia; q̄. Bruta n. sunt pura automata.

Conf.ª Contra Cartesianos: Si Deo possibili sunt Machinæ, quæ sola vi sua structura præstent omnes operationes brutorum; etiam Deo exunt possibili Machinæ, quæ sola vi sua structura absorbant omnes actiones humanas; q̄. sicut Cartesiani ex hac ratione sustinent, bruta esse pura automata, etiam sustineri debent, homines esse pura automata; & hoc plura involvit absurdum; q̄. Prob. min. Fune Deus falleret hominem; & hoc

dicere ē. absurdum; q̄. Prob. maj. Deus producit automata, quae proficere operationes similes homini, motibus illi praebent, ut unquam cogitent, Bruta polleere eadem anima, quam ipse; l. quod humanae operationes vi solius mechanismi haberi nequeunt; d̄ hoc ē. fallere hominem; q̄. Prob. min. Homo certus ē. ex actionibus brutorum in illi existere cognitionem, sensationes, sui amorem, desiderium proprii conversationis, sagacitatem, timorem, dolorem, voluptatem, d̄. q̄. Deus hominem falleret, cum eas functiones, quae certae s̄. in homine prodire ab Anima, brutorum machinis alligavit: l. si haec actiones in homine à materia nequeunt provenire, neq̄. in brutis hoc potest verificari; q̄. Bruta n̄. sunt pura automata.

92. Obj: 1° Cartesiani: Experientia docet, plures mirabiles operationes exerceri ab homine solo Mechanismo; q̄. Prob. ant. Plures sunt operationes, quae ab homine fiunt ex habitu, et absq̄. ulla attentione; v.g. Citharedus in Arte peritus absq̄. ulla advertentia dirigit omnes motus chordarum variis pulsatione: sola ejus voluntas pulsandi Citharam excitat animales spiritus, ex quibus producuntur omnes necessarij motus n̄. advertente anima; q̄. 2° Vi solius Mechanismi contingunt in homine quidam naturales motus; v.g. sanguinis circulatio, restitutio & quilibet in prolapsuris d̄. q̄. 3° Passiones animi pendent ex fluxu impressionibus machinis; q̄. 4° Plures Machinis elaboratq̄. ab hominibus vius structus mirabiles producunt effectus; v.g. staturae se moventes, musci volantes, aves carentes, d̄. Quomodo q̄. impossibile est Sapientissimo, et Omnipotenti Deo Machinas eformare, quae vius structus brutorum functiones exerceant absq̄. anima; q̄.

Resp. ad 1^m Quod operationes spontaneae, quae ab homine absq̄. advertentia ex habitu fiunt, habent originem ab Anima; n̄. enim absq̄. advertentia effici possunt, quin longa experientia praecedat; et plures actus repetiti imperio voluntatis: unde spiritus animales frequentia delati per eandem viam; l. minimo imperio voluntatis, aut externo impulsu objectorum ad motum acti; excitant spontaneas functiones; etiam anima n̄. advertente. Unde in homine recentis aetate functo, et si adhuc spiritus animales percurrant nervos, et in fuero experientia destituito; licet in eo sit anima, nullus

ex istis motibus observatur; quia hae operationes, et animam necessario requirunt; et sive repetitam consuetudinem.

Resp. ad 2^m Quod in

homine sunt plures naturales motus, qui accidunt solo Mechanismo. Coeterum isti motus constantissimi fiunt, quousque Mechanica vitatur; ut accidit in horologio. Cum istis autem nequeunt comparari motus spontanei brutorum; v.g. affectus, dolor et coetera citat. rum.

¶ Resp. ad 3^m Quod licet passiones, et affectus, sive commotiones, quibus mens agitur ad praesentiam motuum extraordinariorum, in spiritu, et sanguine pendant ex impressionibus in Machina sive ex sensationibus tamen animam supponunt, qua deficiente nihil restat nisi actio, et reactio materiae inertis.

Resp. ad 4^m Quod

si Deo est possibile creare automata, quae propriis viribus efficiant omnes operationes brutorum; erit etiam possibile creari machinae, quae producant omnes operationes humanas. Non alio opus erit nisi perfectioni Mechanismo, qui facultatque Divinus Omnipotentis non excedit. Sed hoc nec admittunt Cartesiani, et praeterea absurdum involvit, repugnantiam, et contradictionem; quae etiam in brutis. Insuper questio non loquitur de eo, quod possibile est Deo, sed de eo quod factum est. Dicatur ergo ad summum, et gratis concedatur automata Cartesianae esse Deo possible; erit tamen legitima consequentia Cartesianorum; quae bruta sunt mechanica automata? Statim posse quis inferre de homine ex suppositione quod Deo possibile esset, facere machinam hominis, sicut narratur facta ab Arte. Coeterum dicendum est, quod omnes virtutes, quae attribuntur cum viribus brutorum minime sunt comparandae. Sed ad utiliora transeamus.

¶ Obj. 2° Cum Bellio: Operationes, quae probant in brutis esse animam nimis probant; quae probant autem plures sunt operationes in brutis, quae demonstrant eorum animam esse nobiliores rationali; sed hoc non obstanti non dicitur esse rationalem; quae quavis in brutis appareant operationes similes animantibus, non probant animam

sensitivam, l. si probant, nimirum probant, nempe esse rationem. prob. maj. fluxus omittens, que videri possunt apud Libyrum, et Noxarium, solum utax vulgari Canis, qui si carnem, l. aliud cibum accipiens verberetur, n. amplius reddit ad latrocinium. unde sic argumentatur Bellius: si hoc Phænomenon ostendit animam in Canis opus, ut Canis comparet presens cum preterito; et inde consequentiam eformet; opus est ut reminiscatur verberis, et causis, ob quas vapularit, ut cognoscat se commissurum idem crimen, q. verbera sibi commiserit, ut appetitui obsequens ad furtum redeat, ac inde inferat, abstinendum esse a preda, ut efugiat indignationem Dñi: sed hæc omnia supponunt ideam comparationem, memoriam, reflexionem, libertatem, et logicum ratiocinium, et deniq. animam saltem equi nobilem cum humana; q.

Resp. Quod ex istis operationibus, tantum inferatur bruta habere cognitionem, memoriam, rationem, judicium, libertatem, reflexionem &c. circa idea determinatas ad sola corporalia, et sensibilia, quia cum bruta à Deo destinata sint ad solos usus corporales hominis, cui subduntur; tantum cognoscere debent corporalia, et que ad conservationem, et tutelam vitæ corporalis pertinent; cum sola horum objectorum cognitio sufficiat ad suum finem obtinendum. Quis inde? Etne in hoc aliqua repugnantia, l. aliquod absurdum? Videatur Canis in exemplo opposito: quaxi videns carnem illam iterum appetit, nisi quia cognovit esse aptam sibi? Quaxi videns Dominum venientem aufugit, nisi quia timet verberationem? Quaxi timet nisi quia memoratur verberationis antea, ut sibi noxia? Libertas voluntatis humane in quo consistit, nisi in appetitu boni, et aversione mali ab intellectu representati? Intellectus representans supponit cognitionem à sensibus ministratam, cognitio formatur ex perceptione objecti ex ejus convenientia, l. repugnantia cu alio, ex educatione unius in alio, que omnia arguunt in homine sensationem, perceptionem, judicium, discursum, memoriam, reflexionem, libertatem &c. Quaxi n. in brutis circa objecta corporalia? Perpendantur verio omnes actiones Canis, et videbuntur similes humanis. Perpen-

dantur, inquam actiones brutorum, et videbitur, q̄ cognoscunt
sensibilia, q̄ distinguunt, quæ sibi sunt utilia, et quæ noxia; quod
apetunt prima, et averrantur secunda; et quod omnes motus ad
sui conservationem dirigunt. Ergo si hæc omnes actiones absq̄ ulla
repugnantia arguunt in homine perceptionem, iudicium discursu-
rum, reflexionem, memoriam, et voluntatem; quare existit repug-
nantia in brutis?

DA Inst. 1°. Repugnat avertere in brutis hæc omnia; q̄. Prob. ant.
Tunc hoo. in nullo distingueretur à brutis, ð. hoc repugnat; q̄. Prob.
seg. Homo difert à brutis in eo, q̄. ð. capax iudicii, memoriæ, reflexi-
onis, discursus, libertatis, &c. q̄. si hæc omnia conceduntur brutis, hoo.
in nullo difert ab eis.

Resp. neg. ant. 1^m maj. 2ⁱ et dist. ant. prob.

Homo difert à bruto in eo, q̄. ð. capax iudicii, memoriæ &c. circa
res abstractas, et universales, et spiritalia objecta; conc. Quod est
capax iudicii, memoriæ &c. circa ideas determinatas ad sola corporea
et sensibilia; neg. Quamvis brutis concedantur, iudicium, ra-
tiorcinium, libertas, seu spontaneitas &c. atamen istæ potentie ver-
satur tantum circa sensibilia; hoc ð. conceditur tantum quædam
memoria, iudicium, ratorcinium, libertas, seu spontaneitas &c. cum
quadam analogia cum potentiis, et actibus humanis. Ideo nullum
prejudicium sequitur homini, neg^e squiparantur isti; ð. multo
minus habent, quam homo, qui ideas abstractas, universales,
et spiritalia omnia attingere potest, iudicare, ratorcinare, ama-
re, &c. quæ omnia bruta attingere nequeunt.

DS. Inst. 2°. Absq̄ intû, neq̄ intelligentiæ appetere, hæc averrari possunt,
ð. ex sacra scrip^a. bruta ñ habent intum; q̄. Prob. min. David Psalmo
31. v. 11. inquit: ; Nollite fieri sicut Equus, et Mulus, quibus ñ. ð. intû. ;
Quid clarius?

Resp. Admitto textum, et explico illum in eodem sen-
su anteaionis resp^t. Ex precedenti v. 10. constat Regium Prophetam
loqui de intû ad res spirituales, et meritorias vite æternæ; sic enim
inquit: ; Intum tibi dabo, et instruam te in via hac, qua gradi-
eris, firmabo rupem te oculos meos. ; Quod sane ñ. indicat caren-

tiam potentis intellective. Sicut quando ipse David postullabat Deum;
 3) Da mihi indum, ut sciam testimonia tua; Et Christus Math. cap. 13
 dixit Discipulis interrogantibus intelligentibus Parabolas: Adhuc et vos
 sine intellu estis. Ergo sicut isti textus non negant, sed tantum inte-
 lligentiam rerum spiritualium, et internarum; idem dicendum est de
 intellu brutorum. Idem respond. ad fluxos Auctoritates tam Sacras Scrip-
 turam S. P. p. precipue Sti Bonav. S. August. et Doct. subt. negantes
 brutis intellum, rationem, discursum, reflexionem, voluntatem etc.

I Ne autem hec

doctrina, que novitatem capere videtur, arbitraria videatur fun-
 damentis Sanctorum Patrum, et Doctorum firmabor. Itaque
 bruta habere sensum, fatetur S. August. lib. de quantitate Animæ, cap. 38.
 3) Sensu nos Bestiæ multæ superant; mente autem ratione, et scientia
 nos Deus illis præporuit. Idem asserit Doct. subt. in prolog. ad Methaphisicæ,
 et experientia, que docet, quod canes olfactu, Aquilæ in visu, Lepores, et Aves
 in auditu, penè omniaq. in tactu nobis præcollunt. Habere sensum in-
 tellectivum, etiam S. Aug. sustinet. in lib. 2. de libero arbitrio. Arbitror
 etiam illud esse manifestum sensum illum interioris, non ea tantum ea
 sentire, que à quinq. sensibus corporis, sed etiam ipsos ab eo sentire.
 Non enim aliter bestia moveret se, l. appetendo aliquid, l. fugiendo, nisi
 se sentire sentiret. Habere memoriam, et imaginationem, docet ex-
 perientia, precipue in Canibus, qui somniali obrevantur. Etiam Doct.
 subt. in Psal. ad Methaphisicæ. ubi ait: Alia vero animalia ad homines
 vivunt et imaginatione, quantum ad animalia imperfecta, et memoria
 per consequens, etiam imaginationibus quantum ad perfecta. S. Aug.
 omnibus tribuit memoriæ ut ait in lib. 10. confes. Cap. 14. Habent me-
 moriæ; et pecora, et Aves, aliquis non cubilia, ne dormire repeterent, non alia
 multa, quibus assuescunt: neque enim, et assuescere valerent ullis rebus
 nisi per memoriæ. Habere ratiocinium circa res corporeas, nonq.
 spirituales patet ex Loko dicente: Si Bestiæ habent aliquam, et mentem
 non sicut Machinæ, ut aliqui volunt; negare nescimus eandem rationem,
 etiam aliqua ad certos limites donari. Et quidem id mihi ita est evidens
 bruta ratiocinari, ac evidens mihi est eadem sentire; quamquam vero
 ratiocinantur, nisi super ideas particulares, que ipsi per corporeos sensus
 exhibentur. Habere voluntatem patet ex appetitu, quo sibi bona ape-
 tunt, et averrantur, et dolent sibi nociva. Atamen proprie nequit dici,
 sed tantum spontaneitas, nisi voluntas dici queat in lata significatione, ut

voat. I. Aug. in lib. 4. de Civ. cap. 2. Si tamen appellandæ sunt voluntates animalium rationis expertum motu illi, quibus aliqua faciunt secundum naturam suam, cum quid boni, malivè, l. appetunt, l. evitant. Deniq; bruta solum distingui ab homine in rebus morum, et spiritualibus, patet ex Stanislas Hosio Sancti R. E. Cardinali Episcopo Parmensi in Conc. Tridentino Legato, qui in præmio ad Confessionem Catholicæ Fidei, ita habet: Quid igitur eẽ dicemus, q̄ maxime discerni possint, erent homines à Pecoribus n̄ ratio, n̄ oratio, n̄ prudentia n̄ alia quæ, cumq; d̄ sola eẽ religio, quæ non ab illis se cernit.

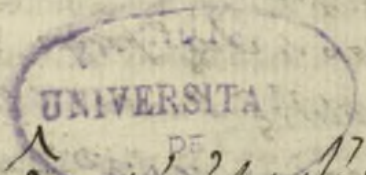
¶ Etiam, quamvis hæc omnia claxa appareant, et indicent bruta animam habere eẽ hominis similia in omnibus spiritualibus, et ad mores pertinentibus, audiendum eẽ. P. Fortunatus à Braxia Carterianorum Patronus, qui ita se explicat in sua Phil. Part. 5. 4480. Respondeo nos, Belluas diligere easq; commisereri, cum male se habent; quia cum externis earum operationibus in n̄rali ap̄ime similes sint, quibus cognitionem, amorem veteriq; animi affectu manifestare soleamus; perquam notis est ad infantis usq; tempore, eas quoq; ferre, ac non cognitionis atq; amoris eẽ capaces: n̄ dubito propterea me perdere, et oleum, et opexam dum n̄tor contrarium suadere. Dicant num Carteriani bruta eẽ. mexa Automata? Certè non. Quare frustraneum iudico magis hoc refutare.

Questio II.

Utrum Anima Brutorum dicenda sit spiritualis, an materialis.

26. Cum ex questione precedenti constet bruta habere animam à Mechanica structura corporis omnino direxæ. inquiritur an ista Anima, quæ facit corpus sentire, passiva sit facultate cognoscitiva, et si eã possit substantia percipiens; sensatio enim absq; perceptione, et cognitione haberi nequid. ad q̄ supponendum eẽ q̄ substantia cogitans, seu cognoscens, n̄ nisi spiritualis substantia; et verum spiritus dici potest. quia spiritus generalissime acceptus n̄ eũ aliud, quæ substantia cognitionis capax. Unde fundatur opinio averens animam brutorum eẽ spiritualem, sed ut de medio tollatur omnis equivoçatio,

spiritus brutorum longissime distat ab spiritu humano; quia n̄. tantum essentialit̄ differunt; ð. etiam quamvis existant sub eodem genere remota spiritus sunt diversi generis proximi, ad distinctionem spiritus humani, et Angelici, qui sub eodem genere proximos spiritus continentur idcirco ambo sunt rationales; et brutorum irrationali, cujus tot ñ. species, quot ñ. species brutorum: quia cum per diversa organa corpora essentialit̄ differant etiam necesse ẽ. ut animas essentialit̄ differant. In quo sensu sit

Conclusio Unica.
Anima Brutorum n̄. materialis, ð. spiritalis
 dicenda est.

27. Prob. 1^a si Anima Brutorum ẽt materialis in sensu Scholasticorum: conveniret materia sentire, et cognoscere; ð. hoc repugnat materia; q̄. Major patet, nam Anima Brutorum in sensu Scholasticorum sentit, et cognoscit; Min. prob. Materia ẽ. divisibilis, et extensa; ð. repugnat, q̄. sentiat, et cognoscat extensum, et divisibile; q̄. Prob. min. Cum quilibet pars esset capax cognitionis, et sensationis, l. ñ. si sunt capaces, l. singule continent omnes ideas unitas, l. ñ. si conderent; q̄. idem judicium ẽt mente multiplicarentur pro numero partium; si ñ. continent omnes ideas unitas; q̄. nequeunt cognoscere, quia judicium est idearum unio in indivisibili, ut exiget idearum comparatio; si quilibet pars ñ. ẽ. capax cognitionis, et sensationis, nec unum erunt capaces, quia unitas ñ. mutant essentiam, quia repugnat, q̄. extensis, et divisibile sentiat, et cognoscat; q̄. ð.

28. Prob. 2ª pars. 1° ex sacra scrip. que in 1° et 2° Cap. Gen. vocat Animam Brutorum spiritum vite, sicut animam hominis spiraculum vite. In cap. 6° Nimitans Deus se velle interficere aquas Diluvii, tam homines, quam bruta, ea ð. indistincte memorat sub nomine omnis carnis, ð. in qua spiritus vite ẽ. subter Cælum. In cap. 7° nar. rarum variationem terræ a Diluvio factam de omnibus animalibus, inquit,

Virexi homines, et cuncta, in quibus spiraculum vite e. in terra, mortua sunt. Deniq. in cap. 3. Eccles. Anima hominis, et bruti, vocat absolute spiritum dicens: Qui scit si spiritus filiorum Adam ascen- dat rursum, et si spiritus jumentorum descendat deorsum? q. 6.

99. Prob. 2. eadem pax ex S. PP. ex quibus tantum proferam verba S. Augustini, S. Fulgen. et S. Bernardi. Itaq. S. Aug. lib. 5. de Civ. cap. 9. huc dicit: Causa rerum, qui facit, nec fit, Deus est. Alie vero cause, et faciunt, et fiunt: sicut sunt omnes creati spiritus, et maxime rationales. Exq. ex S. Aug. preter rationales spiritus, ut ho. et Angelus sunt etiam alii; q. Bausta. S. Fulgen. lib. de fide ad Petrum cap. 3. Neg. illa corpora unius nature cum Deo sunt, quibus singulis, singula bruta, atq. irrationali spiritus, quibus eadem corpora vivificarentur, ac sensificarentur, inveniunt. Deniq. S. Bernard. in serm. 5. in Cant. ita auditoribus alloquitur: Quatuor spirituum genera nota sunt vobis: peccatis, mortis, Angelicus, et qui condidit istos. q. 6.

100. Prob. 3. eadem pax ex dictis de ratione, iudicio, mem. et voluntate Brutorum in quest. precedenti. Nam hec omnia convenire nequeunt nisi Anims spirituali, ut ex se e. evidens. q. 6.

101. Obj. 1. Cum Scholasticis: Quod e. divisibile in partes integrales n. e. spirituale; e. Anima Brutorum e. divisibile in partes integrales; q. Prob. min. Ex fluxibus observationibus constat, quod partes directe fluxum animalium, vivunt, et in animalia transmuntur; q.

Resp. Quod n. loquendo de brutorum motu partium animalium, quia iste motus in illis, sicut in hom. indubium e. provenire a spiritibus animalibus, qui nervos agitant, quousq. dissipantur, brubi, l. longo tempore juxta majoris, l. minoris compendiosus carnis; e. loquendo de partibus, que in animalia transeunt longo temp. videntur, dico cum Clar. Corae Socio Academijs Parisiensis: Quod observati in fluxibus insectis plures pulmones, fluxus oculi, et continuata cordis series in spinali medulla; unde fit, ut singule partes directe apte sint ad accipiendam animam a Deo illi infundente, tanquam in nova corp. organica. Quod consonum est etiam nat. sententis de generatione vivipara; nam cum fluxa sint in partibus corporis, contigere possunt, ut ova contenta in partibus directis calore foveantur, et in animalia perfecta transeant.

102. Obj. 2. sacra scrip. in cap. 1. Gen. ait: Producant aquae reptile ani-

ms viventis, et volatile super terram: producat terra animam viventem, in genere suo, jumenta, et reptilia, et bestias terrae secundum species suas: Numi sic: utpote substantis materiales, nihil nisi materiale efficere poterant; d. Deus jussit illis ut producerent bestias, et earum animas, q. bruta etiam quoad animam sunt materialia: q.

Resp. 1.º Quod quando vocabulum produco usurpatur pro efficere, aut gignere; tum sumitur in sensu improprio, et transitivo; ut amem in sensu proprio, et nativo idem est ac foras ducere, foras mittere, et in conspectu ponere. Unde Deus jussit aquis, et terrae, ut in eis apparerent animalia, quae ante non aderam; non vero q. essent causae effectrices eorum; etenim Deus fuit causa effectiva eorum, ut immediate dicitur: i. Creatio. Deus creavit cetera grandia, et omnem animam viventem, atq. mortalem, quam produxerant aquae (hoc est q. in illis apparuerant) in species suas, et omne volatile secundum genus suum: et fecit Deus bestias terrae secundum species suas, et jumenta, et omne reptile terrae in genere suo. 2.º Dicitur potest, q. Deus jussit ut ex aqua fierent pisces, et volatilia ex terrae, jumenta, et bestiae, sicut formavit hominem de limbo terrae; q. sicut homo formatus est terra non dicitur animam esse ex terra, neq. materiale, ita nec bruta, etiam in hoc sensu.

103. Obj. 3.º Si anima brutorum esset spiritualis, plura requerentur absurda, non fidem; d. hoc nequit sustineri; q. prob. seq. 1.º Nullum esset discrimen inter animam bruti, et hominis. 2.º exit capax legum, boni moralis meriti, et demeriti, praemii, et supplicii. 3.º Exit etiam immortalis, quia juxta S. August. 3.º spirituale est etiam est immortale; d. haec omnia sunt absurda contra fidem; q.

Resp. ad 1.º Quod si juxta omnes adest specificum discrimen inter materiales substantias, quae non etiam inter spirituales? Et certe, quamvis Deus, Angeli, et homines sint spirituales, quis non agnoscit inter eos essentiale discrimen; q. quamvis anima brutorum sit spiritualis adhuc difert ab humana, etiam spirituali. sicut enim substantis materiales ex sola diversitate operationum specificè diferunt; ita substantis spirituales ex varii operationibus, tunc inter se, tum ab homine specificè diferunt. Operationes autem animae brutorum ut dictum fuit in q. precedenti, se tendunt ad sola objecta materialia, ex quibus formant ideas confusas, ita ut articulatae non loquantur; sicut homo, qui ideas claras format, et cognoscit objecta spiritualia, leges, mores, proindeq. est capax meriti, et demeriti, praemii, et supplicii: ex quo apparet differentia specifica

intel. hominem, et brutum; et responsio ad 2^m argumentum.

Resp. ad 3^m Aliud eē.

habere incorruptibilitatem, et aliud immortalitatem. Incorruptibilitas
 omni substantiis simplicibus, et inextensis conuenit; cum enim anima
 brutorum ita sit simplex, et inextensa incorruptibilitatem habet
 sicut homo, quin agnoscat causam suę destructionis nisi Deum, qui
 utpotē eam creauit, potest etiam annihilare, ut de facto eam ani-
 chilat. Cum enim nō possit percipere nisi materialia, nullamq^e ha-
 beat ideam de Deo, de rebus spiritualibus, nec capax sit meriti, nec
 demeriti, nec pręmiū, nec pęnę, ad quid est eius conseruatio post
 separationem ā corpore? Ad quid eius immortalitas? Hęc petūt,
 ut potentia immortalis maneat semper in exercitiū suarum
 operationum, ut dictum fuit in num. A. huius tractatus loquen-
 do de immortalitate Animi humani; d. Animam brutorum
 nequit post separationem ā corpore manere in exercitiū sua-
 rum operationum, quę utpotē materiales necessariō petunt corpus,
 q^o quamuis dici incorruptibilis, quia ā substantia simplex, et
 inextensa immortalis dici nequit nisi confundendo immortalitē
 cum incorruptibilitate.

Conf^x Hęc omnis doctrina cum sequentibus
 auctoritatibus. 1° ex Doct^o Sub. in q. 9° de rerum principiis Art 2° ubi
 ait: „Impossibile ē. q^o unus alicujus sensitive bruti sint sine organa”
 2° ex S. Bernardo in Ierem. 5° in Cant. ait: „ Spiritum pecoris talem
 eē. ut sine corpore nullomodo subsistere possit; quin etiam illum
 naturalit^r desinere, cum moritur pecus.” Etiam in Epist. ¶ Ad
 Galatium ita habet: „ Sitamen innoxialis nihil egisse de immor-
 tali, et rationali spiritu tuo: :: cum brutus utiq^e spiritus nō vi-
 uat, nisi quando virificat. Et uno eodemq^e momento, et virificare
 pariter desinet, et vivere” 3° S. Iulgentius lib. de Pise ad Petrum
 cap. 3° ait: „ Quosdam igitur spiritus sic Deus creauit, ut semper
 euent; quosdam vero, ut eē. spiritus quandoq^e desinerent.” Deniq^e
 S. Gregorius Magnus in lib. 3° Dialog. hęc verba exprimit: „ Tres
 „ quise vitales spiritus creauit Omnipotens Deus; unum, qui carne nō
 „ tegitur, alium, qui carne tegitur, d. n. cum carne moritur. ter-
 „ tium, qui carne tegitur, et cum carne moritur. Spiritus namq^e

est, qui carne non tegitur, Angelorum: spiritus, qui carne tegitur, «
 sed cum carne non moritur, hominum: spiritus qui carne tegitur, «
 et cum carne moritur, jumentorum, omniumq^e brutorum ani- «
 malium.»

Præsens Tractatus magnam extensionem exposcullat; ego
 autem quantum potui præcipuas difficultates aporui; si vero quis ad-
 huc splendidiorum lucem acquirere optet, legat Exultos Vicos An-
 tonium Genuensem, Altici, Fortunatum à Brixia, Feyjo, Rodri-
 guez Cisterciense, Patrem Carolum à Sancto-Floxiano, in quibus
 fore inveniet doctrinam pro utraque opinione. Discamus ergo
 vivere ut homines, nonq^e ut Bruta, ad altiora semper aspirantes
 vitantes vitia, ~~et~~ virtutes amplexantes, et spiritualia cupientes.

Finis Metaphysicæ secundæ seu Pneumatologicæ.

[Faint, mostly illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Conf. The power of the sun is not to be compared to the power of the moon.

[Faint handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Chronologia Elementa.

Chronologia juxta nominis etymologiam e. tractatio, seu sermo de tempore. Proit autem a Chronologia traditur e facultas, quae certis notis, et indicis memoriam rerum praeteritarum suis temporibus assignat. Hae indicia, et notae, quae vocantur etiam characteres Chronologici, sunt Epochae, Cycli, et Periodi: quorum varia, et multa collatione vera tempora factorum praeteritorum investigantur. Ceterum ut notat Jaquelinus haec e tantum una pars Chronologiae, quae utpote occupata in explorandis praeteritis factis, dici potest Chronologia Historica; e alia quoque e. Chronologia Mathematica, et Astronomica, eo quod exhibet observationes, et calculos Astronomicos ad recedendae memoriae Epocharum, Festarum Religionis constituendae dies; et complectitur doctrinam Calendarii. Quid sit tempus, et decursum inter tempora, rerum, et constantiam, jam dictum fuit in fine orationis num. 160. ubi de ente successivo egi. Quare nunc dico, q. partes, in quas tempus vulgo dividi solet, sunt, dies, hora, hebdomadae, menses, anni, saecula, et saecula.

De Die, et Hora.

1. Dies alius e. naturalis, et aliter artificialis. Naturalis e spatium, quod adest dum Sol absolvit totalem circulum ad versus terram. Artificialis vero e. illud spatium, q. adest inter ortum, et occasum Solis. Unde dies naturalis comprehendit diem artificialem, et ejus oppositam noctem. Artificialis vero excludit noctem. Nox vero e. illud spatium temporis, quod intervenit dum Sol sub Horizonte latet. Qui diem dividunt in naturalem, et civilem, vocant naturalem, quem supra appello artificialem; et civilem, quem naturalem dixi. Sed apud Philosophos haec distinctio n. admittitur.

2. Idem initium diei naturalis n. omnes. Penes observant. Babylonios, Chaldaeos, et alias Nationes Orientales initium diei assumunt ab ortu Solis, q. etiam nunc faciunt Valenses, et alii. Iudaei autem incipiebant die ab Occasu Solis, sicuti nunc etiam faciunt plures Itali, Austriaci.

Bohemii, Poloni, aliique plures, omnes firientes diem sexuohora post Occi-
sum Solis, et vocantes horam primam diei, aliam horam immediate
proximam. Arabes inchoabant diem à Meridie, quos sequuti sunt Pto-
lemeus, Alfonso, Tycho, Keplerus, et plures Actionorum nostri temporis.
Ægyptii, et Romani diem initiabant à media nocte, quem morem
imitati sunt Copernicus, Mulerius, aliique Astronomi; huncq. ritum ob-
servat Sancta Romana Ecclesia pro deserviendo tempore in recitatione
Horarum Canoniarum, et in observatione Jejuniorum, dixeruntq. Festorum.
Denique alii dividunt diem naturalem in duas partes squales; diei ho-
ras computant à Meridie simul, et à media nocte; ita ut puncto tam
Meridiei, quam medii noctis, semper respondeat hora duodecima; vocan-
ter horas matutinas duodecim, quæ numerantur à media nocte usque
ad Meridiem; horasq. Vesperinas, duodecim, quæ restant à Meridie
usq. ad mediam noctem. Hac methodo utuntur Hispani, Galli, Angli,
Svevici, Belgæ, plures Germani, aliqui populi Italici, et perie universa
Europa.

3. No inulto die tantum divisus fiat in lucem, et tenebras, in Mane
et Vespere; deinde in custodiam Matutina, Meridiana, et noctem; et de-
nique in horas, prius inequales, et postea squales. Hora equalis est pars mag-
sima quarta diei naturalis, qui ideo continet 24 horas omnes mu-
tuo squales. Et squales dicuntur, quia ubiq. terrarum ejusmodi horas, sive
diurnas, sive nocturnas, toto anni tempore invicem squantur. Quilibet
hora preter illam divisionem in semi-horas, et quadrantes, hodie commu-
nitè dividitur in 60 minuta prima; quodlibet minutum primum in 60
secunda, ut horologia solent indicare. Similiter hora equalis dividebatur in
60 particulas, quas vocabant Chronologi? scrupula Chaldaica, eoq.
hæc divisio credatur instituta à Chaldeis. Unde quodlibet minutum
primum complectitur 60 scrupula Chaldaica.

4. Hora inequalis est pars duodecima diei artificialis, et etiam duode-
cima pars noctis. Unde Judæi, et qui isti horis utebantur, et Turci, qui
nunc quoque utuntur, dividunt toto anni tempore tam diem artifi-
cialem, quam noctem, in duodecim horas, quarum diurnæ gratias opta-
tet esse longiores, et hiberniæ breviores nocturnis. Tantum in Equi-
noctio tempore, in quo horas diurnas squantur nocturnis ubiq. ter-
rarum, horis tam diurnis, quam nocturnis sunt squales; Quare horæ
squales etiam dicuntur Æquinoctiales.

5. Ex hoc colligitur, quid intelligatur in sacra scriptura per horam
tertiam, sextam, nonam, et undecimam. Nempè per tertiam, tem-
pus q. mediat inter Solis ortum, et Meridiem. Per sextam, ipsum
Meridiem. Per nonam, tempus, quod mediat inter Meridiem,

et solis occidit. Et undecimam, tempus illud, quando ex duodecim partibus diei artificialis, jam undecim transactis sunt.

¶ Inter Romanos et Iudeos mos fuit dividere noctem in quatuor Vigilias, ita appellatas, quia tempore nocturno excubationes suas stationes mutabant tribus singulis horis: quare hęc noctis divisio in Vigilias, initium habuisse creditur ex usu Militari. Singula Vigilia distributa erat tribus horis in-qualibus. Sic prima Vigilia incipiebat in ipso initio noctis. 2.^a tribus horis in-qualibus ante mediam noctem. 3.^a in ipso puncto medianoctis. et 4.^a tribus horis ante initium diei. Unde clare aperet, quid intelli-gatur in Evangelio nomina 1.^a 2.^a et 3.^a Vigilię.

De Hebdomada, et Mense.

6. Ex certa dierum serie primo conuergunt Hebdomades. Hebdomas ē. systema septem dierum. Sed isti variis nominibus signantur. Senti-les usurpantes nomen Planetarum vocabant diem primum Hebdoma die Solis. secundum, die Lunę; tertium, die Martis; quartum diem Mercurii; quintum, diem Jovis; sextum, diem Veneris; et septimum, diem Saturni. Hebręi vero cum ex Dei precepto appellarent Saba-tum posterum diem Hebdomade etiam vocabant ex Sabato denominationem reliquorum dierum Hebdomade. Sic primam Heb-domade diem dicebant, prima Sabati, secunda, tertia, quarta, quinta Sabati, pridie Sabaturn, et Sabaturn. Ecclesia autem Cato-lica cum primum diem dicaverit Deum, ad recolendam memoriam Resurrectionis Christi, vocat primum diem, diem Dominicum; secun-dum, feriam secundam vobis retinens tantum ex Hebręorum usu sep-timum diem, quem Sabaturn nominat. Ceteri Christianorum vulgus tantum diem Dominicum, et Sabaturn juxta Ecclesię ritum no-minat, reliquos vero dies more Sentiilium nominibus Planetarum significat.

¶ Hebręi etiam sextum diem, seu pridie Sabaturn voca-bant Parascere, id est preparatio, quia eo die parabantur nece-saria Sabato celebrando.

7. Mensis ē. systema quatuor videlicet Hebdomadarum, qui du-plex ē. Lunaris, et Solaris. Uterq. dividitur in Astronomicum, et civilem. De Lunari Astronomico dictum fuit in Astronomia num. 36. ubi etiam dictum fuit de ejus divisione in synodicum, perio-dicum, et illuminationis. Mensis Solaris Astronomicus ē. spacium

temporis, quo Sol percurrit unum signum Zodiaci; nempe spatium 30
 dierum 10 hor. 29^I 5^{II} Mensis civilis tam Solaris, quæ Lunariorum est,
 quo utuntur populi, juxta consuetudinem alicujus Regni, aut Rei pu-
 blicæ, sicq^e juxta diversitatem nationum constat pluribus, s. pauciori-
 bus diebus. Greci, Hebræi, Latini, et Romani quasi usq^e ad tempora Ju-
 lii Cæsaris numerabant menses Lunares alternatim 29, et 30 die-
 rum. Unde qui 30 die habebant, pleni vocabantur; qui vero 29, cabi-
 dicebantur. Aegyptii utebantur mensibus Solaribus, qui singuli conti-
 nebant 30 die. Ceteris communis mensis Solaris civilis continet nunc
 30 die, nunc 31, ut integra revolutio Solis sub Zodiaco dividatur in
 12. partes.

De Anno, Lustris, et Sæculo.

8. Annus ex mensibus coalescit, seu è periodus quorundam mensium. Dividi-
 tur in Solarem, et Lunarem, et uterque in Astronomicum, et Civilem, seu
 communem. Annus Lunaris Astronomicus continet 12 Lunares Synodi-
 con seu 12 integrae Lunationes, quarum cum singulis contineant 29
 dies 12 hor. 44^I et 3^{II} multiplicando per 12. procedunt 354 dies, 8
 hor. et 48^{II} quos continet Annus Lunaris Astronomicus. Annus vero
Lunaris Civilis etiam constat ex duodecim mensibus Lunaribus Sy-
 nodicis, s. minutis exclusis, singuli menses alternatè continent 29, et 30
 dies, atq^e hic Annus Lunaris continet 354 dies.

¶ Iste Annus vocatur Lunaris vagus, quia ejus initium vagatur per omnes tempestates. Cum enim
 354 die referant ab Anno Solaris 11 dies 8 hor. et 48^I singulis annis
 tantum temporis anticipare debet initium hujus anni respectu motus
 Solis, quo anni tempestates reguntur. Ita si initium hujus anni Luna-
 ris contingat cum Sol primum attigit signum Arietis, initium anni
 immediate sequenti accidet, cum Sol adhuc versatur in Piscibus; et
 adhuc opus erit spatio 11 dierum, 8 hor. 48^I ut iterum pertingat ad
 Arietem; quod contingere iterum nequit, nisi post 32 Annos Luna-
 res. Hoc anno Lunari nunc utuntur Turci, et Mahomedani. Etig-
 alius è annus Lunaris Civilis, qui fixus dicitur, quatenus illi addito,
 uno mense, qui Embolimicus, seu intercalaris dicitur, impeditur ne annus
 initium recedat per omnes anni tempestates. Hic annus Lunaris
fixus ex Mgyptis, sive Dei instituto, usu acceptus exat apud Judæos,
 Græcos, et Macedones. Unde Judæi, qui incipiunt annum Ecclesiasticum
 à mense Nisam, seu ab ea lunatione, cujus plenilunium immedi-
 atè contingit post Æquinoctium Vernalis, addunt mensem embolimeum,
 quem dicunt Se-Adar, nempe Et-Adar, seu secundum Adar,

post duodecimum mensem anni Ecclesiastici, vocatum Aiaz. Ad nego-
tia vero gerenda inchoabant annum Politicum à septimo mense anni
Ecclesiastici nempe à mense Tifii, q^o valde retinendum ad confusionem
vitandam.

9. Annus Solaris civilis è illud spatium temporis, quo Sol videtur per-
currere Zodiacum, etiam exclusis minutis, sui è etig 365 dies, 5
ut dicitur de Lunari civili. Aegyptii utebantur anni Solaris vagum, nem-
pe annum conflatum ex 12 mensibus, qui singuli constabant ex 30
diebus. Quare 5 dies addebant, qui Epagomeni ab illis dicebantur, prin-
cipaliter per omnes tempestates excurrerebat, sicut Lunaris vagus. Sed cum
conveniat, q^o etiam annus civilis Solaris incipiat ab initio diei, quod
si accideret in singulis annis adderentur sex horae; necessarium videtur,
ut ex his sex horis ex quatuor annis congregatis, quolibet quarto
anno integra dies consigneretur. Quod animadvertens Julius Caesar pri-
mus Romanorum Imperator, et Pontifex Maximus, cui cura Calendarij
regendi incumberebat, quovis quarto anno adiecit post 24 diem Februarij
unum diem intercalarem, seu interjectivum. Quia vero dies 24 dicitur
sexto Calendar Martij, statuit, ut eo anno etig dies 25 diceretur: sexto
Calendar Martij. Ex qua repetitione ille annus vocatur Bisextilis, seu
bis sexto Calendar Martij, reliqui vero anni communis. Cum qua cor-
rectione vocata Juliana à suo Auctore, iudicatur arbitrare annus
perpetuis fixum.

10. Etiam idem Imperator iussit, ut annus, qui usq^e tunc incipiebat
à Mense Martio, impostetium inchoaret à Mense Ianuario, quia
Ianuarius erat Sacer Iano, cui Romani ante omnes alios deos sa-
cra faciebant. Sicq^e Ianuarius dicitur fuit à Iano; Februarius, à
Februo; seu Plutone inferorum deo; Martius à Marte; quia Roma-
ni erant multum bellicosi; Aprilis ab aperiundo, quia in illo mense
natura aperit clava nascendo, et ferre cuncta nascentur. Majus
à Maja, quia illo mense specialia sacrificia fiebant huic deo; Junius,
à Junone, quia isto mense maximi Junoni honores haberentur. Quin-
tilis, et reliqui usq^e ad Decembrem, ita appellabantur, iuxta numerum
quam habebant in ordine anni incipientis à Martio. Sed post emen-
dationem Julianam, Quintilis dicitur fuit Julius ad recolendam
memoriam Julii Caesaris, et Sextilis appellatus è Augustus in honore
Octavianum, qui Julio Caesari immediate successit, et primus fuit, qui
adeptus è cognomen Augusti. Quam formam Julianam communiter
obtinuerunt in mensibus à Romanis Aegyptiis, Hispanis. &c.

366 N. Romani numerari n̄ solebant dies mensis juxta naturalem ordinem dierum 1. 2. 3. &c. sed primum diem cuiusvis mensis appellabant Calendas. Diem septimum Martij, Majij, Julij, et Octobris, et quintum reliquorum nonas. Diem quintum decimum Martij, Majij, Julij, et Octobris, et 13. reliquorum, Idus. Dies antecedens Calendas, Nonas, et Idus; prae die Calendas, prae die Nonas, et prae die Idus. Reliqui vero intermedii, signantur numero majori, l. minori, sicut magis, l. minus distant à Calendis, Nonis, l. Idibus. V. g. die secunda Januarij, quia è. quarta ante Nonas dicitur: quarto Nonas Januarij, Et sic respective dicendum è. de Idibus, et Calendis.

12. Annus Solaris Astronomicus è. temporis intervallum, quo Sol integrum Zodiacum percurrit, seu spatium 365. dierum, 5. hor. 49. et etiam vocatur Annus Solaris Tropicus. Unde clare infertur excessus in annis tam Solaribus, quam Lunaribus, qui excessus Epacta dicitur. Quare cum annus Solaris Civilis, seu communis excedat annum Lunarem Civilem 11 diebus, iste excessus dicitur Epacta Civilis. Cum vero Annus Solaris Tropicus excedat annum Lunarem Astronomicum 11 diebus, et aliquibus horis, iste excessus vocatur Epacta Astronomica. Et dies excedentes dicuntur dies Epactales anni.

13. Lustrum dicitur à luendo, seu solvendo, quia quoque quinto anno vestigia, et tributa pro Censura solvebantur. Ideo est spatium quinque annorum. Saeculum vero ab aliquibus reputatur spatium 100 annorum; ab aliis 1000. Sed communiter accipitur pro spatio 100 annorum. Quare Saeculum definitur: periodus centum annorum.

De Characteribus Chronologicis.

In hujus tractatus Praemio annotati Characteres Chronologici ee. Epochas, Periodos, et Cyclos invicem collatos. Quare 1. agam de Epochis, 2. de Cyclis, et 3. de Periodis: de omnibus brevis tantum notitia reliquas computationes, tabulas &c. ut videantur in Auxiliis Chronologicis.

De Epochis.

14. Sicut Astronomi habent in Caelo certa puncta ad supputandos motus Syderum, ita Chronologi habent certa temporis puncta, à quibus tanquam à radicibus incipiunt annorum calculi, et res gestae, secundum annorum seriem. Istae radices vocantur Epochae, seu Æra. Unde Epocha, seu Æra, definitur: terminus, seu punctum, à quo

anni numerantur à Chronologis, qui duplex est. Sacra, et profana. Prima est, qua utuntur Scriptores Sacri. 2^a vero, qua utuntur Scriptores profani. Nonnullas annotavi in Arithmetica post numerum quintum, reliquis vero videantur apud Arabes, hic tantum profana, q³ celeberrima est nobis, ea, quae denominatur à Nativitate Dⁿⁱ nostri Jesu-Christi, et incipit à Calendis Januarij, appellaturq^e. **Era Christiana**, et **Era vulgaris**. Etiam inter profanas, ut celebrationes cententium Epochae Excidij Trojæ, Epochæ Nabii Romæ Condite; Nabonnaræ, obitus Alexandri Magni; et Olympiadum. Olympia autem est spatium quatuor annorum. Hæc Epochæ apud Græcos maximè usitata, ita dicitur à restauratione Ludorum Olympiorum.

De Cyclis.

15. **Cyclus**, qui Græcè idem sonat, ac Latine **circulus**, est quædam annorum series in circulum veniens. Cycli vero in Chronologia usitati tres sunt: nempe: **Cyclus Solis**; **Cyclus Lunæ**; et **Indictionis**. **Cyclus Solis** est periodus 28 annorum, qua expleta, dies Dominici restituantur ad eorundem dies mensium. Dicitur **Cyclus Solis**, quia dies Dominicus, qui hoc Cyclo repetitur, appellabatur dies Solis à primis institutoribus Cycli. Ut autem id obtinerent, destinarunt septem Hebdomadæ dies, prioribus septem literis Alphabeti **A, B, C, D, E, F, G**, atq^e hæc literas toties in **Kalendario** replicarunt quoties opus est ad complendos omnes anni dies. Vg. Si **A** assignatur primis diei Januarij, **B** secundi &c. diei octavæ iterum assignabitur **A**, non **B** &c. Quare cum annus communis contineat 52 Hebdomadas, et unum diem; hæc literæ replicabuntur 52 vicibus, et diei assignabitur litera **A**, h. alia respondens; siq^e annus sequens altera litera incipiet, ac antea.

16. **Cyclus Lunæ** est periodus 19 annorum, quibus revolutis Novilunia, et Plenilunia, mediâ ad eorundem dies mensium redeunt. Sic in diebus, in quibus hoc anno accidunt Novilunia, et Plenilunia, post 19 annos incidunt in eorundem dies, licet non in eorundem horas, et minuta, ut putarunt aliqui Ecclesiæ PP. post Mezonem, quo etiam dicitur fuisse **Cyclus Meteoricus**. **Cyclus Lunaris** apud Veteres in tanto

fuit pretio, ut in tabulis cum scriberent Auxeis numeris, et ideo etiam vocatur Auxeus Numerus. Patres Consilii Nireni etiam cum Calendario interseuerunt ad indicandos dies, in quibus dato anno Nouilunia accidere debebant.

17. Donig. Cyclus Indictionis, e. reolutio 14. annorum. Dicitur Indictio, quia olim quouis 14. anno indicebatur in Imperio Romano, quorundam tributorum solutio. Nullam conexione[m] habent cum motibus Coelestibus, et apud Romanos e. maxime receptos. Eius frequens mentio occurrat in Diplomatum Caesareis, et Pontificiis, et apud nonnullos Scriptores Graecos. Unde triplex distinguitur Indictio, nempe Caesarea, Pontificia, et Graeca, seu Constantinopolitana. Caesarea incipit ab VIII. Cal. Octobris. Pontificia, a Calendis Ianuarij. Et Graeca a Calendis Septembrii.

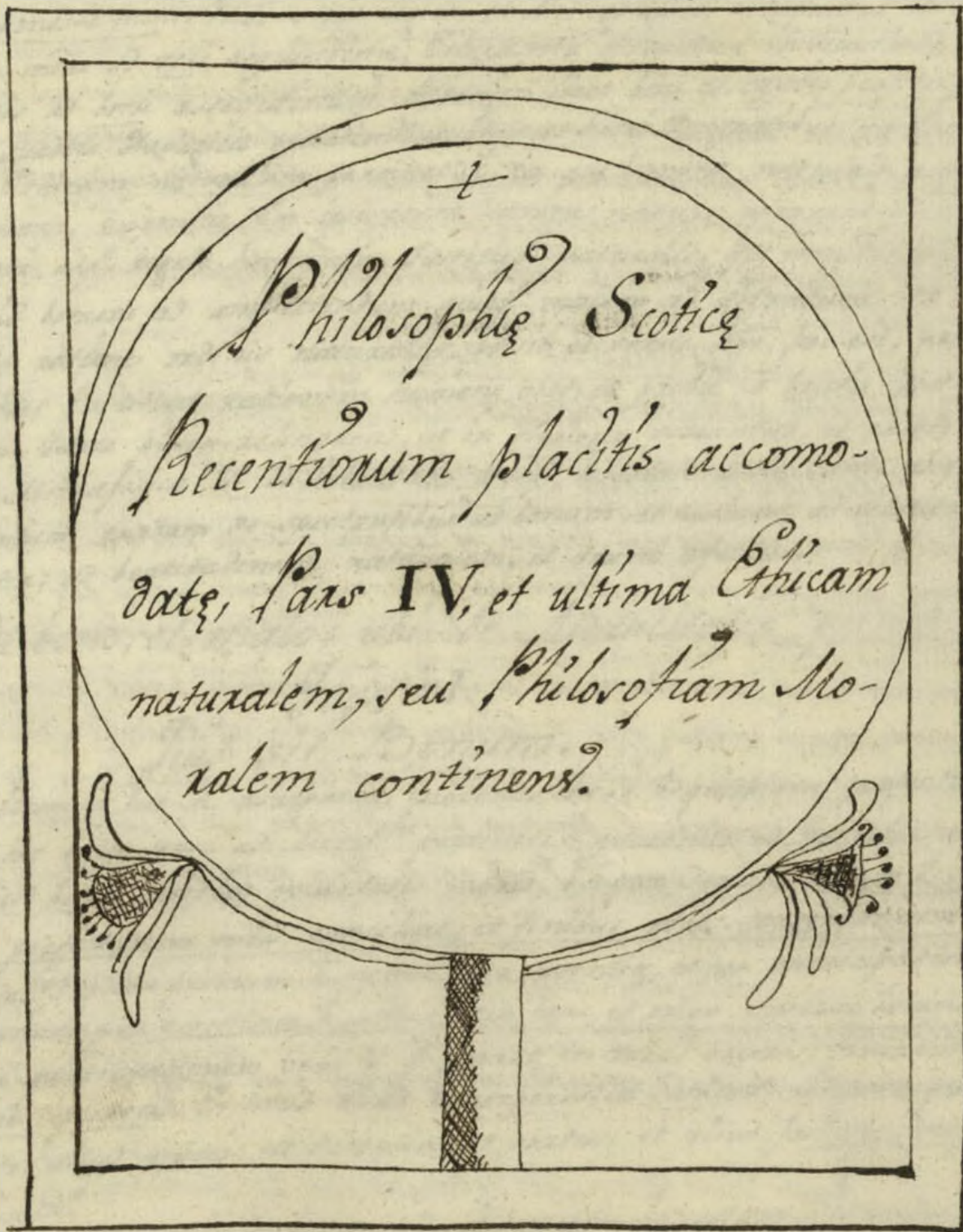
De Periodis.

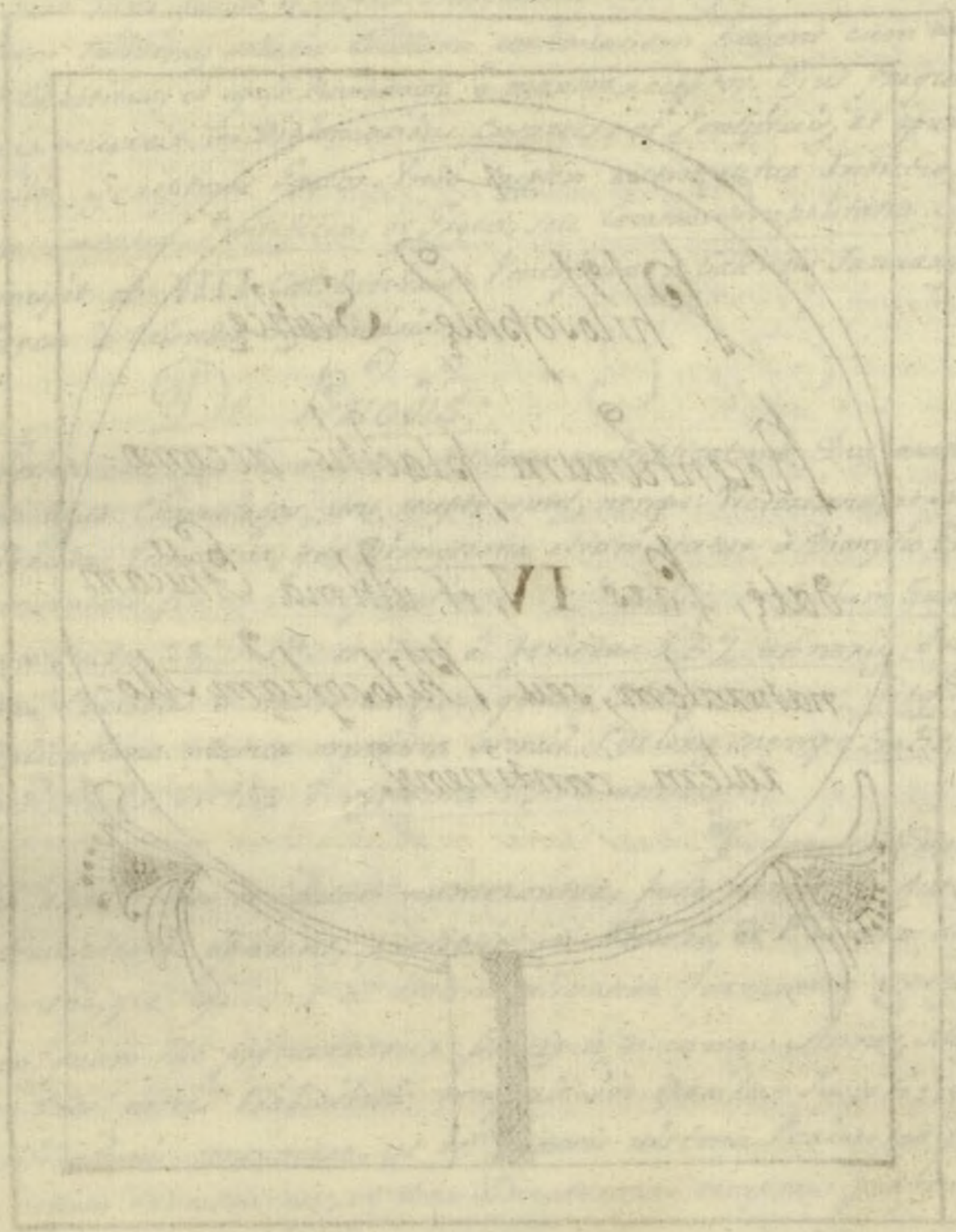
18. Periodi consurgunt ex mutua Cyclorum multiplicatione. Dux autem Periodi apud Chronologos usu receptae sunt, nempe: Victoriana, et Juliana. Periodus Victoriana, quae Dionysiana etiam dicitur a Dionysio Exiguo ejus inventore, fit ex multiplicatione Cycli Solis in Cyclum Saturni, seu ex ductu 28, in 19, et ideo e. periodus 532. annorum. Juliana vero Periodus e. multo longior, quam Dionysianam, fitq. ex multiplicatione mutua omnium simul Cyclorum, nempe: Solis, Lunae, et Indictionis, et ideo e. systema 7980. annorum.

I. Tabulae, et regulae, quibus characteres computati numerantur, fuisse nimis in Autoribus Chronologicis apertae, praecipue in Alberxi, et Floriano aliquos assignantur, quae sufficiunt ad ideam aliquam formandae extensioris, quam hic praenarratur praecipue dicendam Annos, Menses, et Dies nostri brevissimi temporis in operibus Iustitiae, et sancificationis consummare, ut in motu ultima Periodo ad praenam vitam transeamus, et Dea sine termino temporis perfruamus.

Amen.

Finis.

Premium.

Ethica juxta vocis ethymologiam est scientia morum. Docetque optime po-
 teri; Scientia practica, que occupatur circa directionem actionum humanarum,
 ut honeste fiant. Unde sicut logica, et Metaphisica occupantur in directio-
 ne intus ad veri acquisitionem; Ethica tota occupatur in directione volun-
 tatis ad boni assequutionem. Attamen licet boni assequutio perfici possit,
 et suademi Theologicis probationibus, imo, et Fidei Dogmatibus, tantum quod
 ad Ethicam naturalem pertinet, est ea, que lumine naturali acquiri
 possunt, exponere. Ex ipso enim lumine naturæ apparent plura præ-
 cepta, atq. regulæ honestatis, Justitiæq. naturalis, que omnibus attendunt,
 quod bonum ad amplectendum, quodq. malum ad vitandum. ita ut hæc
 sola ratione ordinis naturalis, possit esse verus hoo, hoc est, præceptis
 Ethicis instituat rationem humanæ vitæ, et propriè à brutis distingua-
 tur, Quasi plura relinquent, ut in Theologia videantur, et recolendo, que
 in Metaphisica 2^a de Voluntate, epusq. libertate acta sunt, aliqua hic
 tantum tradam de spectantibus ad bonum, et malum; ad virtutes, et
 vitia; ad beatitudinem naturalem, et animi affectus.

De bono, et malo; ubi de Moralitatis principis.

Questio I.

Quid sit Bonum.

1. Bonum hic n. usurpatum, quatenus in se est quodpiam perfectum;
 in hoc enim sensu ad Metaph. pertinet; 2. quatenus ad nos refertur, et
 efficit bonos nostræ voluntatis mores. In quo sensu bonum est illud
 q. perfectionem nobis conciliat, et finibus nostris consentaneum vide-
 tur. Duplex primum est, nempe per eventum, et per participationem.
 Bonum per eventum est solus Deus form, et origo omnium bonorum.
 per participationem vero est q. aparet in rebus creatis; finitum, et à
 Deo dependens. Et istud aliud est corpus, ut sanitas, robur, et pulchri-
 tudo; aliud animi; ut scientia, et virtus; et aliud fortune; ut pecu-
 nia &c.

2. Bonum creatum triplex est, nempe: honestum, jucundum, et
 utile, seu commodum. Honestum dicitur, q. est conforme rationi, et
 naturæ intellectuali. Jucundum, q. voluptatem, et delectationem
 creati utile sive commodum, q. judicatur conforme ad assequen-
 dum aliquod bonum, l. honestum, l. jucundum.

alii Theologi bonum commodum ad utile, illudq. cum jucundo pro-

minus accipiunt. Quod animadvertere volui, ne quiv forte Theolo-
gorum phrasi asuetus, Recentiores Stoicis, et Ethicos errare crui-
timet. Nam definitiones nominum sunt arbitrarie; et atenta lati-
na significatione vocabulorum, videtur, illud, q. delectationem, et volupt-
tatem parit, aptius appellari jucundum, quq commodum, q. magis
refertur ad utilitatem. His animadvertis exurgunt duo quesita
eo allatis divisionibus boni, nempe:

3. Quesitur 1. An bonum utile, et jucundum haberi possint ut bona.
2. an tantum bonum honestum? Antec resolutionem promittere op-
portet, q. Stoici opinabantur n. ee. bona, utile, et jucundum; d.
tantum honestum; unde dicebant, utile, et jucundum ee. proposita;
hoc e. q. anteponi debebant contrarius, ut n. bona. Quare contra
ictos sit

Conclusio Unica.

Non tantum bonum honestum; d. etiam utile, et
jucundum bona dicenda sunt.

A. Prob. Homo constat ex Anima, et corpore; q. bona illi exunt non
tantum que spectant ad Animam, ut bonum ejus; d. etiq que ad cor-
pus attinent ut similis bona; d. bonum honestu, spectat ad ani-
mam, utile, et jucundum ad corpus; q. subsump. patet quo ad
Animam, nam virtus, que e. bonum honestu, ad animam spectat.
Prob. quo ad corpus: Amara potio e. utilis ad sanitatem, divitis
sunt jucunda corpori, d. amara potio bonum utile corpori, et
divitis bonu jucundum; q. Prob. min. Hec omnia appetitum alli-
ciunt, et movent; q.

Dicunt: Damnati appetunt in Gehenna sui
destructionem, d. hic appetus n. probat bonum aliquod; q. quamvis
corpus appetat utile, et jucundum tanquq sui bonu n. probat
ee. bona q.

Resp. Quod Damnati appetunt sui destructionis n. qua-
tenus e. destructio naturae, in quo sensu mala e. d. quatenus est.
d. quatenus e. terminus poenae; quem vbi appetunt ut bonum
sibi utile, et jucundum. Unde Doct. Subt. ait in 2. sent. d. 2o. q. 2.
"Credo, q. Damnati propter fugam poens vellent n. ee. secundum illu-
Apocalip. desiderabunt hominu mori, et fugiet mori ab eis."

I Fateor solam virtutem esse appetendam, et laude dignam ex se: nihilominus ea, quae ad corpus referuntur nobis bona sunt, dummodo malis actionibus permixta non sint. Unde illae voluptates non sunt, quae vulgus non facile discernit ab illis, quae pravae non sunt; bona non sunt dicenda; sicut non tantum habendum est ut honestum, quod ex populari fama gloriosum est, aut voluptatem habet conjunctam, ut dicebant Epicuri; sed quod ex se est laudabile, reputari debet ut honestum licet jucunditatem aliquam annexam habeat.

§. Quaestio 2°. An possit dari aliquod utile, quod idem non sit honestum?

Hae quaestio non tantum est Academicorum, sed etiam a veteribus diu agitata fuit. Ideo resp. Quod requiritur alicui bonum utile, quod idem non sit honestum.

Prob. Quod magis nocet, quam prodest, alicui non potest proprie, et simpliciter utile, sed quod dicitur utile, et honestum non est magis nocet, quae prodest, quod Maj. patet in lib. 50 Digestorum tit. 16. de Verborum, et rerum significatione, ubi haec lex habetur: "Proprie bona dici non possunt, quae plus

incommodi, quam commodi habent." Min. prob. Utile, quod magis nocet, quae prodest est. fons omnis injustitiae non est honestum; Min. prob. In justitia opponitur virtuti, quod est bonum honestum, et oritur ex eo, quod error hominum ab honesto se carnat, quod utile videtur; etc.

II Ad solutionem objectionum, quae fieri possunt ad veterum est quod saepe occurrunt cauae, quibus homo movetur, ut recedere nequeat veram utilitatem ab apparente, et falaci; ita ut nec sapiens asserere possit, an utile praepotendum sit honesto. Unde semper praes oculis haberi debet, ut vera utilitas inveniat, quod utile nunquam potest opponi honesto, et simul comparari debet ad leges, et praecipua naturae, cum quibus conformari debet. Et consequens ex ipsa natura apparebit, quod nihil utile est, quod idem non sit honestum.

Quaestio II.

Quid sit Malum.

6. Malum in presenti non sumitur pro malo physico; nullum enim admittitur malum physicum, cum omnia creata sint ex Dei testimonio valde bona; et solum ex accidenti aliis aliquando noceant. Itaque hic loquitur de malo morali, nempe, de illo, quod opponitur bono in anteriori quaestione stabilito. Ideo malum in hac accepti-

one, e. q. imperfectiones nos reddit, et nostris propositis e. contra-
 rium. Et sicut bonum divisum fuit in honestum, jucundum, et
 utile, sive commodum; ita malum divisitur e. contra in in-
 honestum, molestum, et noxium, sive incommodum. 1.^m est,
 q. e. contrarium dictamini rationis. 2.^m Quod est diu, doloris,
 1. aliquam molestiam causat. Et 3.^m Quod impedit, l. retardat
 consequentem alicujus boni; l. concurrens ad malum inhones-
 tum, aut molestum augendum.

7. Pythagorici existimauerunt, malum ee. quoddam ens abso-
 lutum, et ideo in Pydicam.^{to} collocauerunt. Alii vero sustinent,
 ee. entitatem realem, et positivam, licet dicant ee. eam rela-
 tivam. Attamen si res distincte e. extractanda, distinguit
 debet malum materialit, et formalit. Si sumatur mate-
 rialit, nempe ut e. actio Physica n. conformis rectis requi-
 sitis, utiq. est, quid positivum; d. etiam tunc e. quid diuersum
 a malitia. Vitium enim ut e. actio Physica rationi opposita
 et a lege prohibita, virtuti opposita. Sed cum recessus a virtu-
 te n. semper sit idem, ideo malum unum e. altero majus.
 Sic omisio defectum fert in voluntate, et n. in actione, quia
 nulla est. Comisio vero defectum habet in ipsa actione; et qu-
 andoq. in voluntate. Unde majus malum e. odium Dei, quam
 omisio ejus amoris. Nam odium fert in voluntate defectus
 rectitudinis debitis, et consequent bonum ee. nequit; licet si
 materialit sumatur actio, ut humana e. exigat rectitu-
 dinem Moxalem. Coetero si formalit sumatur, bono contra-
 dictorie opposita, et in hoc sensu queritur an sit quid posi-
 tivum, l. privativum. Unde sit

Conclusio Unica.

Malum formalit spectatum importat tantum
 [quid privativum.]

S. Prob. 4. ex v. Dionisio lib. de Divinis nominibus cap. A. ubi ait: "Ma-
 lum, imbecillitas, infirmitas, privatio e. et merum nihil," q. 2. ex
 S. Aug. dicente in lib. 12. de Civit. Dei. cap. 7. "Nemo querat effi-
 cientem causam mali voluntatis. Non enim e. efficiens, d. defici-
 ens; quia nec illa effectio e. d. defectio; :: causas positivae defectio-

num istarum, cui efficienter n̄ sit, d̄ deficientes, velle invenire, tale ē ac si quisquē vellet videre tenebras, et audire silentium. Exḡ ex S. Agust. et Dionysio to. 3.º ex ipsa natura mali formalit̄ quia malum nihil aliud est, quā privatio perfectionis debite, sicut infirmitas corporis, d̄ privatio sanitatis; q̄

D. Obj: Bonum importat quōd positivum; q̄ etiam malum formalit̄. Prob. conseq. Contrariarum eadem ē ratio; d̄ bonū ē contrarium mal formalit̄ et ē contra, q̄ Resp. neg. con. d̄ trito maj. prob. et neg. min. Non enim malum formalit̄ opponitur contrarie bono, d̄ contradictoriū. Etenim voluptas n̄ consistit in sola cessatione doloris, d̄ acquisitio perfectionis debite hominem recreat, dolor autem ē. sola cessatio voluptatis; sic virtus, quā ē bonum honestum n̄ consistit in sola privatione mali, d̄ etia in acquisitione boni, ideo ē quōd positivum, malum vero xq. peccatum adest, cum sola adest privatio virtutis. Unde clare sequitur q̄ contradictoriū opponunt; omni vero maj. quia licet tantū opponerentur contrarie, intelligitur axioma in contrariis sensu.

Questio III.

Unde fluant Moralitatis principia.

10. Principia Moralitatis fluxe dixerunt aliqui à natura hominis, alii ab ipsa conscientia, aliter ab immutabili rerū convenientia, quidam ab ordine eterno, quo singula inter se nectuntur, seu à Divina perfectione propagata in res omnes, et aliter à Iustitia, et Sanctitate Dei, quā summa norma, et lex omnium virtutum ē. Ceterum, l. omnes conveniunt in re, et in solo nomine discrepant, l. in Moralitatis principis exant. Nam, q̄ spectat ad naturā hominis, ipsa sicut et possibilitas rerū omnium à Divino Intellectu fluxe debet, quatenus ipse ē. fons, et origo rerum omnium possibilium, et consequent̄ Deus dicens, qui ē. fons, et Autor omnis veritatis, et perfectionis. Nisi

enim natura rationalis intelligatur illa ratio, cuius fons, et auctor est Deus, qui est summa, et infinita ratio, iam Moralitatis principia non inveniuntur in perpetuo et immutabili principio. Quod enim idem dicendum est de reliquis assignatis magis de conscientia, quae ut potest affectum tumultu obtusa, est depravata ratio, nihilque tutum potest homini exhiberi, nisi Deum habeat Autorem tantum immutabilem. Quare sit

Conclusio Unica.

Ex notione Dei, et Creaturae naturalis fluunt omnia Moralitatis principia.

11. Prob. 1^a pars. Moralitatis principia fluxu debent ex uno principio immutabili, quod sit fons, et Auctor omnis veritatis, et perfectionis; id est tale principium solum derivari potest ex notione Dei, qui est ens summe verax, et perfectus, quod Prob. min. Si quis Moralitatis principia ex Deo non derivaret, exponeretur periculo errandi, et malum pro bono eligere, id est hoc repugnat principio Moralitatis; quod Prob. maj. Tunc ea derivaret ab intuitu, et voluntate imperfecta, et limitata; id est eo ipso exponeretur periculo errandi, et malum pro bono eligere; quod Prob. min. Mens appetitu sensitivo, perversisque affectibus depravata judicare posset bonum, quod est malum, et contra; quod Prob. ant. Ex experientia docente, ambitiosos odio implacabili flagitare adversus eos, quos experientur contrarios ipsis, vindictis nullum ponunt modum, et sui amorem unice curant; quod

12. Prob. 2^a pars. Ex notione Creaturae rationalis, consideratur, quod est creatura Dei, quod est donata à Deo corpore, anima, et libero arbitrio; et quod est collocata in societate cum aliis suis similibus; id est ex istis relationibus fluunt Moralitatis principia; quod Prob. min. discutendo per singulas. Ex relatione creaturae Dei fluunt omnia, quia Deo officia, quae religionem naturalem constituunt, et quibus obligatur homo. Ex 2^a rela-

sione fluunt omnia oficia erga ipsos creaturas; nempe: rectus usus potentiarum conveniens naturae rationali, et ex 3^a relatione fluunt omnia principia legis naturalis, quae ad sui similes referuntur; q.

¶ Quamvis ex notione creaturae rationalis recte colliguntur Moralitatis principia ceterae natura rationali comparari debet cum Divina essentia, et eius attributis. Nullo modo sustinere potest hypotheseos aliquorum asserentium Moralitatis principia ex sola notione creaturae rationalis, etiam reclusa Dei existentia; etenim per execranda hypotheseos si fingatur Deum nullum esse, jam nulla esset rerum natura. Quomodo ergo quae possent in creatura rationali Moralitatis principia si nulla esset? Vixque verò haurientur; si Deum contempleretur, ut ens infinite perfectum, et supremus creator; et creatura rationalis sub eius dominio. Quia sicut repugnat sui perfectioni non dissipare creaturae ab bonum finem, etiam repugnat, q. creatura rationalis omnes suas facultates ad assequendum hunc finem non dissipat; q. d.

13. Obj. 1° Ex Dei notione non fluit illud principium, q. innuit Sententia privatis cognitione Dei, d. ex historicis constat, q. plures esse. Perthes, privata cognitione Dei, quae habuerunt Moralitatis principia; q. non omnia d. Prob. min. In Insulis Americae, et Africae extiterunt plures Perthes, quae sine lege, sine Imperio, et sine Magistratu bene vixerunt solo rationis ductu secundum regulas Iustitiae naturalis: etiam vita Epicuri, et eius Discipulorum fuit irreprehensibilis, licet negarent existentiam Dei. Similis? Zeno Princeps Stoicorum, nullum Deum agnovit praeter unum; et tamen tradit purissimam doctrinam morum; q.

Resp. Quod allata exempla nihil adversantur Moralitatis principio. Quia debet distinguere bonitas actionis a Moralitate actionis; nam actio ex se bona, potest esse moraliter mala; Moralitas actionis bonae desumitur ex fine, et motivis, per quos ipsa actio tendit ad statum perfectionis. Unde hic loquitur de principio Moralitatis, per q. actio fit moraliter bona; q. debet agnoscere finem ad quem tendat, et eius existentiam, et consequenter omnia illarum Sententiarum opera, l. non fuerunt moraliter bona, et in casu questionis non comprehenduntur, l. debebant agnoscere existentiam alicujus

finis perfecti ad quem tenderentur, ut perfectionem acciperent. Praeterea nulla est gens tam barbara, quae aliquo notitia, saltem confusam Dei non habeant; et cui non demonstrant evidentissima morum principia stimuli conscientiae, etiam perditissime.

14. Obj. 2° Absq^e notione Dei potest aliquis habere Moralitatis principia; q^o Prob. ant. Absq^e notione Dei cuilibet est inditus amor sui, quo studeat tueri se, suasq^e res, et acquirere, quae iudicaverit futurae esse bona; et ex isto amore fluunt Moralitatis principia; q^o Prob. min. Ex amore sui derivatur amor proximi, et ex utriusq^e amore derivantur omnes virtutes; q^o

Resp. neg. ant. et dist. maj. prob. Est inditus amor sui, id est debet moderari, et perfici alio Moralitatis principio, conc. alio neg. In hac quest. diligenter cavendum, quod principium Moralitatis non confundatur cum principio, quod vocant Socialitatis. Istiq^e amor sui ipsius in aliquibus hominibus ita potest excitare spem, et timorem, ut videantur satisfacere omnibus officiis honestae societatis; ceterum principium istud a principio Moralitatis totaliter distat. Dicere solebat quidam Vetus Philosophus: "Familiam meam antepono mihi, patriam familiae, genus humanum Patriae." Sed verus Philosophus addere debet: "Rebus omnibus Deum antepono, et super omnia diligere;" ita ut neq^e ad societatem Civilem, et politicam satis est. aliquod principium nisi etiam accedat motivum obligationis Divinae.

15. Obj. 3° Existentia Dei non praesupponit principium illud, quod tantum pendet ex ipsa rerum natura, id est quaelibet res suam habet naturam immutabilem, et a Deo independentem; q^o Prob. min. Ignis, et Aqua inter se specie differunt; inter amorem, et odium; affirmationem, et negationem adest essentialis differentia; id est haec differentia cognoscitur ex sola consideratione, et comparatione proprietatum essentialium; q^o Etiam natura differunt virtus, et vitium; nemo enim est, qui ea non distinguat, nec qui virtutem non commendat, et horreat vitium; q^o

Resp. Quod considerantes naturam boni, et mali absq^e ratione Divinae Essentiae, non formant notionem distinctam Morali principii. Nam duplex est specifica rerum differentia; nempe: una naturalis, per quam a se invicem distinguuntur qualitates rerum, et actionum; et alia Moralitatis, per quam actiones inter se moraliter differunt. 1^a est speculativa tantum, et demonstrat rerum convenientiam, et differentiam. 2^a autem est practica, et obligationem importat. 1^a pendet ex intuitu Divino; et 2^a ex voluntate. Itaq^e distinguendum est bonum, et malum naturale, a bono, et malo Morali. Unde rerum ordo potest constituere bonum, et malum naturale, sicut fuerit rerum convenientia, id est non convenientia. Ceterum nequit constituere bonum, id est malum Morale; aliquin istud contineretur in serie rerum mixtae naturalium; sicq^e virtus nihil plus haberet moralitatis, quam

terre fauctus, et benignitas temporis; et vitium nihil plus malitiae quam pestis, seu procella, cum usque in totum ordine conti-
neantur.

¶ Ex dictis colligitur, q. sicut ex Dei notione fluunt Mora-
litas principia, quae necessaria sunt, et immutabilia sicut essen-
tia Divina; ita essentialis, et intrinseca differentia actionum mora-
lium a Divina notione provenit, nonq. ab hominum opinionibus, l.
ab alia causa; tunc enim nihil magis vagum, et incertum daxe-
tur, quam bonitas, et malitia actionum, cum solus Deus sit im-
mutabilis.

De Legibus, et obligatione, quam inducunt.

Questio IV.
Unde proveniat ratio Legum?

16. Actionum Moralitate explanata, restat, ut tractetur de Lege.
Nam ista manifeste colligitur ex Moralitate actionum, et earum intrinseca
differentia. Regulae enim actionum Moralium sunt Conscientia, et lex.
Conscientia enim nihil aliud est, quam ipsa veluti applicatio legis, et
interna cognitio illius, quod egimus, l. hic, et nunc agendum est. Sed de
ista, sicut, et de Praeceptis, Theologiae relinquo; de Legibus, et earum obli-
gatione nonnulla tantum profeream. Itaq. lex est regula iuxta quae
homo determinare tenetur suas actiones liberas. Aliqui volunt Legem
n. ee. talem nisi superior habeat intentum obligandi; d. hoc falsum om-
nino est, n. enim sumit Lex vim suam ex voluntate jubentis, d. ex in-
trinseca bonitate, l. malitia actionum.

17. Hinc deducitur Legem omnem suam habere rationem; unde vulgi-
ter dicitur: stat pro ratione voluntas. Hae ratio Legum triplex est nem-
pe Moralis, quae derivatur ex rectitudine actionis; historica, quae deriva-
tur ex facto, et legali, quae derivatur ex alia lege. Lex dividitur
in Divinam, et humanam. 1. a. est, quae vim habet ex Dei auctoritate. 2. a.
autem, quae immediate fertur ab homine, potestate a Deo accepta. Di-
vina dividitur in eternam, naturalem, et positivam. 1. a. est ordinatio,
et voluntas Dei, quae ab aeterno statuit, ut a creatura intellectuali fie-
rent ea, quae necessaria sunt ad vivendum decent, et conformiter sus-
naturae rationali, et omittentur, quae dedecent naturam intellec-
tualem. Quae definitio exprimitur a S. August. 2. a. vero est lex aet-
erna naturae rationali solo lumine naturali intimata; et haec funda-
tur in existentia Dei, et in scientia creaturae rationalis, sicut dic-
tum est de Moralitatis principii. 3. a. Denique est, quae intimatur sig-
no aliquo externo, nempe voce, l. scripto.

¶ Inter Legem aeternam, et
naturalem adest discrimen, q. naturalis superaddit promulgationem

factam in tempore per lumen naturale. Etiam distinguitur Jus naturale à lege naturali; nam jus naturale est scientia legum naturalium. Insuper lex distinguitur à præcepto; nam lex imponitur à persona publica pro bono communi, et præceptum injungi potest à persona privata personis privatis. Etiam notare oportet, quod lex positiva, potest esse mixta positiva, positiva naturalis ex parte materis, et Divina positiva. 1.^a est quæ statuit aliquid, quod non est constitutum juxta naturalem, id est jus naturale statuit non prohibet; talis est lex prohibens comestionem aliquorum ciborum. 2.^a est quæ statuit aliquid jam à lege naturali statutum. 3.^a vero quæ à Deo data est, et promulgata aliter quam lumine naturali; tales sunt lex Veteris, et lex Evangelica, quæ sunt etiam naturales ex parte materis, scilicet quoad præcepta moralia, et mixta positiva quo ad cætera præcepta.

18. Lex humana dividitur in Ecclesiasticam, et Civilem. 1.^a est, quæ sancti potest potestate Ecclesiastica; nempe à Summo Pontifice, à Concilio Generali, Nationali, Provinciali, ab Episcopo, l. ab alia persona Ecclesiastica jurisdictionem habentem. 2.^a autem est, quæ sancti potest potestate Civilem; ut ab Imperatore, Rege, et Principe. Leges Ecclesiasticæ constituunt jus Canonicum vocatum, quod continet regulas fidei, et normam Ecclesiasticæ disciplinæ. Ex legibus vero Civilibus componitur jus, quod Civile dicitur, et est jus proprium, cujusque Populi, l. Civitatis. Cæterum, quæ ad utrumque jus attinent non sunt præsentis instituti, id est tantum ea, quæ actionibus moralibus conjuncta sunt.

19. Quare legem naturalem esse sternam, et immutabilem, et eandem apud omnes, si sua ratione utantur, manifestum est ex essentia legis naturalis, et intrinseca differentia actionum moralium. Atamen ad intelligentiam questionis distinguere debent varia legis naturalis principia, scilicet; alia communia, seu universalissima, ex quibus alia omnia derivantur; et tale est primum principium legis naturalis: agendum est ex rationis dictamine; quod est apud omnes notum. Alia sunt principia, quæ immediate sequuntur ex communibus principis legis naturalis, ut sunt hæc: Alteri non feceris, quod tibi fieri non vis; Depositum est reddendum; Parentes colendi sunt; quæ principia proximè deducta ex illo communi, licet ex abusu sua rationis aliqui practicè contempnant, nullus tamen est, qui sincerè, et speculative de illis dubitet. Alia sunt conclusiones, quæ remotius colliguntur ex primis principis legis naturalis; ut Ex hoc primo generali: jurari non licet; hæc sequitur conclusio; juramentum non est licitum. Hæc conclusio non est una, et eadem apud omnes, nam de sunt Pontes probantes usuram esse licitam. His ita admodum resistit, sit

Conclusio I.

Legis Naturalis notio una est, et indelebilis, quo ad principia universalis, et proxima.

2o. Prob. 1o Ex definitione legis naturalis. Nam lex naturalis in ipsa essentia Divina, et rationali natura hominum habet suam rationem; q. tam immutabilis e. lex naturalis, que ipsa essentia Divina; q. etiam exit una, et indelebilis apud omnes gentes. 2o Ex principiis legis naturalis. nam hec derivantur ex Dei existentia, et essentia creaturay rationalis, q. ex istis infertur, legem ee. unam, et indelebilem apud omnes gentes; q. Prob. min. Ex Dei existentia, et essentia creaturay rationalis infertur supremum dominium Dei in omnes res, q. ex isto dominio infertur legem ee. unam, et indelebilem apud omnes gentes; q. Prob. min. Ex isto supremo dominio resultant omnia officia Religionis naturalis erga Deum, q. Religio naturalis e. una, et indelebilis apud omnes gentes; q.

¶ Quod spectat ad principia minus proxima seu derivativa, que longius distant a primitivis, n. e. eadem, et una eorum notio apud omnes. Nam cum exeant propositionum circuitu, et nexu; etiam opus habent difficultati rationis usu. Unde quo magis est studio exercitata ratio, eo magis perfecta notitia acquiritur principiorum naturalium. Consequenterg. homines, qui morum corruptionem acies ingenii fuerit ofuscata, ut quasi nullum habeant, l. depravatam rationis usum; tales quasi omnino destituentur derivatis principis.

2o. Obj. si una, et indelebilis notio legis naturalis; lex Veteris, que Divina; et sancta e. nihil continere potuisset contra precepta legis naturalis, q. lex Veteris, seu Veteris testamenti continet plura contraria legis naturali; q. Prob. min. In cap. 29. Deuteronom. unicuiq. datur facultas tantum sumere de vinea aliena, quantum ipse voluerit, Etiam in Exod. cap. 21. constituitur lex Talionis, qua licitum vim vi repellere, et injuriam injuria; q. hec leges sunt contrarie legi naturali; q. Prob. min. Quod e. contrarium amori proximi, e. contrarium legi naturali; q. ista leges sunt contra amorem proximi; q. Maj. e. evidens, nam amor proximi pertinet ad legem naturalem.

Resp. neq. minores omnes. Nam facultas sumendi de ubi ex aliena vite, facta fuit pietatis causa, nempe, ut pau-

peccati extinguere possent famem, et sitim; q. clare inferitur
 ex eo, q. n. licebat domum deferre quidquid ex vitis fructibus,
 11 Foxas autem ne auferas tecum; inquit textus. Unde cum licen-
 tia illa fuerit in favorem urgentis necessitatis, n. e. contraria
 legi naturali. Poena Talionis si a Judice imponatur animo ali-
 eno ab omni vindicta, n. e. contra legem naturalem, imo con-
 sentanea securitati, atq. conservationi societatis. Unde cum ju-
 sta S. Augusti. in lib. 16. contra Faustum cap. 23. "Illud precep-
 11 tum fuit ad reprimendas flammam odiorum, scilicet immo-
 11 deratos animos reprimendos;" sequitur, q. contraria n. e.
 legi naturali; nam defensio sui ipsius intra justos limites, et
 punire delicta justa de causa a Judice habente facultatem, nul-
 la lege e. prohibitum.

Conclusio II.
 Lex quaelibet suam rationem habet in ipsa Lege
 naturali.

22. Prob. 1. Ex definitione legis in genere. Ex ista constat, q. quaelibet lex
 e. fundata in regula secundum quam determinari debent actiones liberi,
 22 Deus dedit homini, jure beneficio, facultatem, qua posset determinare
 ex dictamine rationis suas actiones liberae; q. ex essentia Divina, et ra-
 tionali natura colligitur, legem quamlibet conformandam ee. recte, rati-
 onis; q. quaelibet lex n. secus ac naturalis flux proficere debet ex Dei
 essentia, et natura rationali; et consequenter legem quamlibet saltem
 remotissime derivari ex lege naturali; q. 2. Ex sancto Aug. qui eodem
 ratiocinio usus fuit in lib. 1. de libero arbitrio cap. 6. per hec verba:
 11 Simul etiam te videre arbitror, in illa temporalis lege nihil ee. justum,
 11 atq. legitimum, q. n. ex hac eterna sibi homines derivaverunt;" Exop.
 23. Obj. 1. In lege naturali suam rationem n. habent leges illae, quae
 vitis pluribus abundant; q. sunt plures leges, quae vitis abundant; q.
 Prob. min. Leges humanae sunt mutabiles, sepe sibi invicem sunt con-
 trariae, et quandoq. malum jubent, l. permittunt; q.

Resp. dist. min. pri-
 mam, et tales leges n. habent rationes legum; conc. alit. neq. et ant. prob.
 sempercumq. q. lex vitiosa sit ex aliquo capite, et contrarietur ratio-
 ni, lex dicenda n. est, utpote debet fundari in ratione. Atamen
 mutari leges, alias contrarias intueri, et aliqua mala saltem
 leviora permittere, sepe recta ratio ex postulat pro variis circum-
 stantiis temporis, locorum, et personarum; alias n. servaretur con-
 veniens rerum ordo, et leges n. fundarentur in recta ratione. Qua ex
 causa, si aliquando n. puniuntur aliqua mala leviora, seu per-

mitantur; id eviojt ipsa ratio ad vitanda quavisioa mala, qui-
bus lex humana ob duxitum cordis mederi n̄. potest. Sic Deus
permisit Judeis Divortium ad vitandum, q̄. occiderent uxores,
quas dimittere n̄. licebat. Et similiter eis uxoram permittit in
alienigenas, ne eam in fratres exerceant.

24. Obj. 2°. Si lex quaelibet haberet suam rationem à lege na-
turali, jam omnis lex esset de jure naturali, et Divino; d̄.
hoc omnino repugnat; q̄. Prob. Tunc quaelibet lex haberet vim
obligandi à lege naturali, et Divina; d̄. hoc omnino repugnat; q̄.
Prob. min. Tunc nulla esset lex humana; d̄. hoc omnino re-
pugnat, ut e. evidens; q̄. Resp. dist. maj. Esset de jure naturali,
et Divino, remote, conc. proximè, req. et similiter dist. maj. Prob.
Hujus distinctio clara e. ex fluxibus dictis. Cum enim ex l. scrip.
omnis potestas sit à Deo; omnis lex vim habet obligandi media-
te jure naturali, et Divino.

Questio V.
Unde emanet obligatio, quam Leges inducunt.

25. Obligatio in genere definitur: conexio motivi cum actione. v.g. Si
Magistratus constituat pœnam furto, motivum aliquod cum ipsa
actione conectit; quæ obligatio appellari potest positiva. Naturalis
vero, si ex ipsa hominis, rerumq. natura sumantur rationes
alicujus actionis committendæ, l. omnittendæ. Circa præsentem ma-
teriam absurdè nimis fluxus loquuti sunt. Carneades asseruit,
q̄. juxta naturalis, et omnis obligationis fons, e. sola utilitas.
Hobbesius autem dixit, e. liberam voluntatem cujusq. Et Spi-
noza omnem libertatem voluntatis negat homini, d̄. necessario
determinari per causas naturales ad agendum, contra quos om-
nes, sit

Conclusio Unica.

Omnis obligatio à Divina voluntate emanat.

26. Prob. V. Cum Deus velit, omnia ordinari ad manifestationem sui
Gloriæ, etiam ut supremus Dñs jubet, ut hoo tendat ad hunc finem om-
nes suas facultates; q̄. hoo, quia continetur sub ejus supremo do-
minio, etiam tenebit determinare suas actiones secundum hunc
finem, Divinamq. voluntatem; d̄. hæc determinatio e. regula, seu
lex, cui hoo obligatur conformare omnes suas actiones; q̄. da-
tur obligatio; d̄. hæc obligatio e. à Divina voluntate; q̄. Prob. hoc ul-
timum subsumptis. Divina Sapientia hæc ita disponens, postulat,

ut obligatio homini prescriberetur; d. hoc obligatio e. Divina, seu ju-
ris Divini; q. a Divina voluntate emanat.

27. Prob. 2. Si obligatio legum n. emanaret a Divina volun-
tate; d. ex sola Principum voluntate sine ulla ratione; jam obli-
gatio legum penderet, et omnia repperentur ex caeco impetu
animorum, et cupiditatum; d. hoc involvit omnia absurda con-
tradictionum; q. Prob. min. Si ho. indulgeret tumultuosis animi
affectibus, ad quid donum Dei? Quid valeat rationis donum?
Et hinc quot, et quante n. sunt timendae calamitates omni-
no inevitabiles? Certè jura omnia perturbarentur; liberi
campum aperiretur injustitiae, crudelitati, Bellis, latrocinis,
uno verbo statueretur miserissimus ille rexum status, quem
Carneades, Hobbesius, et Spinoza fingunt naturalem homini.

Jus majora absurda? q.

28. Obj: 1. A Divina voluntate nulla emanat obligatio, si ex
natura Animae nrae exiit, nullam ee. obligationem; d. hoc
ita est; q. Prob. min. Ex natura Animae nrae exiit, q. Deus
nobis conceit voluntatem liberam, ut unusquisq. suo arbitrio
vivere possit; etiam quisq. exiit ex conscientiae testimonio,
habere insitum amorem propriae felicitatis omnino insuperabi-
lem; d. ex hoc exiit nullam ee. obligationem; q. Prob. min.
Ad quid valerent animi nostri dotes, et facultates, si Deus coer-
cere voluisset, et nram voluntatem, et amorem nrae felicitatis
tot legibus, et obligationibus? q.

Resp. Quod licet quisq. intime
sentiat liberum ee. n. minus sentit, amorem suu, sepe ee.
falsum, et apaxentem, et libero arbitrio frequent abuti, am-
plexens vanam umbram felicitatis, loco verae felicitatis.

Ideo Deus homini conceit donum rationis, et liberi arbitrii, ut
distinguat bonum apaxentia a vero; ut eligat libero voluntate
bonum, l. malum, atq. capax sit paenae, l. poenae. Hinc mani-
festum e. q. utilitas liberi arbitrii, et desiderium propriae feli-
citat. cum obligatione stare potest: imo si tollatur obli-
gatio Divina, nullam ee. utilitatem rationis, jam demonstrat. e.

29. Obj: 2. A Deo n. emanat illa obligatio, quae a sola ratione
derivatur; d. talis datur; q. Prob. min. Ho. ratione utem sibi
ipri e. lex; q. Prob. ant. Qui utitur ratione cognovit legem
naturalem; q. Prob. ant. Et si nulla daretur positiva obligatio,

que dimanaret à Legislatore; qui ratione utitur facit in directione actionum esse. que sunt legi naturalis, et non facit, quod non est rectum; q. Prob. ant. Deus, quamvis nullum agnoscat Legislatorem, qui eum obliget, non facit nisi quod est perfectum; q. à pari d. 1.

Presp. neg. maj. 1° et dist. ant. prob. Et ratio ipsa in Divina essentia fundatur; conc. alit, neg. Distinctio clara est. Cum enim ratio dilatare debeat rerum ordinem, et existentiam rerum, et earum relatio ex Divina voluntate pendeat; evidenter est, rationem ipsam fundatam esse in Divina voluntate; ut dictum fuit de intrinseca differentia actionum moralium. Nec tenet paritas Dei; Deus enim cum utatur ratione infinita, et sit ipsa infinita ratio, nullum Legislatorem, nec legem potest cognoscere preter se ipsum. Ceterum humana ratio, cum imperfecta, et limitata; dirigi debet à Legislatore.

De Virtutibus.

Questio VI.

An omnes Virtutes in medio consistant?

30. Omnes regule, et precepta à Deo imposita hominibus, reducuntur ad hoc ut secundum virtutem vivat, et vitia detinet; in hoc enim statuitur propria hominis differentia à reliquis animalibus. Quoniam post legem, et obligationem earum, pertractare oportet de Virtutibus, et postea de vitiis. Virtus enim juxta Arist. lib. 2° Ethic. cap. 6° est habitus in mediocritate consistens, qui moderata ratione perfinita sit. Idem juxta D^m sub. in 1° Sent. dist. 17. q. 7. formalis notio virtutis consistit in ejus convenientia cum recta ratione.

Nam licet talis habitus materialiter acceptus possit ex accidenti inclinare ad malum; tamen per se, ex sua natura, bonum respicit, et ad illud inclinatur, velut magis connaturalis; et sua sponte petit esse conformis recte rationi. v.g. Qui habitu temperantis assuetus est moderate vivere propter honestatem, et bonum finem; potest sua malitia abuti temperantia ad finem pravam avaritiam, seu innanis gloriæ. In quo casu ille habitus ex sua natura inclinaret ad bonum; id est abusu hominis ordinantis suæ

- 38A
abstinentiam in finem malum, faciliorem redderet rite moderationem, quae caret conformitate ad rectas Prudentis regulas.
31. Virtutes aliae sunt intus, seu Theologicae, et aliae voluntatis, seu morales. Intellectuales, seu Theologicae: sunt Fides, Spes, et Charitas, de quibus in Theologia est tractatum. Hic tantum est sermo de Moralibus, seu voluntatis, quia in voluntate velut in subjecto inhaerent, ut inquit Th. sub. in 3.º Sent. dist. 33. Voluntas enim sola est capax rationis, honestum respicit, et alias facultates hominis movet; unde per virtutem aufertur difficultas, quam experitur voluntas in bonis actibus exercendis.
32. Virtutes Morales principaliter dividuntur in quatuor Cardinales, nempe: Prudentia, Iustitia, Fortitudo, et Temperantia. Quae continent sub se plures alias species Virtutum, quae ad istas quatuor referuntur, et videri possunt apud Theologos. Itaque Prudentia est habitus inclinans ad exequendum, quod in quavis actione particulari, sapienter, seu conformiter legi decretum est. Unde munera prudentis sunt: 1.º media ad finem utilia meditare, et ex ipsis eligere, quod sit optimum. 2.º operari ex ratione bene instituta, uti bonis mediis, et munire se contra conatus improborum. 3.º ad praxim reducere, quae experientia recta, bona visa sunt, et eadem constantiter exequi.
33. Iustitia definitur: Constantis, et perpetuae voluntas jus suum cuique tribuendi. Unde inclinatur ad vitandum damnum tam nobis, quam aliis, et resarciendum patratum. Itaque duplex est distributiva, et commutativa. 1.ª est quae distribuit praemium, l. poenam, pro meritis, et conditione personarum. Sic cum reos punit vindicativa dicitur. 2.ª est quae versatur in commutationibus bonorum, in contractibus, et Conventis. Utraque servat aequalitatem; d. 1.ª proportionem Geometricam, habita ratione personarum, et juxta prudentem existimationem hominum. 2.ª vero proportionem Arithmetica juxta aequalitatem dati, et accepti.
34. Fortitudo est invicta, d. n. inconversa animi firmitas, ad expellendum timorem, et audaciam devorandam. Unde mu-

nexa fortitudinis sunt virilit' cogedi, et constanter sustinere; d. utrumq; consulto, alia temeritas potius diceretur. Quare D. sub in 3. Sent. dist. 34. assignat pro ejus objecto mala advenientia, l. ea ferendo, l. propulando, prout recta ratio, id bonum eo ostendit, et respicit ea mala, quae hominem praebant bonis, quibus recte, et licite uti posset.

35 Temperantia deniq; hic n. sumitur generalit' pro omni moderatione animi; d. pro habitu inclinante ad moderandum usum ciborum, et voluptatum, iuxta rectam rationem, Divinamq; legem. Unde sequitur intemperantiam ee. contrariam legi Di- vine, utpote mentis, et corporis vires enervat, causaq; est plu- rimum morborum; lex autem naturalis, et Divina jubent, ut quicq; curam habeat sui mentis, et corporis; Et licet aliqui homi- nes intemperate viventes ad senectutem dicatur pervenire, etiam quotidie experitur, plures alias n. tantum morbis affligi, sed etiam ante diem obire. Preterea omnes virtute temperantis carent, q. praecipue timendum est. Ideo tem- perantis virtus n. respicit tantum moderationem ciborum, d. etiam voluptatum; continet enim sub se Abstemiam in cibo moderando, Sobrietatem in potu; Castitatem a volup- tatibus illicitis; et Pudicitiam, quae abstinet ab omni aspec- tu, et tactu impudico. His praelibatis ad questionem veni- ens sit

Conclusio Unica.

Omnis Virtus Moralis in medio consistit, quam- vis n. eodem modo.

36. Prob. 1.ª pars. Omnis virtus moralis inclinatur ad eos actus, in quibus nulla circumstantia debita deest, nec ulla redundet secun- dum regulas prudentis; q. Prob. ant. Prudentia mediat inter stul- ticiam, et versutiam, Fortitudo inter timorem, et audaciam; Temperantia inter insensibilitatem, et intemperantiam; et sic de ceteris, q.

37. Prob. 2.ª pars. Quilibet virtus adversatur omnibus vitiis, quibus homo potest deviare a rectitudine, quae e. propterea cuiusq; virtutis; d. vitia n. eodem modo opponuntur virtuti; q. Maj. e. evidens, nam virtus ex se n. inclinatur nisi ad opus recte

in omni circumstantia. Mira. prob. Vicia aliqua n̄. opponuntur
 suis virtutibus nisi directè, et alia n̄. nisi obliquè; q̄. Prob. ant.
 Nimirum defectus in cibo, et potu directè opponitur Charitati
 propriis, que prohibet contraria sustentationi, et sanitati vitz,
 et obliquè opponitur temperantis prescribentis moderatio-
 nem justis limitibus, ut actus sit bonus, et recte ratione con-
 formis; q̄.

38. Obj. Plures sunt virtutes Morales, que medium omne ex-
 cludunt; q̄. Prob. ant. 1.º Virtus Religionis, que prescribit cultum
 Dei, et exhibere illi debitam obedientiam, medium omne ex-
 cludit; q̄. Prob. ant. Nullus potest excedi in prestandis ob-
 sequiis, que meretur; q̄. Prob. ant. Deum magis meretur, quam
 hōo possit operari; q̄. 2.º Inter humilitatem, et superbiam
 n̄. datur medium. 3.º Justitia n̄. respicit objectum medium
 inter excessum, et defectum; q̄. Prob. ant. Si quis debet 4.
 et solvit 3 aperet contra Justitiam; si vero solveret 5
 n̄. peccaret contra illam imò actum Charitatis exerce-
 ret.

Resp. Quod virtus Religionis mediat inter Irreligiosi-
 tatem, seu contemptum Dei, et superstitionem, qua Deo
 colitur indebita culto. Unde inquit D.º Sub. in 3.º Sent. d.
 26. in virtute Religionis potest eē excessus ex parte actus,
 licet n̄. ex parte objecti: v.g. Quando hōo plus intendet
 actus, quam postulat ratio propriis valetudinibus, l. in illis oc-
 cuparetur tempore, quo teneretur aliis attendere. In qui-
 bus casibus actus opponeretur obliquè virtuti Religionis.
 Etiam humilitas mediat inter superbiam, et abjectionem.
 Et deniq. oblig. Justitiis opponeretur solvendo plus quam de-
 bet, q̄. esset necessarium propriis, aut familiaris sustentatio

I Medium, q̄. statuitur in virtutibus, n̄. e. medium rei,
 d. rationis; hoc e. temperantia n̄. respicit unum medium ex
 natura rei determinatum equalit. ad omnes homines; neq.
 diversa hominis constitutio petit eē raxiam deberet cibi
 quantitatem mensurata ratione, et prudentia; q̄. idem di-
 cendum e. de Justitia, ceteriq. virtutibus. Aliter sequitur, me-
 dium virtutum Moralium n̄. e. quid indivisibile, d. habe-
 re aliquam latitudinem regulis prudentis mensuratum. Etiam

sequitur virtutem n̄. opponi virtutis contrarii eodem modo; ma-
gis enim repugnat fortitudini ignavia, quam audacia immo-
derata 75.

Questio VII.

An Virtutes communes omni statui invicem
conectantur.

39. Virtutes in triplici gradu considerari possunt, nempe: in gradu con-
tinentis, in gradu temperantis, et in gradu heroico. 1.º gradus habetur
quando hoo, licet cum difficultate, resistit animi perturbationibus vehu-
mentibus. 2.º saponit passiones paulo pacatioras, imo quasi sedatas; ut
contingit in hominibus, qui dicuntur virtute praediti. 3.º vero quando passio-
nes ita sunt refrenatae, ut ratio, aut ratio repugnent rationi. Quod attinet
vero ad virtutes in 1.º gradu consideratas, experientia ipsa docet, n̄. ee.
conexas. In gradu vero heroico postulant omnem excellentiam possibilem,
et ideo invicem conexas sunt, mutuum sibi praestant auxilium, et unus
alio addunt perfectionem. Quare questio versatur circa eas in gradu
temperantis, qui gradus perfectus dicitur, et de virtutibus communibus
omni statui; certum enim e. q. ille qui propriis sunt vini Religionis
possunt ee. separatas a caeteris hominibus virtute praediti. In quo sensu,
et circumstantiis, sit

Conclusio Unica.

Virtutes Morales in gradu perfecto communiter ss.
conexas, tamen absolute loquendo possunt separari.

40. Prob. Virtutes Morales sunt inter se distinctae, una dependet essentialit̄
ab altera, neq. e. pars ejus intrinseca, nec proprietas; q. una potest in
gradu perfecto existere sine altera. Prob. ant. Quisquis potest exercere
actus temperantis v. g. antequam exerceat actus aliarum virtutum,
q. etiam potest acquirere habitum temperantis, antequam alias acqui-
rat; q. absolute loquendo potest una virtus existere separata ab aliis
in gradu perfecto.

Hic loquitur de perfectione intrinseca, et essentiali
virtutis, n̄. vero de omni ejus possibili, etiam extrinseca, quae convenit
virtutibus in gradu heroico.

41. Obj. 1.º Virtutes omnes conectuntur ratione prudentis; q. Prob. ant.
sine prudentia nulla virtus consistere potest; q. Resp. cum Doct. subst.
in 3.º sent. d. 36. lit. G, prudentiam existere posse sine virtute mo-
rali, sicut potest haberi rectum rationis iudicium, quin illud conse-

quatuor bona electio voluntatis. Etiam prudentia n̄. ē. una, et indivi-
sibilis, d. l. continet plures habitus, l. saltem diversos modos extensionis
habet ad varias materias virtutum, quoniam hæc extensio necessario om-
nes simul respiciat.

Ad Obj. 2. SS. Patres communiter asserunt; omnes virtutes eē. invi-
cē conexas; unamq. ex altera pendere, q̄. ex SS. PP. SS. Etiam,
virtus si perfecta est, petit affectum hominis ad superandas omnes
difficultates, quæ omnibus vitiis vixi possunt, ita ut possit resistere
omnibus vitiis, etiam obliquē sibi contrariis; q̄.

Resp. Cum Doct. Sub.

Sanctos PP loqui de virtutibus in gradu heroicis acceptis, et quate-
nus conferre possunt ad meritum ordinis supernaturalis; in quo
sensu, ut jam dictum ē. cum petant omnem perfectionem poi-
bilem, etiq. extrinsecam, et accidentalem, invicē conexas sunt;
et tamen affectum inspirant, ut omnibus vitiis resistat; et homi-
nem reddunt absolute perfectum in omni materia Morali. Ce-
terum considerate, in gradu perfecto habentes tantum intrinsecam,
et essentialē perfectionem, limitatę sunt ad faciendum hominem
bonum in suo ordine, et pugnandum contra vitia sibi specialiter
contraria. Præterea dictum fuit in Conc. virtutes communiter esse
conexas, hominemq. præditum prudentia universalis, quæ illum di-
ligit in quacumq. mal. etiam instructum eē. aliis virtutibus.

De Vitiis.

Questio VIII.

An omnia vitia equalia, l. inæqualia sint?

Ad Ex plurius dictis constat, vitium opponi virtuti, eē q. defectum, nonq. efec-
tum. Unde ut ē. malus habitus voluntatis definitur: prava consuetudo,
qua voluntas veluti vinculis contrahitur, adeo ut sit illi difficile ca-
tenas dirumpere, d. illis potius homo præcep. agit in malum. Qua-
re vitium voluntati inest, quamvis vitiositas quædam etiam con-
veniat appetitui sensitivo, sicut de virtutibus dictum fuit num. 30.
Ex ejus oppositione cum virtute sequitur, tot eē. genera vitiorum,
quot virtutum; et quot modis virtus ad bonum disponit, tot ex ad-
verso vitium inclinatur animam ad malum. Stoici asserentes,

omnes virtutes equales eē. etiā arbitrabantur, vitia omnia equalia eē. in malitiā. Cum enim malitia consistat in privatione virtutis, equalem eē. dicebant privationem virtutis in omnibus; sicut tenebrę eandem privationem lucis dicunt, et mors corporis equalem carentiam vite, ex quacumq; causa tenebrę, et mors deriventur. Sed quam falso discurrunt, videatur.

Conclusio Unica.

Vitia inequalia sunt, sicut et Virtutes ipse.

AA Prob. 1.º ex summo omnium sensu, ex quo apparet, repugnantiam inequalem adesse insitam ipsi naturę ex vitio; q. Prob. ant. Quis unquam n. colligit ex ipsa natura, adesse magnum discrimen inter Peccidam, Parricidam, Adulterum, Sacrilegum, &c. 2.º ex diversis objectis, fine, et circumstantiis unde sumitur malitia actus. quia homo diverso modo a virtute recedit; q. 3.º ex dictis de virtutibus. nam inter virtutes una e. excellentior altera; q. etiam vitia, que sunt privationes virtutum. Prob. ant. Religio e. omnium excellētiōr, una e. utilior altera, ut Misericordia, Justitia, et alie, que cedunt in bonum publicum, aut pro tempore, l. loco majora emolumenta præbent; q. 4.º ex oppositione directa, l. obliqua vitioꝝ virtutibus pluribus; l. privatione fluxum rectitudinum, ut in quest. præd. apparet; q. ex his, aliisq; rationibus recte colligitur, vitia omnia eē. inequalia, sicut virtutes ipse quibus opponuntur.

I Objectiones hujus conclusionis, sicut et responsiones facile formari, et solvi possunt ex dictis de virtutibus.

De Animi affectibus.

Questio IX.

An affectus Animi boni, l. mali sint?

45. Cum affectus, seu passiones humanę animi, sit fomes, et origo vitiorum; postquam aliqua notitia de vitio apparet, restat, ut de eū brevis tractatio instituat. Affectus, l. passiones animi in homine existere, qui sunt motus omnino naturales n. q. liberi, nec ro-

luntari continua exper^a demostret. Quare ad appetitum sensiti-
 rum homini referuntur, et definiuntur, quidam motus a spirituum
animalium commotione roborati, atq^e boni, l. mali sensibilis imagi-
natione excitati. Unde colligitur, q^d causa effectiva affectuum, sunt
 externa objecta in imaginatione impressa sub ratione boni, et mali
 ex qua resultat animi commotio, conditio, sanguinis, et spirituum ani-
 malium agitatio.

46. Quia vero appetitus sensitivus duo officia exerceat circa bonum, l. malum;
 nempe: concupiscibilis, quo nititur in bonum sensibile, et in ejus acqui-
 sitione contendit; et irascibilis, quo malum sensibile refugit, et a se ar-
 ceze studet; ita sunt affectus provenientes ab appetitu sensibile concu-
pirabili, et alteri ab irascibili. Itaq^e a concupiscibili proveniunt sex,
 nempe: amor, et odium; desiderium, et fuga; gaudium, et tristitia. Ab
irascibili vero quinq^e scilicet: Spes, et desperatio; audacia, et timor; et
 deniq^e Ira. Qui a concupiscente appetitu proveniunt, ita explicantur:
 appetitus potest respicere bonum, et malum, l. in se se, et absolute; l. qua-
 tenus futuraum; l. quatenus presens e. velut presens concipitur. Si 1.º
 modo consideretur, appetitus amore fertur in bonum, ut illud assequa-
 tur; et odio malum prosequitur, ut a se repellat. Si 2.º modo, ape-
 titus bonum futuraum respicit desiderio, illudq^e sibi optat; et fuga
 a malo futuro recedit. Si vero 3.º modo, appetitus gaudio exultat pro
 boni possessione; et tristitiam ex malo concipit; in qua experitur
molestiam, sive dolorem. Et in gaudio voluptatem, et complacentiam;
 que si oritur ex bono percepto per sensus, vocatur voluptas sen-
 sibilis, seu delectatio, et a Recentioribus titillatio, quia provenit
 ex blanda, leniq^e sensuum immutatione.

47. Qui vero ab appetitu irascibili emanant, ita intelliguntur: irasci-
cibilis respicit bonum arduum, seu victoriam adversus ea, que im-
 pediant boni acquisitionem; et etiam respicit malum evitandum;
 quatenus inurgit in causam, que malum avert. Unde si victoria con-
 cipitur, ut possibilis, et futura positiv^e mediis, in id necessarii, spe habe-
 tur: si vero judicatur impossibili, incitatur desperatio. Si concipitur,
 causam effectivam mali posse facile impediri, et repelli, audacia
 excitatur, quia appetitus accenditur, et vires sumit. Contra vero
 si repulsio causae mali sit multo difficili, timor oritur, quia ape-
 titus desistit. Deniq^e tristitia ex malo alicui facto cum aversione

personis, l. cause illud producentis; Ira dicitur, quæ si in venis, l. me-
dullis tanquam insedit odium appellatur; nam ut inquit S. Aug.
homilia 5.^a, sicut festuca crescit in trabem, sic ira inveterata fit,
odiu^m.

¶ Cum appetitus irascibilis, et concupiscibilis, n̄ sint dus facultates,
d̄ una direxis officii; plures confundunt affectus provenientes à concu-
piscibili, cum provenientibus ab irascibili, ut aparet in authoribus etiq̄
direxis nominibus illos appellantes, q̄ valde notandum est.

48. Jam verò ad questionem rediens, supponere oportet, affectu animi
ē. pex se, et ex natura sua malos, juxta Stoicorum sententiam, qui
etiam sustinent debere extirpari ex animo Sapientis, ut virtuos. Sed
alii inter quos Aristoteles, tenent, affectus ē. naturales, imò, et utiles;
nec malos ē. nisi propter immoderationem, proindeq̄ moderari, et re-
gi oportere recta ratione. Cum quibus sit

Conclusio Unica.

Animi affectus pex se mali n̄ sunt, ideo extir-
pandi n̄ sunt, d̄ regendi.

49. Prob. Affectus naturales sunt, à Deo naturæ Autore inditi homini, et
maxime utiles ad corporis conservationem, et ad societatem humani gene-
ris; d̄. nullum malum pex se procedit à Deo, nec bonum habet finem;
q̄ affectus pex se n̄ sunt mali. Min claxa ē. Prob. maj. quoad 1.^m Affec-
tus proveniunt ex commotione spiritus animalis, excitata ab objec-
tis externis, et in imaginatione impressi; d̄. quinq̄. expositus, hanc
commotionem naturalem ē. q̄. Prob. eadem maj. quoad 2.^m Deus con-
cedit hominẽ appetitum sensitivum, ut sequatur utilia, et vitis nec-
essaria, atq̄ contraria fugiat; d̄. sublatis affectibus, homo requireret se
cernere utilia à noxiis; q̄. Prob. min. sublata voluptate, et dolore requi-
ret se cernere q̄. utile ē. q̄. q̄. noxium; Spes ē. instrumentũ jucun-
ditatis acquirendę timor fovet diligentiam; q̄.

50. Conf.^a Illud n̄ ē. malum pex se quo virtutes excitantur, et foven-
tur; d̄. hoc præstant affectus; q̄. Prob. min. Virtutes acquiruntur
exercitatione; d̄. exercitatio n̄ obtinetur aff. motu appetitus sensiti-
vi, et commotione spiritus animalium; q̄. Consequent q̄. si ex se
n̄ sunt mali, ex homine extirpandi n̄ sunt; d̄. regi debent à ratio-
ne, et reduci ad honestam mediocritatem, sicq̄. exunt virtutes

l. saltem causę earum.

51. Obj. 1°. Affectus sunt perturbaciones Animi, q̄. animum avē-
tunt ā recta ratione, et ā suo fine; q̄. Prob. 1ª conseq. Oculus turbatus,
manus tumescens, et membrum ā suo loco motum, n̄ possunt fungi
munere suo; q̄. apaxi. Resp. dist. 1^m ant. Affectus immoderati, et efre-
nati; conc. moderati, et temperati; neg. Si enim affectus motum exco-
dunt, vitiosi sunt, et habent nomen libidinis, n̄. verò si recta ratione
moderantur, imò utiles sunt, ut jam dixi.

52. Inst. In n̄ra potestate n̄. ē. ut affectus regantur ā ratione; q̄.
Prob. min. sub. Affectus semper repugnant rationi; q̄. Resp. Quod licet
ex Doct. sub. in 2° Sent. dist. 33. lit. F. ratio n̄. habeat in affectibus
supremam potestatem qua posuit suo arbitrio dominari illi; tamen
sapienter illi dominatur, et eos prudent^r regit, modo, quo princeps
dominatur subditis; hoc ē. voluntas dominatur affectibus, et appetitui
sensitivo, politice, nonq^e. despotice.

53. Obj. 2°. Ex sacra script^a. Concupiscentia, et Ira male sunt ex se,
d. hec affectus animi; q̄. Prob. maj. Concupiscentia pluribus in locis scrip-
turas, et precipue in Epist. ad Rom. cap. 7° dicitur ab Apostolo, peccata,
et ejus motus, passiones peccatorum. In cap. 5° Math. dicitur: "Omnis,
qui irascitur fratri suo, reus erit Judici"; Ergo. Resp. Quod concu-
piscencia, de qua loquitur Apostolus, n̄. ē. ipse appetitus sentiens, qui
affectus animi dicitur; d. libido, seu motus efrencatus ipsius appetitus
sentientis, in quo sensu merito damnatur ā sacris literis, et peccatum
dicitur ab Apostolo; nam mala est, et ex peccato oritur. Similitex
verba Christi per Math. dicta, sic leguntur in Syriaca, et Gręca
versione: "Qui irascitur fratri suo sine causa." Unde Christus dam-
nat Iram, quę extra limites rationis, n̄. verò Iram; quę affectus
animi ratione moderatur.

De naturali hominū felicitate, et Beatitudine.

Questio X.

In quo consistat naturalis hominis Beatitudo.

54. Summa naturalis Ethicę ē. constituere ultimum finem om-
nium actionum hominis, qui sit objectum sup naturalis felicita-
tis, seu beatitudinis. Unde felicitas naturalis, seu Beatitudo homi-
nis, pro ejus summo bono naturali sumitur. Quia verò ejus sum-

num bonum considerari potest, 1. quatenus bonidetur ab homine, 1. quatenus extra illum est; ideo Beatitudo duplex est nempe: formalis, et objectiva. 1ª est bonum illud perficiens statum hominis. 2ª autem, bonum extra hominem positum, q^o beatum potest efficere illum. Ceterum quamvis, justa S. Aug. homil. in festo dominicis SS.: "Nemo inveniri potest, qui beatus esse n^o velit." tamen magna est inter omnes in assignanda Beatitudine.

55. Itaq^e Epicurus eam constituit in voluptate corporis, seu bonis fortunis. Stoici vero à contra dicebant eam in sola animi virtute sitam esse; ita ut sapiens possit esse beatus, quamvis maximis vitæ miseris, doloribus, et cruciatibus urgeatur. Sed omnium hoc delirium refutabo, et postea opinionem recte rationi, et regulis Ethicæ magis consonam, statuem. Quare sit

Conclusio I.

Naturalis hominis Beatitudo formalis n^o consistit, nec in voluptate corporis, aut bonis fortunis;
nec in sola virtute.

56. Prob. 1^a pars. 1° Homo naturalit^{er} occultat appetitum voluptatis propter reverentiam; q^o corporalis voluptas est hominū indigna; q^o n^o tantum nequit esse ejus felicitas, seu Beatitudo; imo etiam contemptū, et rejectū debet. 2° Voluptas corporalis ab Epicuro aversa, de medio tollit omnes virtutes, et viam aperit vitis; q^o 3° Cetera bona fortunis sunt communia tam bonis, quam malis; fluita sunt, et caduca, atq^e appetitum animi expleare n^o possunt; q^o

57. Prob. 2^a pars: felicitas, seu Beatitudo haberi nequit in eo statu, qui perturbatus est atq^e ipsa natura fugiendus; d. vera virtus longe diversa à superba Stoicorum ostentatione perturbatur morbis, doloribus, et aliis incommodis, ubi hōc edocetur ipsa natura ad ejusmodi mala fugienda; q^o naturalis felicitas, seu Beatitudo n^o consistit in solo virtutis splendore; d. simul complectitur quietem, et tranquillitatem animi, et corporis; q^o

58. Obj: Contra 1^{am} part. Omne animal sua sponte, et à proprio actu appetit voluptatem, eaq^e gaudet, ut summo ejus bono, sicut

ā se repellit dolorem, ut summum malum; q̄ voluptas p̄ se appetenda est, et dolor p̄ se fugiendus; q̄ sicut summum malum in doloribus positum, ita summum bonum in voluptate.

Resp. Quod summi boni

causa, et designatio sumenda n̄ ē. ā 1. animalium ordo, qui ē. eorum imperfectior status, Natura enim movet infantem, n̄ ut appetat voluptatem; d̄ ut conservet se integrum, et salvum. Crescente vero etate, et accedente intelligentia, ex ipsa ratione naturali homo colligit, felicitatem, seu Beatitudinem istam n̄ ēē. in voluptate corporis; nec summum malum positum ēē. in doloribus corporis; d̄. in doloribus animi; etenim ex animi perfectione, l. imperfectione deducit, quae utilia, et jucunda s̄nt; quaeque noxia, et molesta; et ultimae, quae pugnant honestati, et quae non.

Conclusio II.

Beatitudo hominis formalis in vere virtutis exercitio consistit.

1. Prob. Beatitudo formalis constituenda ē. in eo, q̄ homini conciliat summum bonum, quantum haberi potest in hac mortali vita; d̄. vere virtutis exercitium homini conciliat summum bonum, quantum haberi potest in hac vita; q̄. Prob. min. Summum bonum, quantum potest haberi in hac vita, consistit, in perfectione status hominis, et manifestatione Divinae Gloriam; d̄. vere virtutis exercitium magis, et magis promovet perfectionem hominis, et sui status, atq̄. manifestationem Divinae Gloriam; q̄. Prob. min. Qui virtute praeditus ē. agnoscit supremum Dominum Dei in res omnes, infinitam ejus perfectionem, et attributa; q̄. cognoscit Deum infinite bonum, infinite justum, ac proinde amandum, et timendum ēē. quare Deum amat, et timet Divinae voluntati obtemperat, et virtutem colit. q̄.

Conf. 1. Quis n̄ dicit beatum eum, qui id q̄. facit semper cum gaudio facit, et suis actionibus, nihil mali metuit, et summum bonum sperat. 2. Sed talis ē. hō in exercitio virtutis; q̄. contra: qui n̄. habet est infelicitissimum, qui vitis deditus, resistit Divinae voluntati, Deum n̄. timet, quem novit ēē. infinite justum, perpetua cruciatu conscientiae stimulis, perpetua cruciatu timoribus absq̄. ulla spe premit, si in vitis perseverat. q̄.

60. Obj. Severissima fuit Stoicorum virtus, d. isti, quamvis optimis virtutibus cultores, n. fuerunt beati, seu felices, imo infelicitissimi; q. Prob. maj. Stoicorum virtus fuit expurgata ab omni voluptate, et appetitu; d. hoc e. severissima virtus; q.

Resp. Dist. maj. Jam Et eorum virtus fuit opaxem, et vitiosa; conc. Virtus vera; neg. Ex definitione virtutis manifestum e. Stoicos, et similes alios vera, et perfecta virtute praeditos n. ee. imo plures eorum virtutes, quas tam magnifico jactabant, potius ee. vitia: nihil enim a vera virtute alienius magis e. quam superbia, et virtutis jactantia. Nullus enim credere potest felicitatem, seu Beatitudinem ita contineri in solo splendore virtutis absq. ulla spe praemis, ut neg. molis; neg. tot incommodis vite turbari possit. Quare ita eos arguit S. August. in Epis. 159. "O nimium superba jactantia! si beata vita est in cruciatus, seu corporis, cum in ea n. manet sapiens, ut fruatur?"

Conclusio III.

Naturalis Beatitudo objectiva hominis est solus Deus.

61. Prob. Beatitudo objectiva e. iuxta omnes ille status, quo nullus melior excogitari potest, et ita sit constans, et immutabilis, ut nequeat amitti; d. hic status tantae felicitatis in Deo solo constitui potest; q. Prob. min. Solus Deus e. infinitum bonum, et cetera omnia n. nisi per participationem bona sunt; d. sola possessio hujus summi boni stabilis e. et immutabilis; q. Prob. min. Bonum istud summum nunquam deficere potest, ceteraq. bona caduca sunt, et fugitiva; q.

Conf. In solo Deo, n. q. in alio bono conquiescit homo et sese satiatur; q. Prob. ant. ex S. Aug. dicente: "Inrequiescit, et coe nostrum donec in Deo conquiescat: Anima rationalis ad imaginem Dei creata, ceteris rebus occupari potest, et nunquam satiatur." Et certe quicq. in se sentit ardentissimum desiderium felicitatis, et perpetuitatis; ipsaq. lex naturae omnibus invita, inspicat, omnes actiones dirigendas ee. ad Deum tanquam ad ultimum finem; q. d.

62. Obj: Beatitudo objectiva hominis consistit in eo, q. homo potest possidere; d. Deum n. potest possidere; q. Prob. min. Intex Deum, et mentem humanam nulla datur relatio; q. Prob. ant. Intex ens infinitum, et finitum nulla datur relatio; i. Deus e. ens infinitum, et mens humana ens finitum, q.

Resp. neg. min. ^{jam} et dist. ant. prob.

Nulla datur relatio entitatis; conc. habitudinis; neg. et similis dist. maj. prob. Certum e. q. intex ens infinitum, et finitum nulla e. proportio entitatis, quia infinitum, et finitum; sunt diversi ordinis ratione essentis; Ceterum intex Deum, et mentem humanam datur proportio habitudinis, nempe: homo dicitur possidere Deum, dum in Deo vivo, et amato suavissime conquiescit. Nihil aliud intelligitur nomine possessionis, quam gratissima conjunctio humanis mentis cum Deo summo bono, quae possessio in Scholis appellatur adhesio.

63. Inst: Intex Deum, et mentem humanam cet. proportio etiam habitudinis, mens humana posset cognoscere Deum, et intueri ejus essentia, d. repugnat, essentiam infinitam cognosci, et comprehendi a creatura finita; q.

Resp. dist. maj. Posset cognoscere Deum, cognitione imperfecta; conc. perfecta; neg. Cognitio Dei, atq. visio intuitiva duplex e. nempe: perfecta, seu comprehensiva; et imperfecta, seu n. comprehensiva. 1. e. qua n. solum cognoscuntur Dei attributa, d. etiam objecta omnia, ad quae extendi potest Divina Omnipotentia. 2. autem, qua clare, et absq. enigmate videtur Dei essentia, d. n. cognoscuntur ea omnia, quae potest operari; et haec e. quae competit Beatis. Nos vero dum in hac lacrimarum valle pro tanta felicitate suspiramus, n. gustamus eam in voluptate corporis, nec ulla re caduca, d. in rexe virtutis exercitio; omnes nostras actiones ad supremum honorem omnium auctorem Deum unice diligendum, qui replet in bonis desiderium nostrum, et qui e. merces nostra magna nimis. Amen.

Finis Ethicę naturalis.

Monitio.

Jam ergo Charissimi, Amantissimiq. mei Discipuli, jam favente Deo pervenimus ad totius desideratum tempus, in quo nostro Philosophico Cursum ultimam metam imponamus. Sistet q. hic nostras calamus, sistatq. totum nostrum Philosophicum opus; cunctaq. dicta cedant in laudem Sanctissimæ Trinitatis, in honorem Purissimæ Virginis, et Matris Mariæ, sui Dignissimi Sponsi Patrisq. nostri Sancti Josef, necnon in laudem, et gloriam Sancti Patris nostræ Franciæ, Sancti Antonii Patris, omniumq. in Cælesti Jerusalem cum Christo regnantium. Gaudeamus ergo dilectissimi, gaudeamus, quia cum salute, (et utinam in Dei gratia) ad portum nostræ suspiratæ felicitatis pervenimus. Quare vos humiliter oro, ut incensibilis Deo gratias agatis. Sic quid in hoc opere laude dignum invenistis, Deo Omnipotenti Maximo, à quo cuncta bona procedunt unice tribuete: si autem aliquid (et forsitan plurimum) reprehensione dignum, acuminis mei remitte torpori. Et quia vos cum à prima die, qua ingressus sum in officium Lectoratus, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim; quomodo nihil subtraxero utilium, quominus attentam vobis; ut uno verbo dicam: scitis, quia per triennium, die, ac nocte n. curavi moriens unumquemq. vestrum; ideo per misericordiam Dei vos ultimam obsecro, ut tantus labor n. sit curus. Ne ergo mea consilia contemnatis; quia licet ut mea abiectione mereantur; tamen quia in sacris literis, et virtutum regulis fundata, omni estimatione sunt digna; ideo ergo memorisq. illa mandate, ut euntes de virtute in virtutem, et in rexa sapientia proficentes, Deo placere possitis. Charitatem, et Pacem vobis summo prece commendo; quia cum Deus Caritas sit, qui manet in Charitate, in Deo manet, et Deus in eo. Obsecro etiam vos per misericordiam Dei, ut vestris orationibus, et sacrificiis mei semper memores sitis, precor ad Deum pro me suppliciter fundentes, ut sui Altaris dignum, idoneumq. me faciat Ministrum. Et nunc ad omnium, hujus cujuslibetq. pedes provolutus, per Mariam Dominam nostram, ejusque Dulcissimum Filium cujuslibet offensionis vobis humiliter veniam precor; cum Apostolo dicens: Et si contristavi vos n. me faceret, imo nunc gaudeo, n. quia, contristati estis; d. quia contristati estis ad penitentiam. Deniq.

cum tam rexe dignum, et justum sit pro omnibus Deo gratias agere;

in gratitudinis demonstrationem pro unives-

is ab eo receptis beneficiis, cum

alacritate, et cordis ju-

bilo, Domino so-

lemniter de-

cantemus

TE DEVM LAUDAMVS.

D. S. C. S. R. E. V. M.

Finis totius Philosophici Cursus.

Physica.

In Physicam Praemium.	fol. 1
Physicæ Libex I. Physicam Generalem continens.	2
Tractatus I. De Corporum motu.	30.
Disputatio I. De Corporum loco.	30.
Quest. I. An intra Mundi hujus ambitum possibile sit spatium aliquod vacuum?	32
Quest. II. Quid sit locus Corporum?	17
Quest. III. An plura corpora possint simul consistere in eodem loco? et idem corpus in pluribus locis?	24
Disputatio II. De Motu in genere.	25
Quest. I. An Motus sit quid reale positivum superaditum corpori moto, ab eoque distinctum?	28
Quest. II. Utrum quies formalitex spectata sit quid reale positivum, l. tantum motus privatio?	33
Quest. III. Qualis sit causa continuationis motus; ubi de vi Inertis?	37
Sententia Doctorum conformior statutur.	46
Motus leges à vi Inertis prodeuntes exponuntur.	48
Quest. IV. Utrum sit causa velocitatis, et tardi- tatis motus? ubi de generis motus affectionibus.	53
Quest. V. Unde proveniat quantitas motus?	54
Quest. VI. Quid importent motus determinatio, viriumque ac motuum comparatio, oppositio, et compositio?	60
Disputatio III. De variis motuum speciebus; ubi ali- que leges de Dinamica, Mechanica, Hydrostatica, et Hy- draulica traduntur.	70.
Art. I. De motu corporum in eorum conflictu; ubi leges Dinamicae statuuntur.	70.
S. I. Definitiones.	65
S. II. De collisione corporum durorum, ac mollium.	69
S. III. De collisione corporum Elasticorum.	74
Art. II. De motu gravium in eorum ascensu, l. descensu.	77.
S. I. De libero, ac naturali gravium descensu; ubi de multifaria mediorum resistantia.	77.

S. II. De impedito gravium descensu: ubi de Pendulis. 80

S. III. De aërenu gravium: ubi de motu projectorum, vel
Ballistica, seu scientia Jaculatrice. 87

Quest. incidens: Qua ratione, ac lege fiant motus projectorum,
si ipsa projicerentur ab homine, 1. Machina, una simul cum
Navi, aut curru delatis motu quomodolibet celerè? 92

Art. III. De motu corporum per Machina, ubi de Mecha-
nica. 95

S. I. De Vecte. 96

S. II. De Axis in Pentrochio. 99

S. III. De Trochlea. 100

S. IV. De Axis dentatis. 100

S. V. De Cochlea. 101

S. VI. De Cuneo. 101

Art. IV. De fluidorum motu: ubi de Hydrostatica, et Hy-
draulica. 102

S. I. De fluidorum pressione, et æquilibrio. 103

S. II. De actione fluidorum in solida illis immersa. 113

Aligua Phænomena expenduntur doctrinam traditam
explicantiã. 116

S. III. De fluidorum fluxu. 118

Tractatus II. De corporis essentia, ejusq. primariis
atributis. 122

Disputatio I. De corporis attributis majoris primariis. 121

Quest. I. Qualia sint prima corporis principia juxta Doct.
Subt. mentem. 123

Hypothesis Cartesii. 121

Systema Galendi, et Newtoni. 124

Leibnitii, Wolffiiq. Systema. 125

Boschorichi theoria. 127

Systema Principiorum Methaphisicorum. 127

Peripateticorum systema. 127

Doct. Subt. sententia statuitur. 129

Quest. II. Quale sit attributum corporis omnium primum? 137

Quest. III. An, et quomodo sit divisibilis corporis magnitudo? 142

Disputatio II. De corporis attributis minoris primariis. 147

Vexum adit

Quest. I. Vexum adit attractio centripeta tam in corporibus Caelestibus, quam terrestribus? ----- 148

Quest. II. In quibus corporibus adit attractio coherens et repulsionis? ----- 151

De raritate terrestri. ----- 154

Quest. III. Inquam sit causa, et origo gravitatis corporis? ----- 47

Exponuntur sententiae de gravitatis causa, et origine resolviturq. questio. ----- 158

Tractatus III. De secundariis corporis affectionibus. ----- 161

Disputatio I. De natura generica sensibilium qualitatum. ----- 47

Quest. I. Quid sint istae sensibiles qualitates? ----- 164

Quest. II. Quomodo salventur Fidei Dogmata in Ven. Eucharistiae Sacramento exclusis accidentibus absolutis Scholasticorum? ----- 168

Disputatio II. De Qualitatibus sensibilibus in specie. ----- 182

S. I. De consistentia, et fluiditate corporis. ----- 183

S. II. De humiditate, et siccitate. ----- 187

S. III. De raritate, et densitate. ----- 189

S. IV. De odore, et sapore. ----- 190

Dubitari solet: in quo consistat Odor? ----- 191

Dubitari solet: Unde derivandus sit Sapor? ----- 192

Physicæ Libex II. Physicam particularem exponens. ----- 195

Tractatus I. De Caelo, et Astris. ----- 47

Disputatio I. De substantia Caelorum. ----- 196

Quest. Unica. An Caeli fluidi, et solidi dicendi sint? ----- 47

Disputatio II. De Astris in particulari. ----- 199

Quest. I. Qualis sit substantia Solis, et Lunae? ----- 47

Appendix: De Maculis Solis, et Lunae. ----- 203

Questio II. An Soli, pariterq. Lunae aliqua Atmosphaera concedatur? ----- 205

Appendix De motibus Solis, et Lunae. ----- 206

Quest. III. An Eclipses Solis, et Lunae sint reales, vel apparentes? ----- 209

Quest. IV. Inquam sit natura Stellarum fixarum? ----- 210

404

Quest. V. Quid sit Via-Lactea, seu Galaxia?	211
De Cometis.	213
Quest. VI. Quid dicendum sit de natura Cometae, eorumq ^e Cauda?	42
Disputatio III. De Mundano Systemate.	216
Hypotesis Ptolemaica.	217
Refutatur haec hypotesis tanquam involvens implicanti- am tam in Astronomia, quam in Phisica.	218
Tychonica hypotesis.	219
Refutatur haec hypotesis tanquam opposita regulis Astronomis, et Phisicis.	221
Hypotesis Copernicana.	222
Tractatus II. De Globo Terraqueo, ejusq ^e Amor- phiza.	228
Disputatio I. De Terra.	42
Quest. I. Quenam sit figura, et magnitudo terrae?	42
De Montibus.	230
Quest. II. Quando habuerint originem Montes, qui in terra apparent?	42
De Terrae motu.	233
Quest. III. Quenam sit causa Terrae motus?	42
Apendix: De Geographica Terrae divisione.	235
De Vegetabilibus.	237
Apendix: De Plantarum structura, et Anatome.	238
Quest. IV. An plantae omnes generentur ex semine?	241
De Animalibus.	244
Apendix: De structura corporis animalis praecipue hominis.	42
Quest. V. An omnia animalia generentur ex ovo?	246
Disputatio II. De Aqua.	250
Quest. I. Qualis sit Aqua naturae suae?	42
De Frigore.	253
Quest. II. In quo consistat frigus?	42
De Mari.	255
Dubitatur I. Unde proveniat salbedo Maris?	256
Dubitatur II. Unde derivetur Sal in aquas Maximas?	42
Dubitatur III. Ad quos fines Deus Salredinem Maris contulit?	42
Dubitatur IV. Unde proveniat amarulentia aquae Maris?	42

Dubitatur V. Quanta sit profunditas Maxis? - - - - - 257

Iust. III. Unde derivandus sit reciprocus Maxis Aëstus? - - - - - 258

Iust. IV. Quanam vi, seu actione causentur Sol, et Luna utrumq^e Aëstum? - - - - - 260

De Meteoris Aquosis. - - - - - 261

De nebula, et nubibus. - - - - - 262

De Pluvia, Hæze, et Pruina. - - - - - 263

Iustituz: cur neq^e iste humor, neq^e hor apereat in superficie corporum terrestrium in illis noctibus, in quibus adsunt venti, l. Cælum nubibus obtegitur? - - - - - 263

De Nive, et Grandine. - - - - - 264

Iust. V. Quomodo formatur Nix? - - - - - 265

Corollarium: De Grandinis formatione. - - - - - 265

De Fontibus.

Iust. VI. Unde proveniat fontium origo?

Disputatio III. De Aëre; ubi de Ventis, et Sono.

De natura, et proprietatibus Aëris.

Dubitatur I. An Aër sit corpus, l. spiritus?

Dubitatur II. An Aër sit aggregatum subtiliorum particularum heterogenearum, l. fluidum homogeneum proprii generis?

Dubitatur III. Quanta sit fluiditas Aëris?

Dubitatur IV. Unde derivetur tam insignis fluiditas Aëris?

Dubitatur V. An Aër sit Elasticus?

Dubitatur VI. An Aër sit gravis?

Dubitatur VII. Quanta sit specifica gravitas Aëris?

Dubitatur VIII. An Aër sit causa artemur, et suspensionis fluidorum in Tubis Torricellianis?

Dubitatur IX. Quanam vi Aër hanc portionem præstet?

De Ventis.

Dubitatur I. Quales sint causæ generales ventorum?

Dubitatur II. Quomodo istæ causentur Ventum?

De Sono.

Iust. Unica. Quomodo tremor soni excitetur, et propagetur?

Dubitatur: An sit velox soni propagatio?

Disputatio IV. De Igne, ubi de Luce.

De Ignis natura, et proprietatibus.

Inquiritur I. Quibus causis excitari possit ignis latent
in corporibus?

Inquiritur II. Quisnam motus sit idoneus ad calorem,
et ignem excitandum?

Inquiritur III. Quid requiratur, ut ignis accendatur,
et flammam emittat & luceat?

De Luce.

De Lucis natura, ubi de Optica.

Dubitatur I. An lux sit corpus subtile?

Dubitatur II. Quo motu propagetur lux?

Dubitatur III. An lux pervadere possit omnia corp^a?

Dubitatur IV. In quo constituenda sit lux primitiva,
an derivata, seu lumen?

Catoptrica: De Luce reflexa, ubi de Speculis.

Dioptrica: De Luce refracta, ubi de Lentibus.

Quest. I. Quare lux solis calida sentiatur in super-
ficie terrae, et in caeteris corporibus?

De Diversa lucis refrangibilitate, ubi de Coloribus?

Quest. II. Unde proveniant diversi Colores?

De Meteoris Emphaticis.

De Iride.

Quest. III. Quisnam sit causa colorum variorum Iridis?

De Meteoris Ignitis.

De Fulgure, Tonitruo, et Fulmine; ubi de Vi-
Electrica.

Dubitatur I. Ex qua materia oriuntur fulgur, fulmen,
et tonitruum?

Dubitatur II. Vbi gignantur, et accendantur Fulmina?

De Vi Electrica.

Quest. IV. An fulgura, et fulmina oriri possint ex vi
Electrica?

De Stellis Candentibus.

De Aurora Boreali.

Dubitatur: Unde habeat originem Aurora Borealis?

De Ignibus Fatuis, et Lambertibus.

Metaphisice Pars II. Metaphisicam 2. seu Pneumatologiam continens.

Psychanthropologia, seu de Anima hominis.

Quæritur I. An Anima humana sit substantia spiritualis, vel corporalis?

Quæritur II. Quid sit hæc materia, et forma, ex quibus tali modo componitur anima humana?

Quæritur III. An Anima humana sit immortalis?

Quæst. I. An Unica, l. plures sint Animæ in homine?

Quæst. II. Unde, et quando Anima humana habeat originem?

Dubitatur: Quando infundatur Anima in corpore?

De Unione Animæ cum corpore.

Quæst. III. An in viventibus sit forma corporeitatis ab Anima essentialitèr diversa?

Quæst. IV. Qualis sit Unio Animæ cum corpore?

Quæritur I. In quo statuenda sit hæc intima unio Animæ cum corpore?

Quæritur II. Quid sit illud, quo corpus, et Anima, ita invicem afficiuntur, et sibi mutuo coherant?

De Conexio Animæ cum Corpore.

Quæst. V. Quomodo Anima humana cum sit spiritualis, unias possit cum corpore, q. materiale est?

Hypotheses Conexiois inter corpus, et Animam referuntur.

Quæst. VI. In qua parte corporis principalitèr resideat Anima?

De Potentiis Animæ humanæ.

Quæritur: An istæ potentiæ distinguantur ab Anima?

De Intellectu.

Quæri solet: Sub qua ratione omne ens sit objectum intellectus?

De Voluntate.

Quæst. VII. Verum humana voluntas sit libera, et quam libertate gaudeat?

Psychalogologia, seu de Brutorum Anima.

Quæst. I. An Bruta sint mera Automata Anima sentiendi carentia?

*Iust. II. Vtrum Anima Brutoium dicenda sit spiritua-
li, an materiali?*

Elementa Chronologie.

De Die, et Hora.

De Hebdomada, et Mense.

De Anno, Lustris, et Saeculo.

De Characteribus Chronologicis.

De Epochis.

De Cyclis.

De Periodis.

Ethica.

Ethicae naturalis, seu Philosophiae Moralis Praemium.

De Bono, et Malo, ubi de Moralitatis principis.

Iust. I. Quid sit Bonum?

*Iuxta I. An bonum utile, et jucundum haberi possit, ut
bona, l. an tantum bonum honestum?*

Iuxta II. An possit dari aliquid utile, q. idem n. sit honestum?

Iust. II. Quid sit malum?

Iust. III. Unde fluant Moralitatis principia?

De Legibus, et obligatione, quam inducunt.

Iust. IV. Unde proveniat ratio Legum?

Iust. V. Unde emanet obligatio, quam Leges inducunt?

De Virtutibus.

Iust. VI. An omnes Virtutes in medio consistant?

*Iust. VII. An Virtutes communes omni statui invicem con-
stantur?*

De Vitiis.

Iust. VIII. An omnia vitia aequalia, l. inequalia sint?

De Animi Affectibus.

Iust. IX. An Affectus Animi boni, l. mali sint?

De Naturali hominis felicitate, et Beatitudine.

*Iust. X, et Ultima: In quo consistat naturalis hominis
Beatitudo?*

Monitio.

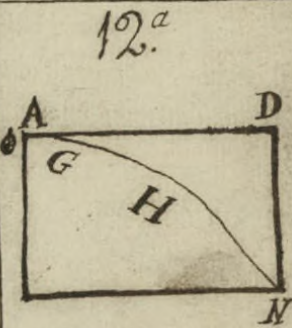
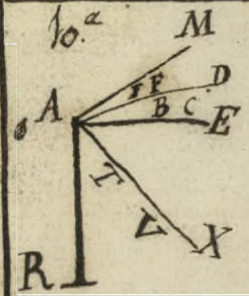
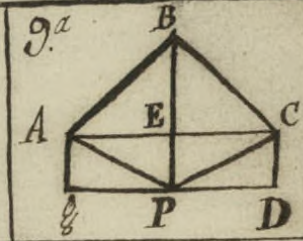
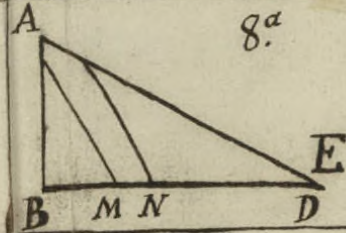
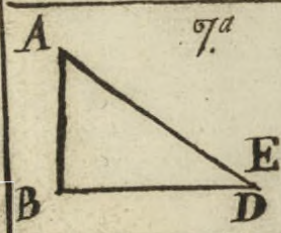
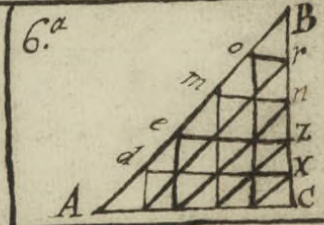
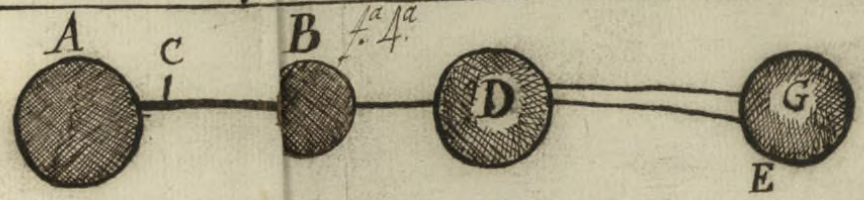
Fig. 1^a

2^a

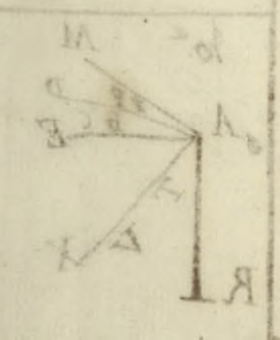
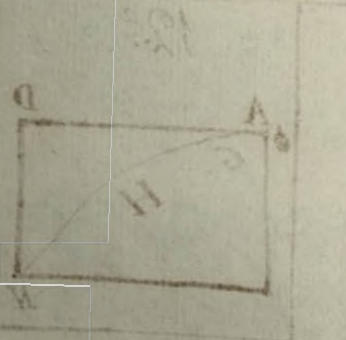
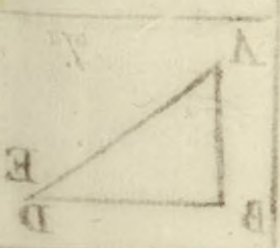
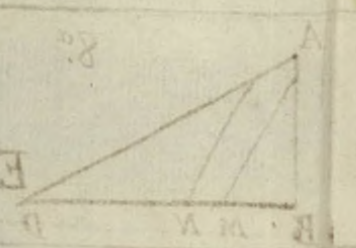
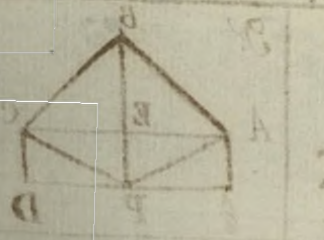
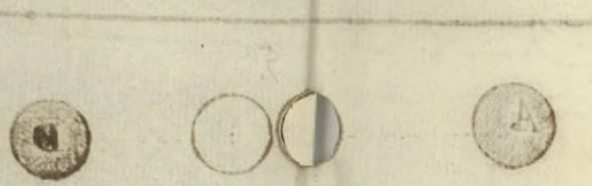
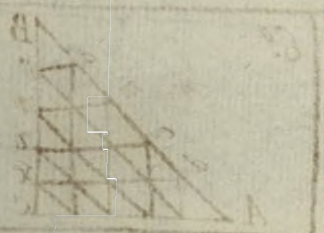
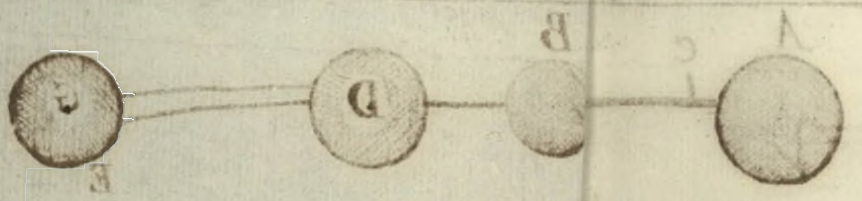
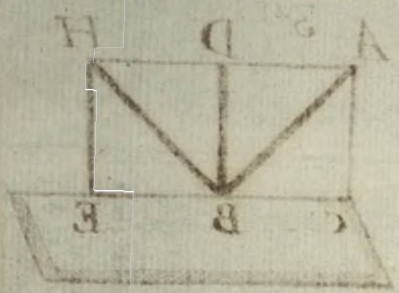

3^a

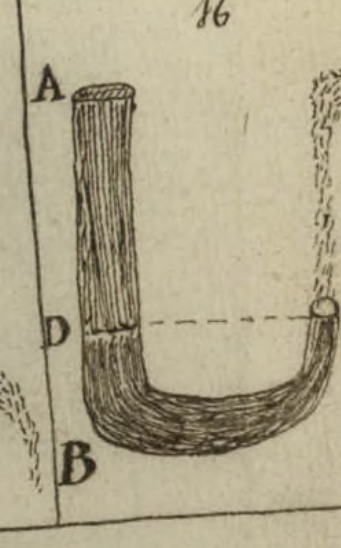
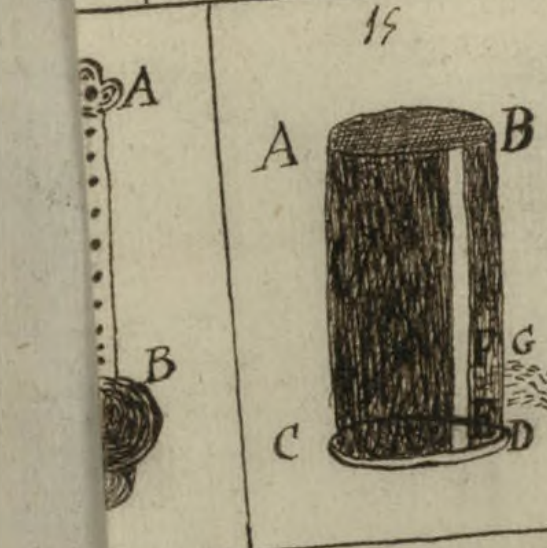
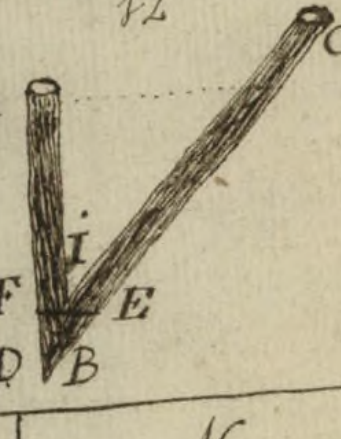
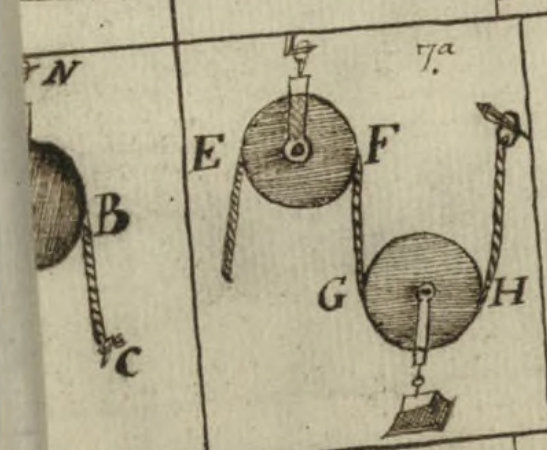
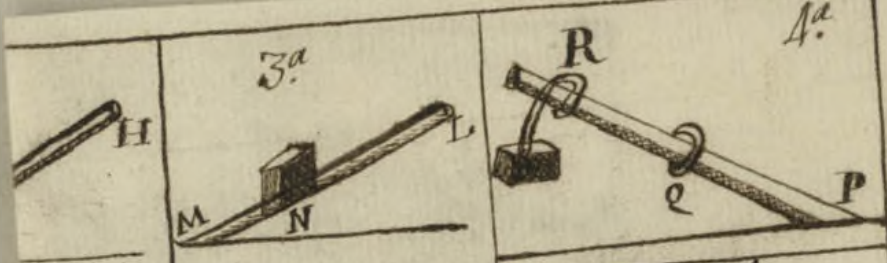
PHISICÆ GENERALIS TABVLA I^a

A

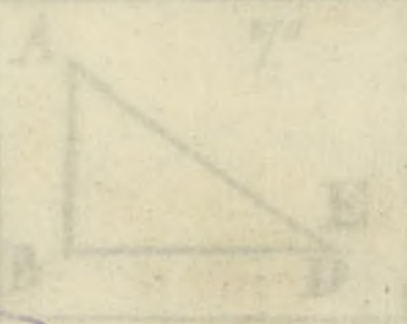
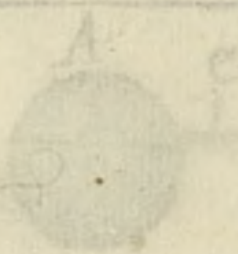
PHISICA GENERALIS TABULA I.

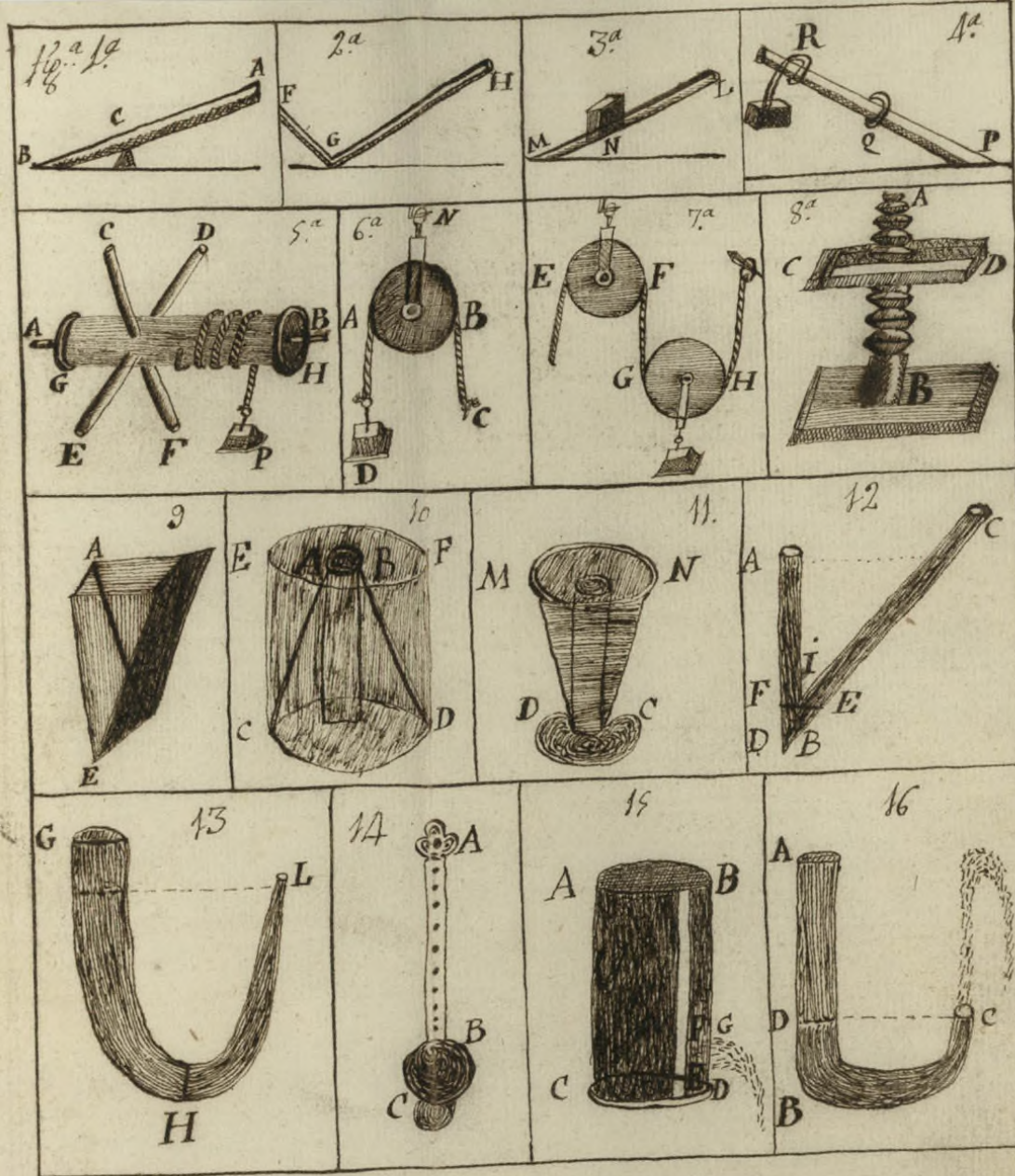

GENERALIS TABVLA II.

Fig^a 1^a

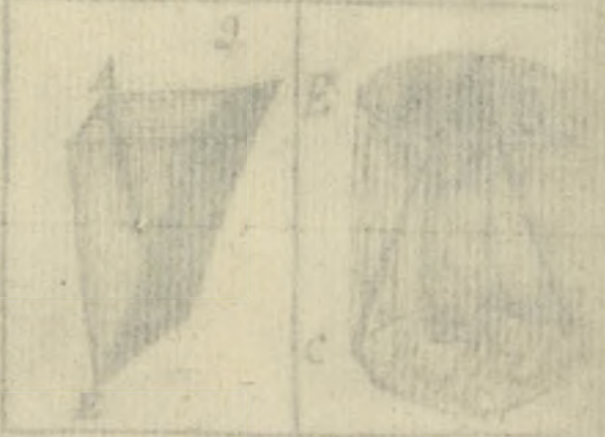
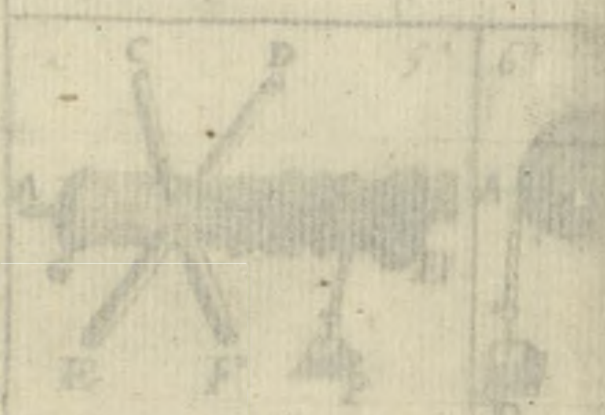
Phisice C

PHISICÆ GENERALIS TABVLA II.

UNIVERSITATIS
 DE
 G

B

BIBLIOTECA
UNIVERSITA'
DE
GRAN

PHISICÆ

B

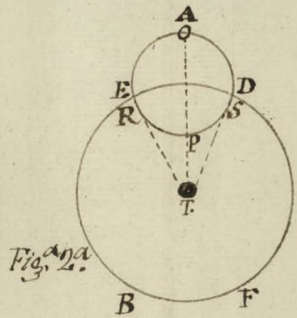

Fig. 2.

Fig. 1a
Systema Ptolemaicus

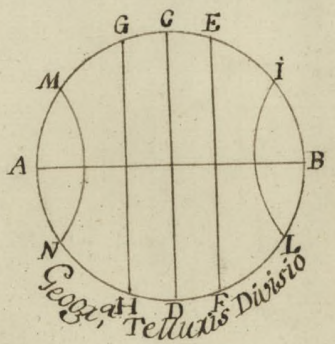
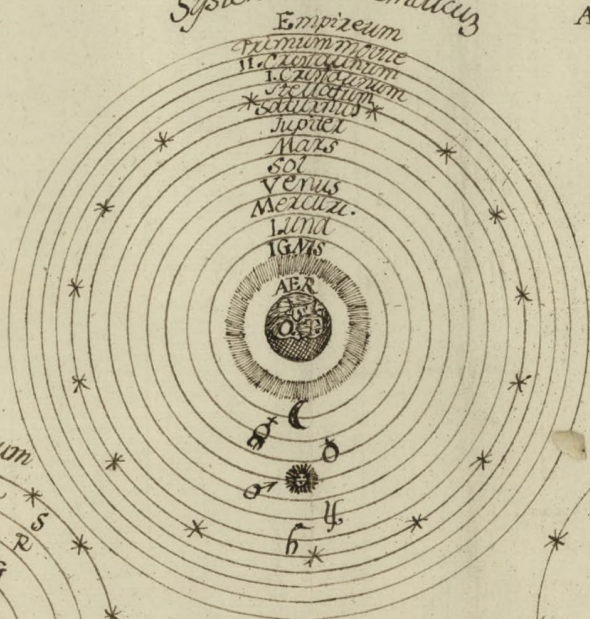

Fig. 3a

Fig. 2a

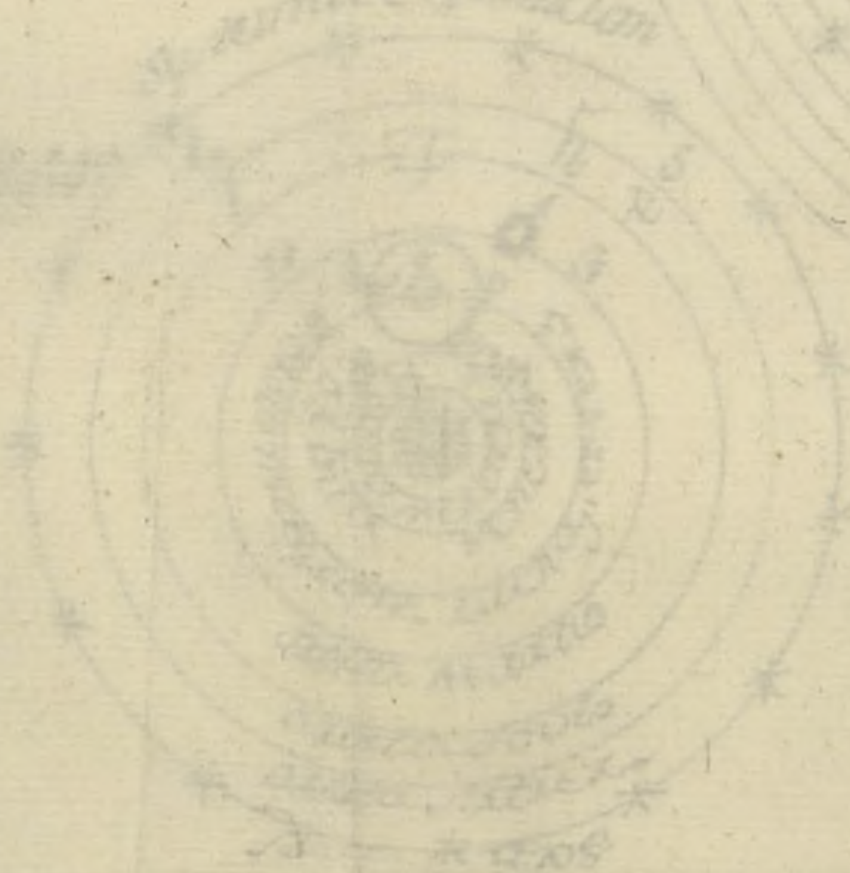
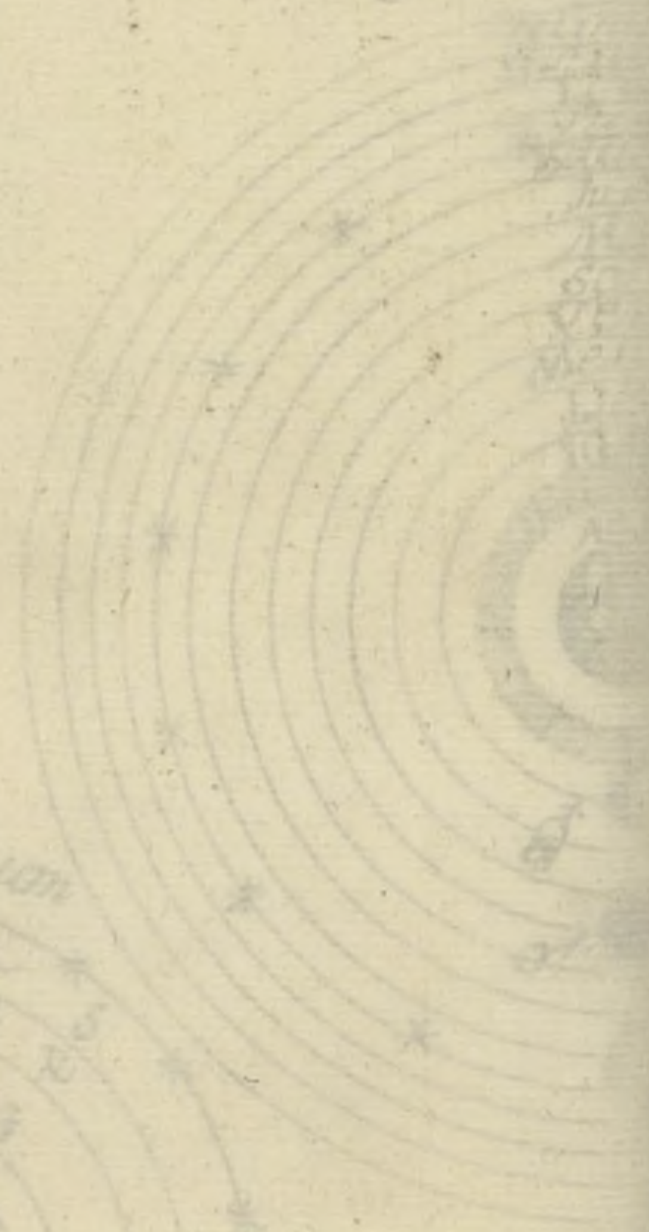

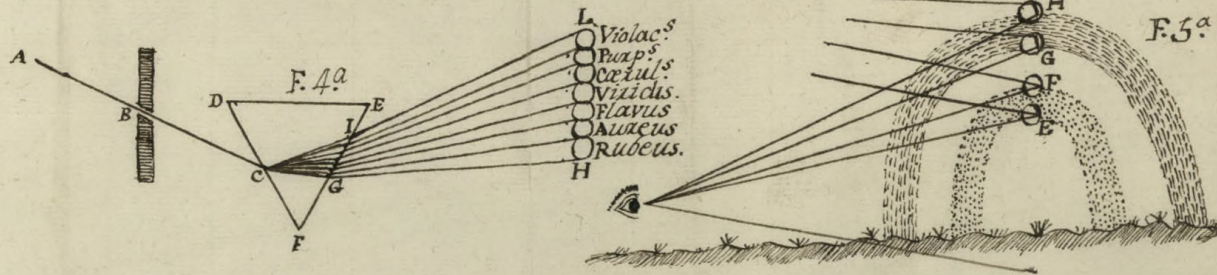
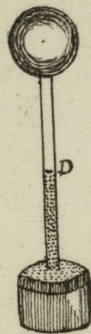
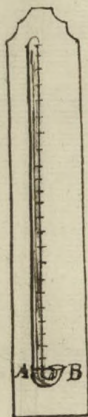
Fig. 3a

Fig
Sistema

UNIVERSITA
DE
GRANNA

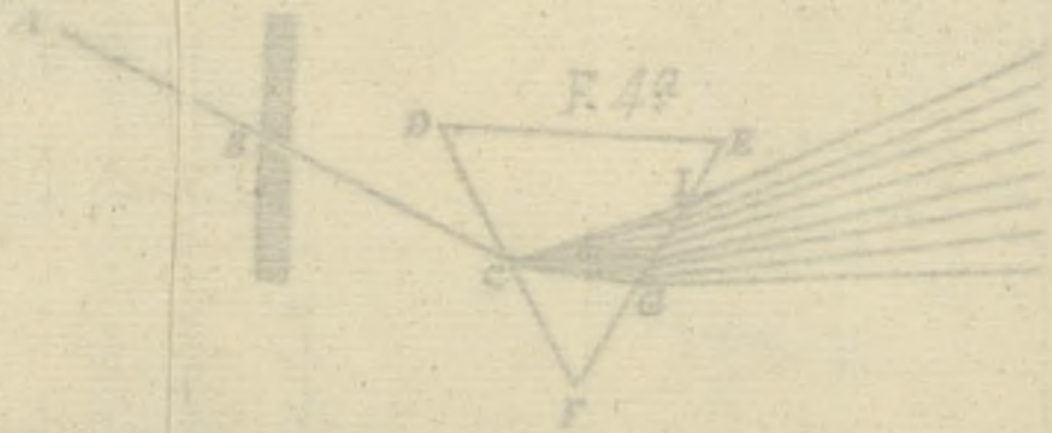

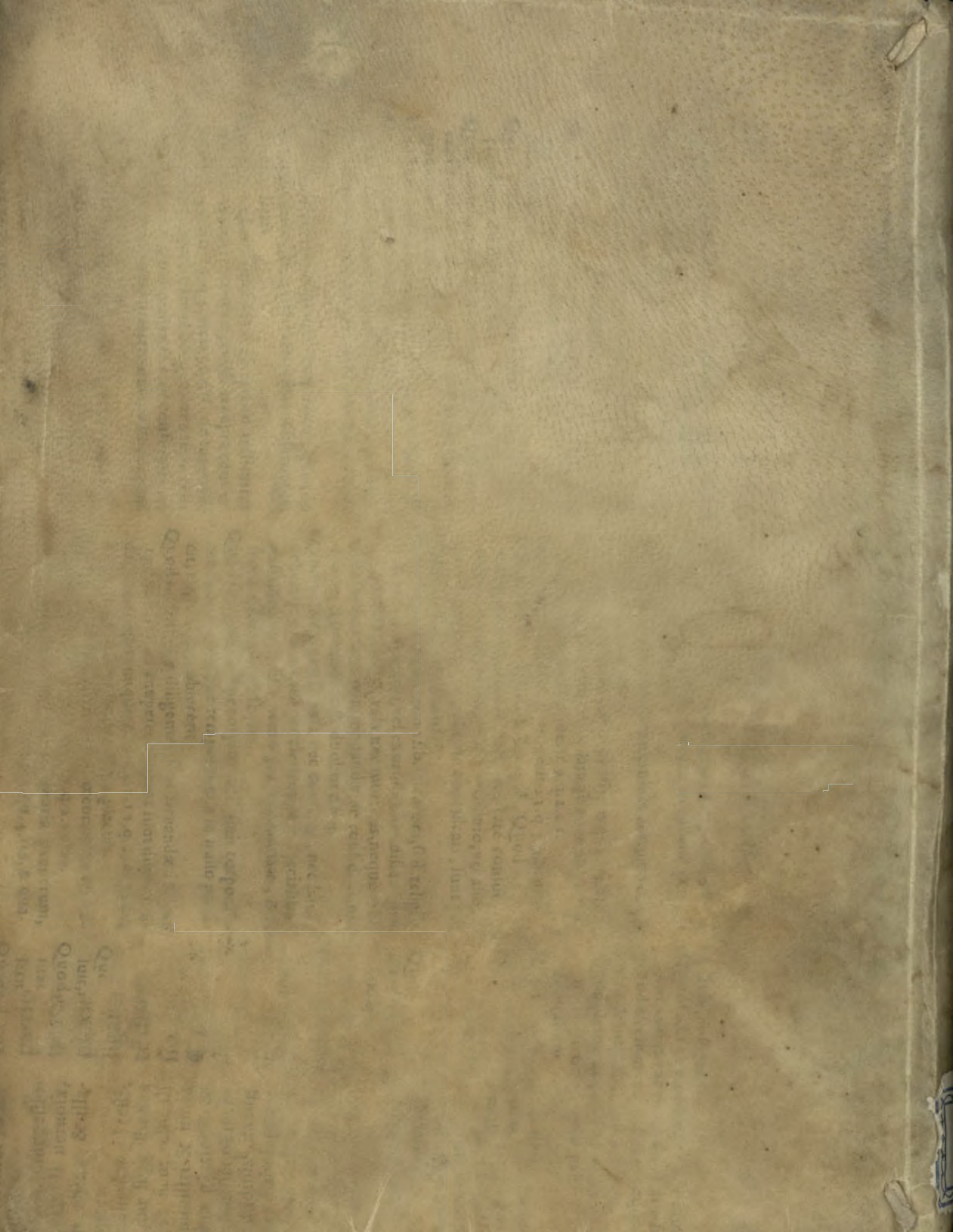

UNIVERSITAT
DE
GRANADA

NTE
 BOMENTE-LEBECIO
 LEBECIO
 OSTRO-LEBECIO
 OSTRO
 OSTRO-LEBECIO

13

CAJA

2-36